

Jaarstukken 2019

Gemeente
Altena

Inhoudsopgave

INLEIDING	2
JAARVERSLAG	5
Hoofdstuk 1 Programma's	
1. Programma 1 Inwoner en Bestuur	6
2. Programma 2 Altena samenredzaam	10
3. Programma 3 Veelzijdig Altena	16
4. Programma 4 Duurzaam Altena	21
5. Programma 5 Bereikbaar Altena	26
6. Programma 6 Financiën	28
• Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	29
• Overhead	29
• Vennootschapsbelasting	29
Hoofdstuk 2 Paragrafen:	
1. Lokale heffingen	34
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	41
3. Onderhoud kapitaalgoederen	52
4. Financiering	54
5. Bedrijfsvoering	57
6. Verbonden partijen	66
7. Grondbeleid	82
JAARREKENING	91
Balans per 31 december 2019	92
Overzicht baten en lasten	96
Overzicht incidentele baten en lasten	97
<i>Toelichtingen</i>	
– Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	101
– Toelichting op de balans per 31 december 2019	108
– WNT-verantwoording	133
– Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves	134
– Analyse begrotingsrechtmatigheid ex art 28 BBV	137
– Overzicht restantkredieten	140
– SiSa-verantwoording	141
– Overzicht per taakveld	144
– Overzicht saldo baten en lasten per programma en taakveld	147
OVERIGE GEGEVENS	149
Controleverklaring	Pm

Inleiding

Hierbij bieden wij u de Jaarstukken 2019, bestaande uit het Jaarverslag en de Jaarrekening 2019, aan. Het jaarverslag bevat de programmaverantwoording en de verplichte paragrafen uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De jaarrekening geeft inzicht in de gerealiseerde baten en lasten ten opzichte van de Begroting 2019 en de financiële positie van de gemeente.

De Begroting 2019 is een technische begroting zonder nieuw beleid, waarin de financiële gegevens van de voormalige gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem zijn samengevoegd. De begroting bevat een opsomming van de actiepunten uit het Bestuursakkoord 2019-2022, maar beschrijft geen specifieke doelstellingen voor 2019.

Een dergelijke opzet is na een herindeling niet ongebruikelijk, omdat de begroting dan pas in de loop van het eerste jaar van de nieuwe gemeente wordt vastgesteld, zoals in het geval van Altena op 2 april 2019. Toen waren we nog druk bezig met de uitwerking van het Bestuursakkoord in het Collegeprogramma 2019-2022 dat eind mei 2019 is vastgesteld. Daarin is voor het eerst aangegeven wat de concrete doelstellingen zijn voor de verschillende jaren van de lopende bestuursperiode.

Het ontbreken van specifieke doelstellingen in de Begroting 2019 brengt met zich mee dat dit een bijzondere jaarrekening is. Tegen deze achtergrond hebben we gekozen voor een verantwoording op hoofdlijnen, waarbij we per programma volstaan met enkele hoogtepunten uit 2019. Dit mede omdat veel projecten en acties een vervolg hebben gekend in 2020. Uw raad wordt via de planning- en controlcyclus op de hoogte gehouden van de relevante actualiteiten rond die onderwerpen, bijvoorbeeld via de Bestuursrapportages en de Kaderbrief.

De volgende jaarrekening zal een meer uitgebreide verantwoording bevatten. In de Begroting 2020 is gewerkt met doelenbomen, waardoor in de Jaarstukken 2020 concreter kan worden aangegeven wat we hebben gedaan en wat de resultaten en de kosten zijn.

De Jaarstukken 2019 zijn ook in een ander opzicht bijzonder. Het zijn de eerste jaarstukken van de gemeente Altena.

In 2019 is hard gewerkt aan het creëren van de randvoorwaarden voor een goed functionerende gemeente. In de eerste periode na een herindeling gaat veel aandacht uit naar het organiseren van de dienstverlening en veel andere primaire processen. Daarnaast legt de harmonisatie van regelgeving en beleid in die fase een groot beslag op de agenda. Denk aan onderwerpen als de inzameling van huishoudelijk afval, de huisvesting van het onderwijs en de harmonisatie van subsidies. Ook het vergroten van het inzicht in en het bewaken van de financiële positie van de nieuwe gemeente is een onderwerp dat bijzondere aandacht heeft gekregen. Daarnaast is veel energie geïnvesteerd in een solide collegeprogramma met reële doelstellingen en de doorvertaling daarvan in stukken als de Kadernota 2020 en de Begroting 2020.

Terugkijkend denken we dat in het eerste jaar van onze mooie nieuwe gemeente een stevig fundament is gelegd, waarop we verder kunnen bouwen. We moeten nog stappen nemen om onze

ambities op onderwerpen als dienstverlening, kerngericht werken en uitnodigend besturen echt waar te maken en om te groeien naar het niveau dat verwacht mag worden van een gemeente met 55.000 inwoners. We hebben kortom nog veel werk te verrichten, maar we zijn op de goede weg. Voor een toelichting op de in 2019 ondernomen activiteiten verwijzen we naar de verschillende programma's en paragrafen.

Financieel

De Jaarrekening 2019 van de gemeente Altena sluit af met een positief resultaat van € 8.534.000. Het resultaat is als volgt opgebouwd (- = voordelig):

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil
Lasten	117.699	127.139	119.787	-7.352
Baten	-116.442	-128.266	-129.345	-1.078
Saldo	1.257	-1.127	-9.557	-8.430
Mutaties reserves	-1.257	1.127	1.023	-104
Resultaat van lasten en baten			-8.534	-8.534

In onderstaande tabel worden de voornaamste afwijkingen groter dan € 250.000 weergegeven, waarbij een negatief bedrag een voordeel is.

(bedragen x € 1.000)		
1	Starting in voorziening wethouders	2.200
1	Bestuurlijke samenwerking (met name frictiekosten)	-1.900
2	Afwikkeling Juzt	-1.000
2	Posten sociaal domein zonder directe verplichtingen	-908
3	Economische ontwikkeling (met name bijstelling voorziening ROB)	-254
3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-859
4	Onderhoud watergangen	-295
4	Ruimtelijke ordening (bestemmingsplannen, Omgevingswet)	-853
5	Verkeer en vervoer	-1.286
6a	Voorziening dubieuze debiteuren	678
6b	Personeelskosten	-1.423
6b	Studiekosten, externe advies- en proceskosten	-335
-	Mutaties reserves	-104
-	Overige afwijkingen	-2.195
		-8.534

In het Jaarverslag 2019 is onder elk programma een uitgebreide analyse van het resultaat opgenomen. Voor een nadere toelichting wordt naar deze analyses verwezen.

Corona

De uitbraak van COVID-19 (corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijke maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen. De coronacrisis heeft geen financiële gevolgen voor de Jaarrekening 2019. De financiële gevolgen van de crisis kunnen nog door niemand worden voorspeld, ook omdat nog niet duidelijk is hoe lang die gaat duren. Wij houden zo goed mogelijk de vinger aan de pols.

JAARVERSLAG

Programma 1. Inwoner en Bestuur

Dienstverlening: de inwoner centraal

Met de Toekomstvisie Altena 2019 en het dienstverleningsconcept hebben we de lat hoog gelegd. We willen een wendbare en meedenkende overheid zijn die de inwoner centraal stelt. Bij de start van de nieuwe gemeente wisten we al dat dit niet allemaal in één keer perfect kan worden geregeld. Voor de noodzakelijke cultuurverandering is tijd nodig. Kort na een herindeling moet het bestuur en de ambtelijke organisatie bovendien met een veelheid van zaken aan de slag. Dat varieert tussen de gebruikelijke -maar daarom niet minder gecompliceerde- harmonisatievraagstukken en allerlei praktische zaken, zoals het op orde brengen van de telefonische bereikbaarheid.

Toch is er volgens ons in 2019 een goede basis neergelegd, waar we samen met de raad en onze inwoners verder aan kunnen bouwen. De 'winkel' draait, maar we zijn er allemaal van doordrongen dat het nog beter kan en moet en daar blijven we aan werken.

Kerngericht en van buiten naar binnen

Ook de keuze om kerngericht en 'van buiten naar binnen' te werken, vergt een flinke omslag ten opzichte van de vertrouwde werkwijze binnen de voormalige gemeenten. We hebben in 2019 de eerste stappen gezet met een verdeling van de 21 kernen onder de wethouders en de aanstelling van een programmamanager en twee gebiedsregisseurs. Daarnaast hebben wij de buitendienst gebiedsgericht vormgegeven, om het kerngericht werken verder te versterken. Op de valreep voor 2020 heeft de raad besloten de beeldvormende Altenarondes in de kernen te houden en die vooraf te laten gaan door een kernenbezoek van een delegatie uit de raad. Het college draait daar zoveel mogelijk in mee en probeert zelf ook zoveel mogelijk zichtbaar en herkenbaar in de kernen aanwezig te zijn.

Ook klinkt de filosofie achter kerngericht en 'van buiten naar binnen' steeds duidelijker door in onze beleidsstukken en in de manier waarop we onze maatschappelijke opgaven en initiatieven uit de samenleving benaderen. Met het Beleidskader harmonisatie subsidies en het reserveren van de benodigde middelen zijn de lijnen uitgezet voor het kernenbudget, waarmee we die initiatieven verder kunnen aanjagen.

Ook hier geldt dat we nog flinke stappen moeten nemen. De heisessie in januari 2020 biedt inspiratie om daarbij ook aan de slag te gaan met 'uitnodigend besturen', dat naadloos aansluit bij het eerder ontwikkelde gedachtegoed. In het vierde kwartaal van 2020 komen we met een programma kerngericht werken, dat lopende acties in beeld brengt en ook aangeeft wat we verder nog kunnen doen.

Sterke speler in de regio en daarbuiten

De eerste maanden van het verslagjaar zijn vooral gebruikt om ons te oriënteren op de wereld om ons heen. In welke samenwerkingsverbanden participeren we, waar liggen kansen om samenwerking te intensiveren of nieuwe relaties aan te gaan? Hoe brengen we Altena goed in positie op het speelveld van de intergemeentelijke samenwerking?

Inmiddels ligt die oriëntatieperiode achter ons en zijn we actief aanwezig binnen de verschillende verbanden om de belangen van onze gemeenschap zo goed mogelijk te vertegenwoordigen. Binnen ons primaire samenwerkingsverband, de Regio West-Brabant, leveren we een actieve bijdrage aan de uitvoering van het Actieprogramma 2019-2023, dat de regionale opgaven in beeld brengt rond onderwerpen als ruimte, economie, arbeidsmarkt en mobiliteit. Ook de banden met andere gremia zijn in 2019 verstevigd. De contacten met de Regio Drechtsteden-Gorinchem zijn een voorbeeld. Het water en de bijbehorende maritieme bedrijvigheid zijn daarbij de verbindende factor. De samenwerking rond de reconstructie van de A27 is een ander voorbeeld. Aan dat project werken we samen met Rijkswaterstaat, de langs die snelweg gelegen gemeenten en andere betrokken overheden. Met de gemeenten en corporaties binnen de woningmarktregio Woongaard stemmen we de opgaven op het gebied van huisvesting regionaal af, zodat we die op een goede manier kunnen vertalen in de lokale prestatieafspraken. Het samenwerkingsveld is heel divers en gaat in veel gevallen over grenzen van regio's en provincies heen.

Reeds in het Bestuursakkoord is onderkend dat aansluiting bij de P10, het samenwerkingsverband van plattelandsgemeenten, voor Altena een meerwaarde kan hebben. Na een oriëntatieperiode zijn we daar in maart 2020 definitief bij aangehaakt. Ook zijn we lid van de M50, het samenwerkingsverband van middelgrote gemeenten.

Verder hebben we veel geïnvesteerd in het opbouwen van goede relaties met onze buurgemeenten, zoals de Dongemondgemeenten, Gorinchem, Heusden, Waalwijk en Zaltbommel. Die relaties bouwen we verder uit. We gaan ook kijken hoe we onze inbreng in de verschillende samenwerkingsverbanden nog meer 'body' kunnen geven, maar dat valt buiten het bestek van dit jaarverslag.

Veiligheid, ondermijning en drugscriminaliteit

In september 2019 zijn de uitkomsten van de veiligheidsanalyse besproken tijdens een Altenatafel, waarbij verkend is wat de prioriteiten moeten zijn. De maand daarna hielden we een Veiligheidsmarkt rond thema's als bewustwording, preventie en veiligheidsbeleving. Alle input is gebruikt voor het Veiligheidsbeleid gemeente Altena 2020-2022 dat door de raad in december 2019 is vastgesteld. Inmiddels ligt er sinds januari 2020 ook een Actieplan veiligheid 2020 en recent hebben we daarnaast het Actieplan preventie alcohol en drugs vastgesteld. Met dat plan schaken we op twee borden, preventie en handhaving. Als sluitstuk volgt in de loop van 2020 nog een actieplan dat gericht is op het tegengaan van ondermijning.

In 2019 zijn we gestart met het Altena Interventieteam dat in dat jaar acht keer in actie is gekomen, met controles en handhavingsacties bij onder meer transportbedrijven, een jachthaven en een

growshop. Ook het Baronie Interventie Team (BIT), waar we actief in participeren, is in 2019 acht keer in actie gekomen. In het kader van het Damoclesbeleid zijn in het verslagjaar acht drugspannen op last van de burgemeester gesloten. In de meeste gevallen ging het om harddrugs.

In 2019 hebben we onze medewerkers getraind in het herkennen van het gebruik van alcohol en drugs, in het kader van de verbetering van de oog- en oorfunctie. Ook hebben we ons aangesloten bij Meld Misdaad Anoniem.

Beleidsindicatoren

	Altena 2019	Nederland 2019
Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren)	126	132
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners) (2018)	0,5	2,2
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners) (2018)	-	4,9
Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners) (2018)	1,5	2,5
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners) (2018)	2,6	5,8

Bron: <https://www.waarstaatjegemeente.nl>

Financieel overzicht

01. Inwoner en Bestuur (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil
Lasten	12.449	14.075	13.923	-152
Baten	-2.336	-2.527	-2.394	133
Saldo programma	10.113	11.548	11.529	-19
Mutaties reserves	-1.894	-2.852	-3.379	-527
Resultaat van lasten en baten	8.219	8.696	8.150	-546

Analyse

Omschrijving	Afwijking	V/N
01. Inwoner & Bestuur	19	V
0.1 Bestuur	36	N

De belangrijkste verschillen op het taakveld 0.1 Bestuur zijn:

- Voordeel € 102.000 bij College van B&W als gevolg van lagere uitgaven voor salariskosten, verzekeringen (uitgaven elders verantwoord), reis- en verblijfkosten en diverse kleine verschillen.
- Voordeel € 91.000 bij Raad en Griffie als gevolg van lagere uitgaven bij overige uitbestede diensten (als gevolg van facturering op basis van nacalculatie), ICT-

Omschrijving	Afwijking	V/N
ondersteuning, controle accountantskosten en Rekenkamercommissie (later starten onderzoek). - Voordeel € 1,9 miljoen op de post bestuurlijke samenwerking. Dit als gevolg van onder andere minder uitgaven op het frictiekostenbudget. - Nadeel € 2,2 miljoen als gevolg van bijstorting in de voorziening pensioenen (oud-) wethouders. De redenen hiervoor zijn naar boven bijgestelde levensverwachtingen en de huidige lage rekenrente. Bijstorting is noodzakelijk om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen. - Voordeel € 67.000 in verband met een vrijval in de voorziening wachtgeld oud-wethouders door lagere kosten voor begeleiding van oud-wethouders en door het vinden van een andere betrekkingen door oud-wethouders.		
0.2 Burgerzaken	67	V
Het voordeel van € 67.000 wordt veroorzaakt door diverse relatief kleine verschillen.		
0.3 Beheer ov. gebouwen en gronden	47	V
Het voordeel van € 47.000 wordt met name veroorzaakt door hogere opbrengsten van verkopen gronden.		
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	76	V
Het voordeel wordt veroorzaakt door enkele relatief kleine verschillen.		
1.2 Openbare orde en veiligheid	8	N
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	127	N
Het nadeel wordt met name veroorzaakt doordat de raming en de beheersing van de inkomsten nog in ontwikkeling is.		
Mutaties reserves programma Inwoner & Bestuur	527	V
Resultaatneutrale verschillen op de mutaties reserves	527	V
Als gevolg van de BBV mogen een aantal mutaties inzake resultaatbestemming niet via de exploitatie worden verantwoord. Hierdoor ontstaan afwijkingen op de diverse programma's. De afwijking op de verschillende programma's als gevolg van deze ontwikkeling is als volgt:		
Programma 1	527	V
Programma 2	185	V
Programma 3	141	V
Programma 4	1.164	V
Programma 5	212	V
Algemene dekkingsmiddelen	2.325	N
Overhead	93	V
Saldo	<u>0</u>	

Programma 2. Altena samenredzaam

Zelfredzaam Altena

De verordeningen voor het sociaal domein waren in de periode voor de herindeling al voorbereid, zodat de raad ze begin januari kon vaststellen. In 2019 was veel tijd nodig voor het op orde brengen van de basis. Daarbij ging het om zaken als een goede toegang tot de zorg en ondersteuning, de inrichting en het functioneren van de wijkteams, afspraken met een veelheid aan maatschappelijke partners enz. Voor ons stond en staat voorop dat we onze wettelijke taken en verantwoordelijkheden op een goede manier willen invullen door te voorzien in passende zorg en hulp op een mensgerichte manier. Terugkijkend, denken we dat dit in 2019 is gelukt, al weten we ook dat we nog slagen moeten maken.

We zullen alle activiteiten in 2019 hier niet uitgebreid beschrijven, maar lichten er een paar onderwerpen uit.

Het eerste heeft betrekking op het armoedebeleid. De rekenkamercommissie Land van Heusden en Altena had al in 2018 een onderzoek uitgevoerd naar armoede in Altena en naar de beleidsinspanningen op dit punt. De commissie deed een aantal aanbevelingen voor verbeteringen en de raad vroeg ons in februari 2019 om daarmee aan de slag te gaan. Als uitvloeisel daarvan hebben we in 2019 veel energie gestopt in het overleg over het Armoedepact Altena dat door verschillende partners uiteindelijk medio februari 2020 is ondertekend. De deelnemers slaan samen de handen ineen om armoede en schuldenproblematiek bij inwoners zoveel mogelijk te voorkomen en toetreding van nieuwe partners wordt zoveel mogelijk bevorderd.

Een volgende stap is een nieuw beleidsplan voor de schuldhulpverlening. Dat stond al in 2019 in de planning, maar is in afwachting van een voorgenomen wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening aangehouden. Het wetsvoorstel biedt kansen om het proces van de schuldhulpverlening effectiever en efficiënter te laten verlopen. Het voorstel is in maart 2020 aangenomen door de Tweede Kamer, zodat we dit onderwerp waarschijnlijk binnen afzienbare tijd alsnog kunnen oppakken.

Ook de pilot rond beschermd wonen en maatschappelijke opvang willen we hier noemen, een pilot die in gang is gezet ter voorbereiding op de doordecentralisatie van deze taak die van de centrumgemeente Breda overgaat naar de individuele gemeenten. Na het zomerreces informeren we de raad over het verloop van deze pilot. Zonder daarop vooruit te lopen, kunnen we alvast zeggen dat het project wat ons betreft een definitief karakter kan krijgen. De pilot laat zien dat het mogelijk is om kwetsbare inwoners zoveel mogelijk in hun eigen vertrouwde woonomgeving te ondersteunen en wonen, zorg en welzijn met elkaar te verbinden. Precies zoals we dat bedoeld hebben met het Bestuursakkoord en het Collegeprogramma.

Met de pilot Wijk GGD'er proberen we zorg en veiligheid te verbinden in casussen waarin sprake is van psychische problematiek. De eerste resultaten van dit in 2019 gestarte project zijn positief, zodat we van plan zijn hieraan een vervolg te geven.

In het verslagjaar hebben we meerdere malen van gedachten gewisseld met de Altenatafel Sociaal over het reilen en zeilen binnen het sociaal domein. Naast een kennismaking met de belangrijkste maatschappelijke partners, is onder meer gesproken over de positionering en inzet van de wijkteams, over de toegang tot de jeugdhulp en over de stappen die we willen nemen om de resultaten van alle beleidsinspanningen goed te kunnen monitoren.

De financiële middelen

Medio juni 2019 hebben wij de raad in kennis gesteld van een geraamd tekort van € 900.000 op het budget voor maatwerkvoorzieningen Wmo. Op 17 september van dat jaar moesten we melden dat het geprognosticeerde tekort nog substantieel hoger zou worden. De eerste onderzoeken naar de oorzaken van de overschrijdingen hadden we toen al in gang gezet.

Bij de behandeling van de Tweede Bestuursrapportage 2019 heeft de raad besloten de tekorten ten laste te brengen van de reserve Sociaal Domein. Gelijktijdig is besloten die reserve weer met een bedrag van € 1,3 miljoen aan te vullen.

Veel andere gemeenten zijn op het sociaal domein overigens met vergelijkbare budgetoverschrijdingen geconfronteerd. De extra middelen voor de jeugdzorg en de geestelijke gezondheidszorg die het Rijk heeft toegezegd, zijn bij lange na niet toereikend om die tekorten te dekken.

Zoals bekend, hebben wij verschillende scenario's uitgewerkt om de kosten de eerstkomende jaren beheersbaar te houden. Op basis van die scenario's kan de raad verder richting geven aan dit ombuigingsproces.

Ook hebben we veel geïnvesteerd in het verbeteren van de interne beheersing en aan zaken als inkoop- en contractbeheer. Die lijn zetten we voort.

Voor de langere termijn wordt in samenspraak met maatschappelijke partners en inwoners een maatschappelijke agenda Altena Samenredzaam ontwikkeld. De maatschappelijke agenda is een verzamelplek van de opgaven zoals we die in gezamenlijkheid met onze inwoners en onze samenwerkingspartners gaan formuleren. Voor het traject rond de maatschappelijke agenda presenteren we in 2020 een procesvoorstel.

Verder werden we in 2019 nog geconfronteerd met een dreigend faillissement van jeugdzorgaanbieder Jutz, waardoor de continuïteit van zorg aan kinderen in Altena en de rest van de regio in gevaar kwam. Samen met de regio, het ministerie en Jutz is hard gewerkt aan het borgen van die continuïteit. De financiële gevolgen daarvan worden in de loop van 2020 zichtbaar. Bij de besluitvorming over de Tweede Bestuursrapportage 2019 is besloten een bedrag van € 1 miljoen te reserveren dat via een resultaatverplichting wordt overgeheveld naar 2020.

In het financiële hoofdstuk van deze jaarrekening brengen we de actuele financiële effecten van de verschillende ontwikkelingen in beeld.

Beleidsindicatoren

	Altena 2019	Nederland 2019
Banen (aantal per 1.000 inwoners 15-64 jaar)	592,2	792,1
Jongeren met een delict voor de rechter (% 12-21 jaar) (2015)	0	1
Kinderen in uitkeringsgezin (% kinderen tot 18 jaar) (2018)	3	7
Netto arbeidsparticipatie (2018)	70,4	67,8
Werkloze jongeren (% 16-22 jaar) (2018)	-	2
Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners)	154,7	381,7
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners) (2018)	78,2	305,2

	Altena 2019	Nederland 2019
Jongeren met jeugdhulp (% jongeren tot 18 jaar)	9,3	10,5
Jongeren met jeugdbescherming (% jongeren tot 18 jaar)	0,8	1,1
Jongeren met jeugdreclassering (% jongeren 12-23 jaar)	-	0,3
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 10.000 inwoners)	510	630

Bron: <https://www.waarstaatjegemeente.nl>

Financieel overzicht

02. Altena samenredzaam (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil
Lasten	41.259	46.974	44.735	-2.239
Baten	-7.979	-8.368	-8.702	-335
Saldo programma	33.280	38.607	36.033	-2.574
Mutaties reserves	-1.385	-4.297	-4.482	-185
Resultaat van lasten en baten	31.895	34.310	31.552	-2.759

Analyse

Omschrijving	Afwijking	V/N
02. Altena samenredzaam	2.574	V

Inleiding

In 2019 is de raad via een aantal raadsinformatiebrieven meegenomen in de majeure ontwikkelingen bij de maatwerkvoorzieningen van de Wmo. Daarbij is de raad vanaf oktober met een maandelijkse monitor geïnformeerd over de mate van de

budgetuitnutting in 2019 bij de maatwerkvoorzieningen. De ontwikkeling van de algemene voorzieningen Wmo is niet bij de monitoring betrokken.

In 2020 wordt de raad ook geïnformeerd over de ontwikkelingen bij de Participatiewet en jeugdhulp via de maandelijkse monitor.

Op programma 2 Samenredzaam Altena is over 2019 een voordeel ontstaan van € 2.574.000. Grofweg kan dit voordeel naar vier grote oorzaken worden onderscheiden:

- De afwikkeling van Justz heeft niet plaatsgevonden in 2019, maar deze vindt plaats in 2020. Hierdoor ontstaat weliswaar een incidenteel voordeel van € 1.000.000, maar de uitgaven moeten nog plaatsvinden. Voorgesteld is om middels resultaatbestemming het bedrag van € 1.000.000 over te hevelen naar 2020.
- In 2019 is een subsidiebedrag ontvangen van € 202.000 voor praktijkondersteuning bij huisartsen (POH) in het kader van jeugdhulp. De start van dit project ligt in 2020. Voor dit bedrag is een voorstel voor budgetoverheveling gedaan.
- Een voordeel van € 151.000 op onderdeel Nieuwkomers, statushouders en vluchtelingen. Voorgesteld wordt een bedrag van € 90.000 middels resultaatbestemming over te hevelen. Hierna resteert een incidenteel voordeel van € 61.000.
- In de raadsinformatiebrief van januari 2020 is de raad geïnformeerd over de invulling van de taakstelling zoals die in de begroting 2020 op programma 2 is opgenomen. Deze taakstelling voor 2020, die € 400.000 bedraagt, is ingevuld door een aantal begrotingsposten te laten vervallen waar nog geen directe verplichtingen of kosten tegenover staan. Voor de andere begrotingsposten, die € 299.000 bedragen, geldt dat deze als integrale afweging in een van de vervolgstappen van het proces in het sociaal domein nog worden voorgelegd. Het totaal van deze begrotingsposten van € 699.000 komt in 2019 nu ook als voordeel naar voren.
- Bij de samenstelling van de jaarrekening 2019 blijkt bovendien uit de realisatie dat de omvang van de posten waar geen directe verplichting tegenover staat groter is dan in januari is gemeld. Het aanvullende voordeel bedraagt € 612.000, waarvan een bedrag van € 403.000 een incidenteel voordeel betreft, en dus € 209.000 structureel. Hiermee bedraagt het totaal van de begrotingsposten waar geen directe verplichting tegenover staat structureel € 908.000 (€ 699.000 + € 209.000).

Hieronder volgt per taakveld een nadere toelichting

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

583 V

- Een voordeel van € 151.000 op onderdeel Nieuwkomers, statushouders en vluchtelingen heeft betrekking op een late toekenning van het budget verhoging taalniveau statushouders (€ 87.000) waardoor het niet meer mogelijk was om het inregelen hiervan te realiseren in 2019. Pilot gelden (€ 64.000) om te experimenteren voor de nieuwe wet inburgering en maatschappelijke ondersteuning is niet ingezet omdat er veel onduidelijkheid is over de nieuwe wetgeving (invoering is doorgeschoven naar 1 juli 2021). Voor het gehele bedrag is een voorstel gedaan tot budgetoverheveling naar 2020 via resultaatbestemming.
- Het voordeel op WMO en algemeen sociaal en maatschappelijk werk van € 498.000 is als volgt te verklaren.
 - o Een voordeel van € 227.000 wordt veroorzaakt omdat op het budget van algemene voorziening en participatie geen realisatie heeft plaatsgevonden en

- op het budget van algemeen sociaal maatschappelijk werk minder individuele subsidieaanvragen zijn gedaan.
- o Een voordeel op het budget WMO Leefbaarheid, innovatie en projecten van € 123.000, met name doordat geen realisatie op het budget heeft plaatsgevonden.
- o WMO Mantelondersteuning, voordeel van € 151.000 wordt veroorzaakt doordat er in 2019 niet actief (individueel) is aangeschreven (zoals voorgaande jaren) waardoor er veel minder aanvragen zijn dan voorheen.
- Een nadeel op welzijnsaccommodaties van € 194.000 is hoofdzakelijk ontstaan op welzijnsaccommodaties D' Alburcht (€ 180k). Vanaf de 2e helft 2019 is het eigendom hiervan overgenomen door de gemeente. In 2019 vonden diverse onvoorziene uitgaven voor onder meer onderhoud plaats. Doordat het pand tijdelijk niet in gebruik is geweest het afgelopen jaren zijn de inkomsten € 53.000 lager dan begroot.
- Voordeel € 108.000 jeugd en jongerenwerk wordt met name veroorzaakt doordat geen realisatie heeft plaatsgevonden op de uitgaven.

6.2 Wijkteams

1.802 V

Het voordeel van € 1.802.000 is als volgt te verklaren:

- Een voordeel van € 1.716.000 wordt gerealiseerd op eerstelijnsvoorziening jeugdhulp door onderstaande redenen:
 - o Op deze kostenplaats is de bijdrage geraamd in de afwikkeling van Just van € 1.000.000. De afwikkeling vindt niet in 2019, maar in 2020 plaats.
 - o In 2019 is voor het project praktijkondersteuning huisartsen (POH) voor de jaren 2018 en 2019 een subsidiebedrag ontvangen van € 202.000. Het project is in 2019 niet gestart, zal in 2020 aanvangen en in ieder geval lopen tot 2022.
 - o In de Eerste Bestuursrapportage 2019 werden in het kader van de dienstverleningsovereenkomst met Breda aanvullende kosten gemeld voor regionale beheersmaatregelen. Deze kosten werden geraamd op € 174.000, waarvan € 148.000 incidenteel. Uiteindelijk is er binnen de regio voor gekozen om de kosten voor de dienstverleningsovereenkomst (en daarmee de beheersmaatregelen) slechts voor een klein deel aan de gemeenten door te rekenen. Hierdoor bleek het aanvullende budget niet nodig.
 - o In de raadsinformatiebrief van 29 januari 2020 over het invullen van de stelpost is aangegeven dat er binnen de budgetten voor de eerstelijnsvoorziening jeugdhulp een bedrag kan vrijvallen van € 56.000. Deze vrijval geldt ook voor 2019. Daarnaast is in dezelfde brief vermeld dat er meer begrotingsposten zijn zonder directe uitgaven. Een van deze posten heeft eveneens betrekking op eerstelijns jeugdhulp, een bedrag van € 84.000. Ook deze vrijval geldt voor 2019.

6.3 Inkomensregelingen en 6.5 Arbeidsparticipatie

462 V

De belangrijkste verschillen zijn de volgende:

- Een voordeel van € 200.000 is ontstaan door een lagere afrekening van de loonheffing (ca. € 100.000), minder onderzoekskosten naar fraude (ca. € 50.000) en een besparing op de incidentele loonkostensubsidie (ca. € 50.000).
- Door extra incassomaatregelen en vanwege het gunstige economische klimaat in 2019 waren minder BBZ-bedrijfskredieten nodig. Hierdoor is een voordeel gerealiseerd van € 53.000.

Omschrijving	Afwijking	V/N
– Een bedrag van € 126.000 m.b.t. armoedebestrijding kinderen (minimabeleid) is dubbel opgenomen in de begroting. – Verder bestaat het voordeel uit enkele relatief kleinere verschillen.		
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	120	N
Het nadeel van € 120.000 wordt veroorzaakt door hogere kosten voor woningaanpassing (ca. € 55.000) en enkele relatief kleine verschillen.		
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ (WMO)	195	V
Een voordeel van € 141.000 wordt gerealiseerd bij cliëntondersteuning en klanttevredenheid. Dit wordt veroorzaakt door de aanpassing in ondersteuning aan MEE (van 100% naar 75%). Verdere is sprake van enkele kleinere verschillen.		
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-en 6.82 Geëscaleerde zorg 18- (Jeugd)	603	N
Dit nadeel wordt met name veroorzaakt doordat Jeugdhulp ZIN met € 669.000 is overschreden. Uit de afrekening over 2019 van de niet-toegankelijke jeugdhulp blijken onverwacht hogere kosten bij LTA zorg (landelijk geleverde zorg, die landelijk door de VNG wordt ingekocht). De LTA- zorgaanbieders hebben hun declaraties niet tijdig ingediend noch tussentijds kenbaar gemaakt dat deze jeugdigen zorg bij hen afnamen, waardoor deze jeugdigen bij de gemeente Altena ook niet bekend zijn.		
6.81 Geëscaleerde zorg 18+ (WMO)	97	V
Dit voordeel betreft WMO opvang en beschermd wonen 18+: bijdrage aan Gemeente Breda voor Beschermd Wonen is € 59.000 lager dan wat was begroot. Oorzaak hiervan is minder afname van zorg. Daar tegenover staat dat ook de uitgaven € 38.000 lager dan begroot (inzet derden).		
7.1 Volksgezondheid	159	V
In de Meicirculaire 2019 was een bedrag opgenomen van € 113.000 voor uitvoering van het rijksvaccinatieprogramma (RVP). De uitvoering vindt plaats bij de GGD. Dit bedrag is bij de verwerking van de meicirculaire 2019 verwerkt in de raming van de bijdrage aan de GGD. De oorspronkelijke raming van de bijdrage aan de GGD bevatte echter al een bedrag voor de uitvoering van het RVP, waardoor op de bijdrage aan de GGD nu een voordeel van € 113.000 resteert.		
Mutaties reserves programma Altena samenredzaam	185	V
Resultaatneutrale verschillen op de mutaties reserves	185	V
Als gevolg van de BBV mogen een aantal mutaties inzake resultaatbestemming niet via de exploitatie worden verantwoord. Hierdoor ontstaan afwijkingen op de diverse programma's. Inzicht in de afwijkingen op verschillende programma's is bij programma 1 opgenomen.		

Programma 3. Veelzijdig Altena

Economie

In 2019 hebben we accountmanagement opgezet met duidelijke aanspreekpunten voor ondernemers uit alle sectoren van onze lokale economie. Intern is de rolverdeling ruim bekend en ook de ondernemers weten de accountmanagers inmiddels goed te vinden.

We hebben in het verslagjaar verschillende bedrijven mogen bezoeken en zijn onder de indruk geraakt van de veelzijdigheid en het ambitieniveau van ons bedrijfsleven.

Met een intentieovereenkomst voor de insteekhaven konden we in september 2019 een mooie stap zetten in de richting naar realisatie. Dat draagvlak is belangrijk, ondanks het feit dat de verdere planontwikkeling momenteel vertraging ondervindt, onder meer als gevolg van een onderzoek naar een recent gepresenteerde variant en ook door de bekende stikstofproblematiek.

Voor de havencapaciteit op de langere termijn hebben we veel geïnvesteerd in het opbouwen van relevante bestuurlijke contacten. In het najaar werd duidelijk dat het MIRT-onderzoek naar de derde haven kan starten en dat is zonder meer een mijlpaal. We hebben nog een lange route af te leggen, maar dit is een belangrijke eerste stap.

Een oplossing voor de huisvestingsproblematiek van arbeidsmigranten is een stuk dichterbij gekomen door het unanieme advies van de ingestelde adviesgroep. Dat is in december 2019 besproken tijdens een Altenatafel en het voorgestelde beleid is vervolgens in de inspraak gebracht. Het is inmiddels rijp voor besluitvorming.

In november 2019 had de raad al het paraplubestemmingsplan vastgesteld dat erop gericht is om ongewenste woonsituaties te voorkomen.

Onderwijs

Het belangrijkste wapenfeit op het beleidsveld onderwijs in 2019 is ongetwijfeld de Nota harmonisatie integrale huisvestingsplannen onderwijs die in oktober 2019 door de raad is vastgesteld. Het is gelukt om samen met de schoolbesturen eenduidige uitgangspunten te formuleren voor die ingewikkelde operatie. Mooi is ook dat de raad heeft gekozen voor een scholenbestand dat op de langere termijn energieneutraal is. Hiermee leggen we een goed fundament voor toekomstbestendige huisvesting van onze scholen. Momenteel zijn we samen met de scholen druk bezig met de verdere voorbereidingen rond het IHP.

Sport en bewegen

In 2019 is de onafhankelijke sportadviesraad geïnstalleerd, een orgaan dat zijn meerwaarde de afgelopen periode al duidelijk heeft bewezen. In het verslagjaar is verder onder meer hard gewerkt aan het project rond de nieuwe atletiekaccommodatie voor de Altena Road Runners. Naar aanleiding van een op 2 juli 2019 aangenomen motie hebben wij varianten uitgewerkt voor de verplaatsing van Paardensportvereniging De Nieuwe Roef.

Het resultaat van alle inspanningen werd kort na het verslagjaar bekrachtigd, toen de raad op 11 februari 2020 instemde met de voorgestelde keuzes. Het is een mooi voorbeeldproject, een kroonjuweel voor de sport. Het heeft niet alleen een breed draagvlak bij de directbetrokkenen en omwonenden, maar het voorziet ook in medegebruik van kleedkamers, douches en parkeervoorzieningen van het Altena college.

Cultuur en cultuurhistorie

Op 28 mei 2019 heeft de raad de 'Visie op cultuur in Altena' vastgesteld. De visie wil alle inwoners de kans bieden om actief bezig te zijn met kunst en cultuur. Het zichtbaar maken en versterken van ons rijke erfgoed is een ander speerpunt. Ook focust de visie in op de betekenis van cultuur en cultuurhistorie als economische drager voor de streek. De visie is bewust geen dichtgetimmerd stuk, maar een kapstok voor verdere beleidsontwikkeling, iets waar we samen met de Cultuurrad en andere belanghebbenden volop mee in de weer zijn.

In juni 2019 heeft de raad het Commissariaat voor de Media geadviseerd over de aanwijzing van de lokale omroep. Naar aanleiding van een ingediende zienswijze is in november 2019 nog een aanvullend advies uitgebracht, waarna het Commissariaat conform de beide adviezen RTV Altena heeft aangewezen voor de verzorging van de publieke mediadiensten in onze gemeente.

Recreatie en toerisme

Op verschillende momenten in 2019 hebben wij de raad in kennis gesteld van de ontwikkelingen rond de gemeenschappelijke regeling Parkschap Nationaal Park De Biesbosch. Na een intentiebesluit in 2019, bereidt het algemeen bestuur inmiddels de opheffing van die regeling verder voor. De samenwerking krijgt vorm op grond van een samenwerkingsovereenkomst en een netwerkmodel. Dat biedt meer flexibiliteit en kansen om een impuls te geven aan de herkenbaarheid en beleefbaarheid, met behoud van de kwaliteit van natuur en landschap. De focus ligt op het versterken van het 'merk' Biesbosch en op een stevige positie binnen NL Delta. Dit zijn doelstellingen die naadloos aansluiten bij het Bestuursakkoord en het Collegeprogramma, waarin ruimte gezien wordt voor duurzaam en meer regionaal kwaliteitstoerisme.

Daarnaast werken we op het beleidsveld recreatie en toerisme vanaf 2019 samen met het netwerk aan het formuleren van ambities en doelstellingen. We kijken naar de bestaande informatievoorziening en naar andere vormen van samenwerking, marketing en promotie.

Subsidiebeleid en harmonisatie

Op 17 december 2019 heeft de raad het Beleidskader Harmonisatie subsidiebeleid vastgesteld. Dat kader bouwt voort op de richtinggevende principes uit de Toekomstvisie Altena en de kernwaarden van de Bestuursfilosofie Altena, die ook in het Bestuursakkoord en het Collegeprogramma doorklinken. Daarnaast is dankbaar gebruik gemaakt van de input die we vanuit het 'veld' mochten ontvangen.

Het criterium dat activiteiten een maatschappelijke meerwaarde moeten hebben, neemt in het beleidskader een belangrijke plaats in, naast andere principes. Wederkerigheid is ook zo'n principe. Het leidt tot de keuze voor een meer projectgericht subsidiebeleid, waarin instellingen in aanvulling op een basissubsidie extra middelen kunnen krijgen voor projecten en ideeën die hoog scoren qua maatschappelijk effect.

Het beleidskader schetst ook de contouren voor het kernenbudget. De regie daarover komt zoveel mogelijk bij de kernen te liggen en het aanvraagproces wordt 'regelarm'. Inmiddels is het beleidskader vertaald in scenario's die in de tweede helft van 2020 worden besproken met subsidieontvangers en de raad. De concrete subsidieregelingen worden vervolgens in het vierde kwartaal van 2020 vastgesteld, zodat ze per 1 januari 2021 in werking kunnen treden.

Beleidsindicatoren

	Altena 2019	Nederland 2019
Functiemenging (%) *	48,10	53,20
Vestigingen (van bedrijven) (aantal per 1.000 inwoners 15-74 jaar)	160,9	151,6

* De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

	Altena 2019	Nederland 2019
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen) (2017) *	3,7	1,8
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen) (2018) **	12	23
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (2018)	1,2	1,9

* Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en / of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven.

** Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen / praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend.

	Altena 2019	Nederland 2019
Niet-sporters (%) (2016)	57,1	48,7

Bron: <https://www.waarstaatjegemeente.nl>

Financieel overzicht

03. Veelzijdig Altena (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Verschil
Lasten	13.532	14.915	13.136	-1.779
Baten	-2.164	-2.799	-3.369	-570
Saldo programma	11.369	12.115	9.767	-2.348
Mutaties reserves	-702	-51	-192	-141
Resultaat van lasten en baten	10.667	12.065	9.575	-2.489

Analyse

Omschrijving	Afwijking	V/N
03. Veelzijdig Altena	2.348	V
3.1 Economische ontwikkeling	254	V
De hoofdoorzaak voor het voordeel is gelegen in het feit dat de geraamde storting in de Voorziening vermogenstekort ROB als gevolg van de verbetering van het resultaat van het ROB niet benodigd is. Als gevolg hiervan is een klein deel van de voorziening zelfs vrijgefallen. Het verschil is €207.000. Daarnaast is sprake van een aantal relatief geringe voordelen.		
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	198	V
Dit voordeel heeft betrekking op een aan het ROB in rekening gebrachte bijdrage bovenwijkse voorzieningen, duurzaamheidsfonds, Groenfonds en bijdrage Kop van Brabant.		
3.4 Economische promotie	54	V
Dit bedrag wordt veroorzaakt door enkele relatief kleine voordelen, waaronder een meeropbrengst uit de toeristenbelasting van € 27.000.		
4.1 Openbaar basisonderwijs	165	V
Er is minder doorbelast aan openbaar basisonderwijs dan geraamd. Het saldo is € 28.000 voordelig. De gymvergoedingen openbaar onderwijs zijn € 137.000 lager dan geraamd.		
4.2 Onderwijshuisvesting	308	V
Het voordeel is veroorzaakt door een verschuiving in de doorbelasting van kapitaallasten naar de verschillende producten.		
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	859	V
De belangrijkste verschillen zijn de volgende.		
- De rijksbijdrage 2019 voor OAB/ VVE is fors verhoogd. Het resultaat is € 310.000 voordelig.		

Omschrijving	Afwijking	V/N
- Een voordeel van € 130.000 op sociale uitkeringen in natura ontstaat doordat er geen realisatie op heeft plaatsgevonden. In 2020 zal kritisch beoordeeld wat het doel is van dit budget. - Een voordeel van € 195.000 op overige uitbestede diensten wordt veroorzaakt doordat er nauwelijks realisatie op heeft plaatsgevonden. Reden hiervan is dat in eerste instantie inhuur van derden zou plaatsvinden t.b.v. verdere invulling van het OAB/VVE beleid. Echter gaat deze inzet pas aanvangen in 2020. In afwachting van het nieuwe VVE beleid is er een 2019 verhoudingsgewijs weinig uitgegeven. - Er is minder doorbelast aan onderwijsbeleid en leerlingzaken dan geraamd. Het saldo is € 121.000 voordelig. - Daarnaast is sprake van enkele relatief kleine afwijkingen.		
5.1 Sportbeleid en activering	205	V
Het voordeel op dit product heeft met name uit de volgende oorzaken.		
- De inhuur van de sportcoaches is verantwoord onder het teambudget samenleving (overhead), dit resulteert in een voordeel van € 141.000 op dit programma. - Er zijn minder subsidies verstrekt aan de sportverenigingen dan geraamd. Het voordeel bedraagt € 56.000. - Het restantvoordeel is een optelsom van diverse kleinere voor- en nadelen.		
5.2 Sportaccommodaties	64	V
Belangrijkste oorzaak is een voordeel ad € 95.000 op de onderhoudslasten van de sportaccommodaties door niet uitgevoerd onderhoud. De nieuwe onderhoudsplannen worden naar verwachting in 2020 opgesteld.		
5.5 Cultureel erfgoed	210	V
Er ligt een verzoek voor budgetoverheveling van in totaal € 185.000 voor niet uitgevoerd onderhoud aan cultureel erfgoed.		
Het planmatig onderhoud is niet uitgevoerd omdat nog niet voor alle torens in Altena een PIP plan (periodiek instandhoudingsplan) is opgesteld. De uitvoering van planmatig onderhoud wordt gekoppeld aan dit PIP en uitvoering vindt 1x/6jr plaats. Voor de torens uit voormalig Aalburg zijn deze plannen merendeels voorhanden, voor de torens uit voormalig Woudrichem worden deze in Q1 2020 opgesteld. Een uitvoeringsplanning moet nog worden opgesteld. Voordeel € 30.000.		
Overige kleine verschillen	31	V
Mutaties reserves programma Veelzijdig Altena	141	V
Resultaatneutrale verschillen op de mutaties reserves	141	V
Als gevolg van de BBV mogen een aantal mutaties inzake resultaatbestemming niet via de exploitatie worden verantwoord. Hierdoor ontstaan afwijkingen op de diverse programma's. Inzicht in de afwijkingen op verschillende programma's is bij programma 1 opgenomen.		

Programma 4. Duurzaam Altena

Energietransitie

Op 26 maart 2019 heeft de raad de Altena Energiestrategie 2019-2046 vastgesteld, nadat een eerdere versie eind 2018 ter inzage was gelegd. De strategie geeft aan hoe we de transitie van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen willen maken en klimaatverandering tegen willen gaan.

Ter uitvoering van de Energiestrategie is vanaf 2019 al invulling gegeven aan een scala van duurzaamheidsactiviteiten, zoals de lancering van het duurzaamheidsloket, een uitgebreide duurzaamheidsenquête en diverse themabijeenkomsten. Ook de keuze van de raad om in het Integraal Huisvestingsplan voor onze scholen uit te gaan van ENG bouwen, is een vermelding waard. Wij volstaan hier slechts met een greep uit het geheel aan activiteiten. Bij een raadsinformatiebrief van 12 december 2019 hebben wij een compleet overzicht gegeven.

In 2020 wordt een uitvoeringsagenda voor de Energiestrategie vastgesteld, waarover we met verschillende partners in gesprek zijn.

Circulaire economie

Op 17 december 2018 hebben de burgemeesters van de drie voormalige gemeenten het manifest 'De Kracht van Altena' ondertekend. Deze nalatenschap is door de nieuwe gemeente Altena overgenomen. Het manifest wordt door het Bestuursakkoord en het Collegeprogramma omarmd. De daarin beschreven projecten ondersteunen en faciliteren wij.

Daarnaast is het manifest een belangrijke bouwsteen voor een actieprogramma dat het ontwikkelde gedachtegoed uitrolt naar andere sectoren van de economie. Daarover zijn we inmiddels met het bedrijfsleven in gesprek.

Wonen

Vanuit de beleidsvisies van de voormalige gemeenten lag er een taakstelling voor het college om een bepaalde woningproductie te realiseren, verdeeld over verschillende segmenten van de markt. We stellen vast dat het gelukt is om de geraamde aantallen tot stand te brengen.

In 2019 hebben we samen met de woningcorporaties en de huurdersorganisaties de prestatieafspraken voor het jaar 2019 geëvalueerd en de eerste prestatieafspraken voor Altena vastgesteld. Die gelden voor 2020, met een doorkijk naar de periode tot 2024. Jaarlijks wordt bekeken of de koers moet worden bijgesteld.

Duurzaamheid is in de afspraken benoemd als speerpunt, waarbij de corporaties en de gemeente gezamenlijk optrekken. De corporaties investeren vanaf 2020 jaarlijks substantiële bedragen in

energetische maatregelen, naast een actief programma voor de plaatsing van zonnepanelen. Andere belangrijke punten zijn de uitwerking van het woningbehoefteonderzoek in een woonprogramma, de opvang van kwetsbare en andere urgente doelgroepen en het opstellen van een leefbaarheidsagenda.

Het traject met de corporaties heeft het inzicht in deze sector van de woningmarkt aanzienlijk vergroot. In 2020 komt het totaalbeeld in zicht, in de vorm van de nieuwe Woonvisie Altena. Het opgestelde procesvoorstel gaat ervan uit dat de raad de visie in het vierde kwartaal van 2020 kan vaststellen.

Afval en grondstoffen

Op 19 november 2019 heeft de raad ingestemd met de notitie over de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen. Die notitie vormt de basis voor de wijze waarop we die inzameling verder gaan organiseren. In 2020 volgt nog een regeling voor de milieustraten.

De tarieven voor de reinigingsheffing zijn bij raadsbesluit van 17 december 2019 aangepast, zodat ze momenteel volledig kostendekkend zijn.

In 2019 zijn we ook actief aan de slag gegaan met de aanpak van zwerfafval. Scholen en vrijwilligers hebben ons daarbij uitstekend geholpen. Bij een raadsinformatiebrief van 30 januari 2020 hebben wij de raad geïnformeerd over alle activiteiten rond zwerfafval.

Omgevingsvisie

Op 17 september 2019 heeft de raad het ontwerp van de Omgevingsvisie Altena vastgesteld. Die is momenteel het onderwerp van een milieueffectrapportage en wordt na afronding daarvan nog in de inspraak gebracht. Vervolgens zal de visie, naar verwachting in het vierde kwartaal van 2020, ter vaststelling aan de raad worden aangeboden.

Hoewel de Omgevingsvisie nog niet definitief is vastgesteld, is het toch aardig om even stil te staan bij het besluit van 17 september 2019. Die datum markeert de overgang naar een integrale en meer strategische en visionaire benadering. Ruimte bieden aan initiatiefnemers, vertrouwen schenken aan het instrument van de omgevingsdialog, beleidsterreinen met elkaar verbinden en 'loslaten' zijn hierbij kernbegrippen.

Ook het traject dat geleid heeft tot de Dorpsvisie Almkerk is een mooi voorbeeld van de nieuwe benadering die prima aansluit bij de bedoeling van de Omgevingswet. Overigens is in april 2020 bekend geworden dat die nog niet op 1 januari 2021 in werking zal treden, maar op een nog te bepalen later moment. Van uitstel komt geen afstel, zo heeft de minister verzekerd.

De enorme hoeveelheid aanvragen rond bestemmingsplannen en vergunningen, deels nog lopend vanuit de drie voormalige gemeenten, was een knelpunt in het eerste jaar van Altena. De achterstand wordt in 2020 opgepakt; hiervoor zijn extra inspanningen noodzakelijk.

Beleidsindicatoren

	Altena 2019	Nederland 2019
Omvang huishoudelijk restafval (kg per inwoner) (2018)	88	172
Hernieuwbare elektriciteit (%) (2018)	4,3	18,5

	Altena 2019	Nederland 2019
Gemiddelde WOZ-waarde (x € 1.000)	254	248
Nieuwgebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	8,3	9,2
Demografische druk (%)	77,8	69,8

	Altena 2019	Nederland 2019
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (€)	668	669
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (€)	729	739

Bron: <https://www.waarstaatjegemeente.nl>

Financieel overzicht

04. Duurzaam Altena (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Verschil
Lasten	24.283	26.095	24.675	-1.419
Baten	-21.034	-22.803	-22.615	188
Saldo programma	3.250	3.292	2.060	-1.231
Mutaties reserves	-288	351	-949	-1.300
Resultaat van lasten en baten	2.962	3.643	1.112	-2.531

Analyse

Omschrijving	Afwijking	V/N
04. Duurzaam Altena	1.231	V
5.7 Openbaar groen en recreatie	29	V

De belangrijkste verschillen op het taakveld 5.7 Openbaar groen en recreatie:

- Voordeel van € 295.000 op het onderhoud van watergangen als gevolg van andere prioriteiten vanwege capaciteitstekort en vertraging van baggerwerken door PFAS. De voorbereidingen zoals bemonsteringen zijn inmiddels gedaan en de uitvoering kan in 2020 plaatsvinden. Het voorstel is om het restant budget naar 2020 over te hevelen om werkzaamheden alsnog uit te kunnen voeren.

Omschrijving	Afwijking	V/N
- Nadeel van € 250.000 op het onderhoud van plantsoenen en kunstwerken als gevolg van het meer uitbesteden van werk als gevolg van vacatures bij de buitendienst.		
7.2 Riolering	7	V
De afwijkingen op product riolering worden afgewikkeld met de voorziening riolering. Het geringe verschil wordt veroorzaakt door de BTW en toerekening van de overheadkosten.		
7.3 Afval	229	V
De afwijkingen op product afval worden afgewikkeld met de voorziening reiniging. Het verschil wordt veroorzaakt door de BTW en toerekening van de overheadkosten.		
7.4 Milieubeheer	203	V
Voordeel van € 203.000 op het budget duurzaamheid is grotendeels veroorzaakt door vertraging in de uitvoering van een aantal projecten. Voor deze projecten wordt voorgesteld om het budget naar 2020 over te hevelen. Het betreft een tweetal onderzoeken naar verduurzamen mobiliteit en Aquathermie, uitvoering van agenda duurzaamheid, zon op bedrijfsdaken en diverse duurzaamheidsvoorzieningen voor scholen en dorpshuizen.		
8.1 Ruimtelijke ordening	853	V
De belangrijkste verschillen op het taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening:		
- Voordeel van € 58.000 op leges. In 2019 zijn vanwege een aantal grotere projecten (waaronder van de voormalige gemeente Woudrichem) meer leges binnengehaald.		
- Voordeel € 379.000 als gevolg in vertraging van projecten. In 2019 zijn vanuit de voormalige gemeente Aalburg middelen toegevoegd voor uitgaven in het kader van het landschapsinvesteringsfonds. Er hebben echter nauwelijks uitgaven in dit kader plaatsgevonden. Daarnaast zijn middelen vanuit de voormalige gemeente Woudrichem toegevoegd voor het oppakken van bestemmingsplannen. Een aantal plannen kon wegens drukte en (wijzigingen) in personele bezetting niet worden opgepakt. Voor deze middelen wordt een voorstel gedaan tot budgetoverheveling middels resultaatbestemming (€ 271.000 voor landschapsinvesteringsfonds en € 92.000 voor bestemmingsplannen).		
- Voordeel van € 160.000 op het budget omgevingswet. Door diverse oorzaken is (nog) niet alles uitgevoerd zoals eerder was gepland. Daarnaast is medio 2019 de ambitie fors neerwaarts bijgesteld, waardoor een aantal onderdelen van de planning is doorgeschoven.		
- Voordeel van € 250.000 als gevolg van vertraging van een tweetal projecten. Het betreft project herinrichting Korenstraat Hank en Broeksestraat. Voor deze middelen wordt een voorstel gedaan tot budgetoverheveling middels resultaatbestemming.		
8.2 Grondexploitaties (niet-bedrijventerreinen)	195	N
Alle verschillen binnen de grondexploitatie worden afgewikkeld met de reserve grondbedrijf. Per saldo ontstaat er geen effect op het resultaat.		
8.3 Wonen en bouwen	105	V
Voordeel van € 98.000 als gevolg van hogere opbrengsten leges. Grotendeels van de meeropbrengsten leges betreft het bouwleges.		

Omschrijving	Afwijking	V/N
Mutaties reserves programma Duurzaam Altena	1.300	V
Mutaties reserve grondexploitaties	205	V
Voordeel op mutaties reserves van € 205.000 als gevolg van onttrekking uit de reserve grondbedrijf ter dekking van het nadeel op taakveld 8.2 Grondexploitaties (niet-bedrijventerreinen) als gevolg van bijstorting verliesvoorziening grondexploitaties. Voor toelichting zie paragraaf Grondbeleid.		
Mutaties dekkingsreserves	69	N
Nadeel op onttrekkingen uit de dekkingsreserves van € 69.000 als gevolg van lagere rentelasten. Door de lagere rentelasten zoals boven is opgenomen valt onttrekking uit de reserves lager uit.		
Resultaatneutrale verschillen op de mutaties reserves	1.164	V
Als gevolg van de BBV mogen een aantal mutaties inzake resultaatbestemming niet via de exploitatie worden verantwoord. Hierdoor ontstaan afwijkingen op de diverse programma's. Inzicht in de afwijkingen op verschillende programma's is bij programma 1 opgenomen.		

Programma 5. Bereikbaar Altena

De A27 en het sluipverkeer

In het verslagjaar hebben we de basis gelegd voor een goede inbreng van de belangen van Altena in het overleg over de reconstructie van de A27. We zijn inmiddels goed aangesloten bij zowel de bestuurlijke, maatschappelijke als de ambtelijke overlegstructuren. Aan het overleg met Rijkswaterstaat nemen ook de andere langs de A27 gelegen gemeenten deel, evenals de drie betrokken provincies en de waterschappen die delen van het onderliggend wegennet beheren.

De reconstructie gaat volgens de planning medio 2022 van start. We merken dat de frequentie en intensiteit van het overleg toeneemt, naarmate die datum dichterbij komt.

Met een klankbordgroep van ongeveer 40 inwoners hebben we in november 2019 gebrainstormd over oplossingen voor de knelpunten op ons interne wegennet, zoals het vele sluipverkeer en de negatieve effecten daarvan voor de leefbaarheid en de verkeersveiligheid. Daarbij kijken we naar de huidige situatie, maar ook naar de reconstructiefase en de periode daarna. De inspirerende sessies hebben zo'n 80 ideeën opgeleverd, die momenteel nader worden geanalyseerd en op haalbaarheid getoetst.

Openbaar vervoer en gedeelde mobiliteit

Verder is het onderwerp bereikbaarheid in het verslagjaar regelmatig aan de orde gekomen in de contacten met de Regio West-Brabant en de provincie. In december 2022 gaat een nieuwe concessie voor het openbaar vervoer in West-Brabant van start. Wij zitten bij het bestuurlijk en ambtelijk overleg aan tafel en brengen de belangen van Altena nadrukkelijk naar voren, in lijn met onze visie op het openbaar vervoer.

In december 2019 hebben we een intentieovereenkomst ondertekend om vanaf 2020, samen met de provincie en de deelnemende gemeenten, vorm te geven aan de transitie van openbaar vervoer naar gedeelde mobiliteit. Dat is een systeem dat naast bussen met een vaste dienstregeling, ook vervoer op aanvraag kent en vormen van gecombineerd vervoer.

In november 2019 hebben we de raad bij een informatiebrief over het traject rond de concessie geïnformeerd. In die brief is ook aangegeven wat onze inzet is in dit overleg.

Financieel overzicht

05. Bereikbaar Altena (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Verschil
Lasten	7.449	8.002	7.431	-572
Baten	-807	-6.883	-7.543	-660
Saldo programma	6.643	1.120	-112	-1.232
Mutaties reserves	-246	5.822	5.610	-212
Resultaat van lasten en baten	6.397	6.941	5.498	-1.444

Analyse

Omschrijving	Afwijking	V/N
05. Bereikbaar Altena	1.232	V
2.1 Verkeer en vervoer	1.289	V
- Het verschil bestaat voor € 428.000 uit ontvangen degeneratievergoedingen, leges meldingen en toestemmingsbesluiten en uit de vergoeding voor de werkzaamheden in het kader van de uitrol van glasvezel. - Het verschil bestaat voor € 480.000 uit nog uit te voeren werkzaamheden die als gevolg van de opstart van de nieuwe gemeente niet tijdig tot uitvoering zijn gekomen. Dit mede als gevolg van de afhankelijkheid van het seizoen waarin in de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden. - Voor € 136.000 bestaat het verschil uit het aanpassen van de werkzaamheden aan de Schoenriemsebrug van groot onderhoud naar een vervanging. - Voor € 200.000 bestaat het verschil uit een budget dat was opgenomen voor maatregelen aan de Wijkse Bol. De maatregelen die daar zijn uitgevoerd zijn ten laste gekomen van een ander budget.		
2.4 Economische havens en waterwegen	20	V
De belangrijkste oorzaak is een hogere opbrengst havengelden.		
2.5 Openbaar vervoer	77	N
Het verschil is voornamelijk veroorzaakt door het exploitatietekort van de veerverbinding Hardinxveld-Werkendam-Gorinchem, € 61.000 en een extra bijdrage van € 13.000 als gevolg van het wegvallen van de provinciale subsidie.		
Mutaties reserves programma Bereikbaar Altena	212	V
Resultaatneutrale verschillen op de mutaties reserves	212	V
Als gevolg van de BBV mogen een aantal mutaties inzake resultaatbestemming niet via de exploitatie worden verantwoord. Hierdoor ontstaan afwijkingen op de diverse programma's. Inzicht in de afwijkingen op verschillende programma's is bij programma 1 opgenomen.		

Programma 6. Financiën

Behoedzaam manoeuvreren

In de aanloop naar de herindeling was al het nodige voorwerk gedaan. De raad kon daardoor begin januari 2019 een aantal belangrijke financiële kaders vaststellen, zoals onder meer de Financiële verordening Altena 2019, de nota waarderen en afschrijven en de controleverordening. Ook beschikten we aan de start al over een financieel overdrachtsdocument dat gebruikt is voor het opstellen van de Begroting 2019 die in april 2019 is vastgesteld. Dat was een technische begroting, zonder nieuw beleid.

De financiële implicaties van de beleidsvoorstellen uit het Bestuursakkoord en het Collegeprogramma hebben een plaats gekregen in de Kadernota 2020 die op 2 juli 2019 is vastgesteld, gelijktijdig met de Eerste Bestuursrapportage 2019. Het is vervolgens gelukt om een sluitende (meerjaren)begroting 2020 te presenteren.

De eerste periode na een herindeling wordt onvermijdelijk gekenmerkt door financiële onzekerheden. Als we dat in aanmerking nemen, menen we dat in 2019 een goede financiële start is gemaakt. Zowel aan de inkomsten- als de uitgavenkant is sprake van een groeiend inzicht in van onze financiële positie, ook in het meerjarenperspectief. Onze weerstands- en reservepositie is op orde.

Behoedzaam manoeuvreren blijft over de gehele linie nodig, waarbij bijzondere aandacht uitgaat naar het sociaal domein. De inspanningen om de kosten van de domein beheersbaar te houden, kwamen onder Programma 2 Altena Samenredzaam al aan de orde, waarnaar we hier verwijzen.

Beleidsindicatoren

	Altena 2019	Nederland 2019
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (€)	668	669
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (€)	729	739

Bron: <https://www.waarstaatjegemeente.nl>

	Altena 2019
Formatie (fte per 1.000 inwoners) *	6
Bezetting (fte per 1.000 inwoners) **	5,3
Apparaatskosten (kosten per inwoner) ***	€ 566
Externe inhuur ****	17% / € 4,6 mln
Overhead (% van totale lasten) *****	12%

Bron: eigen cijfers.

- * Formatie per 31-12.
- ** Werkelijke bezetting per 31-12.
- *** Apparaatskosten (organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.
- **** Kosten als % van totale loonsom plus totale kosten inhuur externen.
- ***** Overheadkosten: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Financieel overzicht

6a. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Verschil
Lasten	1.592	514	1.567	1.053
Baten	-81.934	-84.204	-84.619	-414
Saldo programma	-80.342	-83.690	-83.051	639
Mutaties reserves	3.261	2.752	5.077	2.325
Resultaat van lasten en baten	-77.081	-80.938	-77.974	2.963

6b. Overhead (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Verschil
Lasten	17.134	16.564	14.320	-2.244
Baten	-189	-683	-103	580
Saldo programma	16.945	15.881	14.216	-1.665
Mutaties reserves	-4	-599	-662	-64
Resultaat van lasten en baten	16.942	15.282	13.554	-1.728

6c. Vennootschapsbelasting (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Verschil
Lasten				
Baten				
Saldo programma				
Mutaties reserves				
Resultaat van lasten en baten				

Analyse

Omschrijving	Afwijking	V/N
6a. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	639	N
o.5 Treasury	30	N
De belangrijkste verschillen op het taakveld Treasury zijn: - € 83.500 voordeel op rente langlopend en kortlopende leningen als gevolg van marktrente-ontwikkelingen; - € 41.500 voordeel wegens hoger vastgestelde dividenduitkering Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG); - € 139.000 nadeel wegens lagere renteopbrengsten uitgezet geld. In de begroting was nog een renteopbrengst opgenomen voor uitgezet geld. Vanwege de huidige lage marktrente is echter geen opbrengst te realiseren over uitgezette overtollige financieringsmiddelen.		
o.61 OZB-woningen en o.62 OZB niet-woningen	80	N
De OZB-opbrengsten vallen in totaal € 80.000 lager uit dan begroot. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door leegstaande bedrijfspanden waaruit geen gebruikersopbrengst OZB mogelijk is.		
o.64 Belastingen overig	30	V
Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door kostenbesparing vanwege minder noodzakelijke dwanginvorderingen. Dit is grotendeels veroorzaakt door de budgetoverheveling 2018 ad € 26.000 die niet noodzakelijk bleek te zijn.		
o.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	57	V
De hogere opbrengst is het gevolg van voordelige afrekeningen in de algemene uitkering over voorgaande jaren.		
o.8 Overige baten en lasten	616	N
- De belangrijkste oorzaak is een verhoging van de voorziening dubieuze debiteuren. Deze voorziening moet met € 678.000 worden aangevuld om het risico van oninbare vorderingen op te kunnen vangen. - Op de post onvoorzien is enerzijds sprake van een nadeel vanwege hogere onvoorziene lasten van € 163.000 en anderzijds van een voordeel vanwege hogere onvoorziene baten van € 775.000. Het betreft in overwegende mate onvoorziene lasten en baten die voortvloeien uit het boekjaar 2018 van de drie voormalige gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem. Per saldo leidt dit tot een voordelig verschil van € 612.000. - Ten slotte is op dit taakveld een nadeel van € 600.000 te verklaren vanwege twee stelposten. Deze stelposten zijn opgenomen voor verwachte meevallers die in het jaarrekeningresultaat tot uiting zouden moeten komen vanuit diverse afwijkingen binnen de hele programmabegroting. Het betreft: ▪ € 250.000 uit de Tweede Bestuursrapportage 2019 wegens verwachte besparing op kapitaallasten door vertraging in de uitvoering van investeringen. Deze besparingen is weliswaar hier als stelpost opgenomen,		

Omschrijving	Afwijking	V/N
maar komt elders op de programma's tot uiting bij de individuele toerekeningen van de kapitaallasten. Uiteindelijk bedraagt de totale besparing op kapitaallasten € 282.000 ▪ € 350.000 voor besparingen op bestaande budgetten. Bij de Kadernota 2020 werd ervan uit gegaan dat na de samenvoegingen van de budgetten van de drie voormalige gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem over de gehele begroting gezien budgettaire ruimte zou ontstaan. Anders dan bij de kapitaallasten is bij deze stelpost niet vast te stellen in hoeverre de besparing is gehaald. Dit omdat het hier geen afgebakend kostenonderdeel betreft waarop de stelpost van toepassing is.		

Mutaties reserves programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	2.325	N
Resultaatneutrale verschillen op de mutaties reserves	2.325	N
Als gevolg van de BBV mogen een aantal mutaties inzake resultaatbestemming niet via de exploitatie worden verantwoord. Hierdoor ontstaan afwijkingen op de diverse programma's. Inzicht in de afwijkingen op verschillende programma's is bij programma 1 opgenomen.		

Omschrijving	Afwijking	V/N
6b. Overhead	1.665	V
Personeelskosten		
De salarissen en sociale lasten moeten in samenhang gezien worden met de kosten voor inhuur van personeel en het uitbesteden van werk. Immers, in veel gevallen is het noodzakelijk om ontstane vacatures tijdelijk in te vullen met extern inhuur. In 2019 waren niet alle vacatures (al dan niet tijdelijk) in te vullen Dit laat impliciet zien dat er in 2019 minder capaciteit beschikbaar was om alle taken adequaat uit te kunnen voeren. Dit past ook bij de grote omvang van nu voorgestelde budgetoverhevelingen in de resultaatbestemming 2019. Het optimaliseren van de processen is in 2019 nog niet volledig afgerond. Hiervoor is een resultaatbestemmingsvoorstel gedaan teneinde de afronding in 2020 te doen.	1.472	V
Uren projecten	389	N
Dit nadeel is te verklaren doordat bestede projecturen niet konden worden geactiveerd omdat daarvoor nog geen investeringskredieten zijn gevoteerd. Het betreft dus verantwoorde voorbereidingsuren zonder dat er een voorbereidingskrediet beschikbaar was. Het gaat hier niet alleen om doorbelasting van loonkosten maar tevens om de opslag voor overheadkosten.		
Bijdrage aan Inkoopbureau	31	N
Omdat een aantal inkoopprocessen zijn opgepakt, zijn er meer uren van het Inkoopbureau afgenomen. Dit levert een nadeel op van € 31.000.		
Studiekosten en symposia	170	V
In datzelfde licht zijn in 2019 zijn minder kosten gemaakt voor studie en symposia. Hierdoor is een voordeel ontstaan van € 170.000		

Omschrijving	Afwijking	V/N
Externe advies- en proceskosten	165	V
De budgetten voor externe advies- en proceskosten zijn nauwelijks benut. In een aantal gevallen zijn andere budgetten als dekking aangewend. Hierdoor ontstaat een voordeel van € 161.000.		
Kosten ICT		
<i>Aanschaffingen hardware</i>	167	V
Op het centraal ICT budget is een besparing gerealiseerd van € 167.000 vanwege minder noodzakelijke hardware-aanschaffingen.		
Huisvestingskosten		
<i>Toegerekende reële en bespaarde rente</i>	150	N
Het nadeel is veroorzaakt door een verschuiving in de doorbelasting van kapitaallasten naar de verschillende taakvelden.		
<i>Onderhoud gemeentehuis en wijklocaties</i>	226	V
Er heeft in 2019 geen onderhoud aan het gemeentehuis en wijklocaties Altena plaatsgevonden. Voor een bedrag van € 182.000 is een voorstel gedaan tot overheveling naar 2020 via resultaatbestemming.		
Overige (facilitaire) kosten		
<i>Druk- en printwerk</i>	60	V
Een voordeel van € 60.000 door lagere kosten voor druk- en printwerk, inclusief de huur van kopieermachines.		
<i>Porti- en verzendkosten</i>	28	V
Op porti- en verzendkosten is een voordeel ontstaan van € 28.000.		
Overige niet verklaarde kleine verschillen	25	N
Mutaties reserves Overhead	64	V
Mutaties dekkingsreserves	29	N
Nadeel op onttrekkingen uit de dekkingsreserves van € 29.000 als gevolg van lagere kapitaallasten. Er wordt hierdoor minder aan de dekkingsreserve onttrokken.		
Resultaatneutrale verschillen op de mutaties reserves	93	V
Als gevolg van de BBV mogen een aantal mutaties inzake resultaatbestemming niet via de exploitatie worden verantwoord. Hierdoor ontstaan afwijkingen op de diverse programma's. Inzicht in de afwijkingen op verschillende programma's is bij programma 1 opgenomen.		

Overzicht aanwending Onvoorzien

Onvoorzien (lasten) (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Verschil
Onvoorzien (kostenplaats 6080010)	-87	-138	478	616

In 2019 is ten laste van kostenplaats 6080010 Onvoorziene lasten en baten in totaal een bedrag van € 478.000 gebracht. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de aanwending van het budget voor onvoorziene lasten en baten weer.

Omschrijving	(bedragen x € 1.000)
Kosten 2018 ten laste van 2019	183
Voorziening dubieuze debiteuren	678
Afboekingen (debiteuren / crediteuren / nog te betalen)	-47
Afwikkeling VVGB 2014	8
Naheffingsaanslag / teruggaaf belastingen	-7
Aansluitverschillen Burgerzaken	-35
Ontvangst Spuk	-12
Verkoop inventaris gemeentehuis Aalburg en Werkendam	-11
Vennootschapsbelasting 2016	-287
Overige	8
	478

Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van gemeenten en zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. De lokale heffingen kunnen als volgt onderverdeeld worden:

1. Onroerendezaakbelastingen (OZB)
2. Toeristen- en watertoeristenbelasting
3. Marktgelden
4. Reinigingsheffing
5. Rioolheffing
6. Leges
7. Lijkbezorgingsrechten
8. Haven- en kadegelden
9. Heffing bedrijveninvesteringszone (BIZ)

In december 2018 zijn de nieuwe belastingverordeningen vastgesteld in de individuele raden van de oude gemeenten. Voor de OZB heeft dit het eerste kwartaal 2019 plaats gevonden.

De meeste verordeningen zijn geharmoniseerd vastgesteld. In 2020 volgen nog de verordeningen lijkbezorgingsrechten en riolering. In het derde kwartaal is een voorstel geformuleerd inzake de tarieven van de reinigingsheffingen met ingang van het jaar 2020 en verder.

In deze paragraaf zijn de bestaande beleidsuitgangspunten en -voornemens betreffende belastingen opgenomen en toegelicht. Hierbij worden voor de woonlasten de tarieven vermeld. Daarnaast wordt er inzicht gegeven in de wijze waarop de kostendekkendheid van de verschillende producten bepaald wordt.

Belastingopbrengsten

De algemene heffingen hebben het karakter van een algemeen dekkingsmiddel. Dat wil zeggen dat de opbrengst vrij aanwendbaar is ter dekking van de algemene gemeentelijke kosten en aanvullend is op de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De bestemmingsheffingen worden geheven ter volledige of gedeeltelijke compensatie van de kosten die de gemeente maakt bij de realisering en het onderhoud van die voorzieningen of verleende diensten. De opbrengsten zijn in onderstaande tabel opgenomen:

Tabel Belastingopbrengsten 2019 (bedragen * € 1.000)

Heffing	Begroting	Begroting na wijziging	Rekening
Algemene heffingen	-9.043	-9.301	-9.180
OZB gebruikers niet-woningen	-1.178	-1.201	-1.155
OZB eigenaren woningen	-6.010	-6.209	-6.171
OZB eigenaren niet-woningen	-1.711	-1.747	-1.735
Toeristenbelasting	-144	-144	-119
Bestemmingsheffingen	-14.045	-13.778	-13.553
BIZ *	-82	-82	-78
Leges titel 1 **	-970	-970	-865
Leges titel 2 ***	-1.582	-1.582	-1.622
Leges titel 3 ****	-8	-8	-17
Haven- en kadegelden	-539	-539	-583
Marktgeden	-55	-55	-67
Lijkbezorgingsrechten	-804	-804	-700
Reinigingsheffingen	-4.408	-4.141	-4.000
Rioolheffing	-5.597	-5.597	-5.621
Totaal	-23.088	-23.079	-22.733

- * opbrengst wordt één op één uitgekeerd in de vorm van een subsidie
 ** voornamelijk algemene dienstverlening (rijbewijzen, reisdocumenten, uittreksels, etc.)
 *** voornamelijk fysieke dienstverlening (met name leges omgevingsvergunning)
 **** voornamelijk leges APV en Europese dienstenrichtlijn

Het Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW) in Klaaswaal heft en int de onroerendezaakbelastingen (OZB), toeristen- en watertoeristenbelasting, reinigingsheffing en rioolheffing voor de gemeente Altena.

Lokale lastendruk

In onderstaande tabel wordt de belastingdruk weergegeven van een gemiddeld gezin in een eigen woning met een waarde van € 240.000. Omdat de rioolheffing nog niet is geharmoniseerd, gelden voor de rioolheffing nog verschillende tarieven. Vandaar dat de voormalige gemeenten nog worden genoemd.

Tabel Belastingdruk woningen 2019 (bedragen in €)

	Altena Aalborg	Altena Werkendam	Altena Woudrichem
OZB eigenaar woning	262	262	262
Gemiddelde rioolheffing	179	232	257
Gemiddelde Afvalstoffenheffing	182	182	182
Totaal lastendruk	623	676	701

Kwijtscheldingsbeleid

De belastingheffing en invordering is uitbesteed aan SVHW in Klaaswaal. Kwijtschelding wordt daarom verleend via het SVHW. Door het SVHW wordt de 100%-norm gehanteerd. Het betreft hier de bijstandsnorm. De SVHW baseert zich op informatie van het Inlichtingenbureau. Dit bureau is een samenwerkingsverband van het ministerie van Sociale Zaken, de Rijksdienst voor het wegverkeer, de Rijksbelastingdienst en de VNG. Vrijwel alle kwijtscheldingsklanten hebben toestemming verleend om informatie daar op te vragen. De belastingplichtigen die op basis van die beoordeling kwijtschelding ontvangen hoeven geen aanvraagformulier in te dienen maar krijgen automatisch bericht.

Kostendekkendheid

Binnen de gemeentelijke begroting is een aantal producten opgenomen waarvan wettelijk is bepaald dat deze op begrotingsbasis niet meer dan kostendekkend mogen zijn. Voorbeelden hiervan zijn de producten riolering, reiniging, marktgelden, begraafplaatsen en producten waarvoor leges worden geheven. Voor deze producten is een toelichting opgenomen ten aanzien van de wijze waarop de kostendekkendheid wordt bepaald. Deze toelichting is afgestemd op de vereisten die de nieuwe BBV-regels stellen.

Berekening van kostendekkendheid legesverordening 2019				
Altena				
Titel Omschrijving	1 Algemene dienstverlening	2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevings- vergunning	3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlij n	Totaal Kosten- dekkendheid
Baten en lasten taakvelden				
Lasten taakvelden incl. rente	726	1.029	114	1.869
Baten taakvelden, excl. heffingen	-	-	-	-
Netto kosten taakveld	726	1.029	114	1.869
Toe te rekenen lasten				
Overhead incl. omslagrente	497	1.131	57	1.685
BTW	-	-	-	-
Totaal toe te rekenen lasten	497	1.131	57	1.685
Totale lasten	1.223	2.160	172	3.555
Baten heffingen	-865	-1.622	-17	-2.504
Saldo	358	538	155	1.051
Dekkingspercentage	71%	75%	10%	70%

De in de jaarrekening 2019 opgenomen, voor de kostendekkendheid van de legesverordening relevante, baten overschrijden de lasten niet. Het totale kostendekkendheidpercentage is 70%. Titel 1 is 71% kostendekkend. Titel 2 is 75% kostendekkend. Titel 3 is 10% kostendekkend. Het streven van de gemeente is om de tarieven maximaal kostendekkend te laten zijn. Hierbij worden alle relevante baten en lasten toegerekend aan de kostendekkendheid. Deze baten en lasten worden geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden aan de kostendekkendheid.

Berekening van kostendekkendheid Rioolheffing		2019
Altena		
Baten en lasten taakvelden		
Lasten taakvelden incl. rente		3.604
Baten taakvelden, excl. heffingen		-140
Netto kosten taakveld		3.464
Toe te rekenen lasten		
Overhead incl. omslagrente		788
BTW		934
Totaal toe te rekenen lasten		1.722
Totale lasten		5.186
Baten heffingen		-5.621
Saldo		-435
Dekkingspercentage		108%

De in de jaarrekening 2019 opgenomen, voor de kostendekkendheid van de Rioolheffing relevante, baten overschrijden de lasten. Het totale kostendekkendheidpercentage is 108%. Het streven van de gemeente is om de tarieven maximaal kostendekkend te laten zijn. De kostendekkendheid is jaarlijks aan fluctuatie onderhevig. Alle relevante baten en lasten worden toegerekend aan de kostendekkendheid. Deze baten en lasten worden geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden aan de kostendekkendheid.

Berekening van kostendekkendheid Reinigingsheffing Altena		2019
Baten en lasten taakvelden		
Lasten taakvelden incl. rente		5.200
Baten taakvelden, excl. heffingen		-1.674
Netto kosten taakveld		3.527
Toe te rekenen lasten		
Overhead incl. omslagrente		410
BTW		975
Totaal toe te rekenen lasten		1.385
Totale lasten		4.912
Baten heffingen		-4.000
Saldo		912
Dekkingspercentage		81%

De in jaarrekening 2019 opgenomen, voor de kostendekkendheid van de Reinigingsheffing relevante, baten overschrijden de lasten niet. Het totale kostendekkendheidpercentage is 81%. Het streven van de gemeente is om de tarieven maximaal kostendekkend te laten zijn. De kostendekkendheid is jaarlijks aan fluctuatie onderhevig. Alle relevante baten en lasten worden toegerekend aan de kostendekkendheid. Deze baten en lasten worden geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden aan de kostendekkendheid. Voor 2020 zijn de tarieven verhoogd. Het dekkingspercentage komt in het jaar 2020 uit op 92% (begroting)

Berekening van kostendekkendheid Lijkbezorgingsrechten Altena		2019
Baten en lasten taakvelden		
Lasten taakvelden incl. rente		862
Baten taakvelden, excl. heffingen		
Netto kosten taakveld		862
Toe te rekenen lasten		
Overhead incl. omslagrente		379
BTW		0
Totaal toe te rekenen lasten		379
Totale lasten		1.241
Baten heffingen		-700
Saldo		541
Dekkingspercentage		56%

De in jaarrekening 2019 opgenomen, voor de kostendekkendheid van de Lijkbezorgingsrechten relevante, baten overschrijden de lasten niet. Het totale kostendekkendheidpercentage is 56%. De kostendekkendheid is jaarlijks aan fluctuatie onderhevig. Alle relevante baten en lasten worden toegerekend aan de kostendekkendheid. Deze baten en lasten worden geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden aan de kostendekkendheid.

Berekening van kostendekkendheid Marktgelden		2019
Altena		
Baten en lasten taakvelden		
Lasten taakvelden incl. rente		28
Baten taakvelden, excl. heffingen		0
Netto kosten taakveld		28
Toe te rekenen lasten		
Overhead incl. omslagrente		10
BTW		
Totaal toe te rekenen lasten		10
Totale lasten		38
Baten heffingen		-67
Saldo		-29
Dekkingspercentage		177%

De in de jaarrekening 2019 opgenomen, voor de kostendekkendheid van de Marktgelden relevante, baten overschrijden de lasten. Het totale kostendekkendheidpercentage is 177%. Het streven van de gemeente is om de tarieven maximaal kostendekkend te laten zijn. De kostendekkendheid is jaarlijks aan fluctuatie onderhevig. Alle relevante baten en lasten worden toegerekend aan de kostendekkendheid. Deze baten en lasten worden geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden aan de kostendekkendheid.

Berekening van kostendekkendheid Haven- en kadegelden Altena		2019
Baten en lasten taakvelden		
Lasten taakvelden incl. rente		481
Baten taakvelden, excl. heffingen		0
Netto kosten taakveld		481
Toe te rekenen lasten		
Overhead incl. omslagrente		172
BTW		0
Totaal toe te rekenen lasten		172
Totale lasten		653
Baten heffingen		-583
Saldo		70
Dekkingspercentage		89%

De in de jaarrekening 2019 opgenomen, voor de kostendekkendheid van de Haven- en kadegelden relevante baten overschrijden de lasten niet. Het totale kostendekkendheidpercentage is 89%. Het streven van de gemeente is om de tarieven maximaal kostendekkend te laten zijn. De kostendekkendheid is jaarlijks aan fluctuatie onderhevig. Alle relevante baten en lasten worden toegerekend aan de kostendekkendheid. Deze baten en lasten worden geschoond voor onderdelen welke wettelijk niet toegerekend mogen worden aan de kostendekkendheid.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

€ 12.550.000

Risicowaarden

€ 16.260.000

Weerstandscapaciteit

1,30

Weerstandsvermogen

Inleiding

De complexiteit van projecten waar gemeenten aan deelnemen, de veranderende rol van gemeenten in de maatschappij en ingrijpende veranderingen in wet- en regelgeving dwingen tot een groter risicobewustzijn. Het is dan van belang om zicht te hebben en te behouden op de risico's die zich manifesteren bij de uitvoering van gemeentelijke taken en om daarbij passende beheersmaatregelen te treffen. De gemeente Altena moet voldoende buffers hebben om deze risico's op te kunnen vangen. Deze paragraaf geeft inzicht in de verhouding tussen de risico's en het vermogen om deze risico's op te kunnen vangen.

Beleidskader en definities

Beleidskaders

- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Nota Risicomanagement 2019
- Nota Reserves en voorzieningen 2019

Definities

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft een indicatie in welke mate het vermogen van de gemeente Altena toereikend is om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het beleid moet worden aangepast. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote lasten te dekken;
- b. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Onder risicomanagement wordt het systematisch in kaart brengen van de risico's met het oog op de beheersing van de risico's verstaan. In deze paragraaf ligt de primaire focus op het financiële risico. Risicomanagement is geen statisch instrument, maar dient integraal onderdeel uit te maken van werkprocessen. Middels de Planning & Control-documenten wordt de gemeenteraad geïnformeerd over het weerstandsvermogen. De risico's met betrekking tot verbonden partijen zijn opgenomen in de paragraaf verbonden partijen.

Tot slot worden in de paragraaf kengetallen in relatie tot de financiële positie van de gemeente Altena opgenomen alsmede een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen.

Weerstandscapaciteit

Bij het bepalen van de weerstandscapaciteit wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen dat ingezet kan worden om eenmalige tegenvallers op te vangen en wordt gevormd door de optelsom van het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve en de stille reserves. Stille reserves worden bepaald door het verschil tussen boekwaarden en de actuele marktwaarden van bezittingen in aandelen en onroerend goed. Hierbij dient in acht te worden genomen dat niet alle stille reserves snel te gelde gemaakt kunnen worden. Bovendien neemt de toezichthouder deze reserves alleen mee bij de berekening van de incidentele weerstandscapaciteit als de actuele marktwaarde reëel is onderbouwd, bijvoorbeeld door een officiële taxatie. Ook mag de stille reserve geen gebruiksnut meer hebben voor de gemeente en moet deze op korte termijn beschikbaar kunnen komen. Om deze redenen worden de stille reserves op nihil gesteld.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken over meerdere jaren. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de post onvoorzien, de onbenutte belastingcapaciteit en structurele begrotingsruimte.

De totale weerstandscapaciteit wordt als volgt berekend:

(bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2019
Vrij aanwendbaar deel algemene reserve (per 31-12-2019) *	13.052
Stille reserves	0
<i>Incidentele weerstandscapaciteit (A)</i>	<i>13.052</i>
Onbenutte belastingcapaciteit **	3.121
Onvoorzien	87
Structurele begrotingsruimte	0
<i>Structurele weerstandscapaciteit (B)</i>	<i>3.208</i>
<i>Totale weerstandscapaciteit (A + B)</i>	<i>16.260</i>

* In bovenstaande opstelling is alleen het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve opgenomen. Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit mogen ook bestemmingsreserves meegenomen worden. Voor een deel hangen hier echter al bestedingsdoelen aan, waardoor deze bestemmingsreserves niet geheel vrij besteedbaar zijn. Voorzichtigheidshalve zijn deze bestemmingsreserves daarom niet meegenomen in de bepaling van de weerstandscapaciteit. In de loop van 2020 zullen deze bestemmingsreserves nader onder de loep genomen worden en zal beoordeeld worden of deze mogelijk vrij kunnen vallen ten gunste van de algemene reserve.

** De onbenutte belastingcapaciteit is gebaseerd op de Begroting 2020. Hiervoor is gekozen omdat diverse belastingopbrengsten in de Begroting 2020 al zijn verhoogd ten opzichte van 2019. Deze ruimte wordt daarmee dus al ingezet in de exploitatie. Door aan te sluiten bij de onbenutte belastingcapaciteit in de Begroting 2020 wordt gezorgd dat de structurele weerstandscapaciteit een realistischer beeld geeft.

Risico-inventarisatie

Bepalen risicowaarde

Om tot een kwantificering van de risico's te komen worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- **Kans.** De kans dat een risico zich daadwerkelijk voordoet is afhankelijk van meerdere factoren. Om te komen tot een schaalverdeling worden de volgende categorieën gehanteerd:
 - klein (< 25%)
 - middel (> 25% - < 75%)
 - groot (> 75%)
- **Financiële impact.** De financiële impact geeft de financiële invloed aan die een risico kan hebben op de gemeentelijke exploitatie. In sommige gevallen is het lastig om de impact te bepalen, dan kan gebruik gemaakt worden van de volgende categorieën:
 - gering (< € 100.000);
 - beduidend (> € 100.000 - < € 500.000);
 - kritiek (> € 500.000).
- **Risicowaarde.** De risicowaarde wordt berekend door het percentage 'kans' te vermenigvuldigen met het maximale risicobedrag. Voor structurele risico's wordt de risicowaarde vermenigvuldigd met factor 2. De gedachtegang hierbij is dat 2 jaar voldoende is om passende maatregelen te treffen.

Toepassing van bovenstaande leidt tot het volgende overzicht van geïnventariseerde risico's. Zoals in de nota Risicomanagement 2019 is aangegeven worden de tien belangrijkste risico's weergegeven en toegelicht.

	Omschrijving	I / S	Bedrag (x € 1.000)	Kans	I	S
1	Gevolgen coronavirus	I	P.M.	-	-	-
2	Aanbestedingsrisico's / prijsontwikkelingen	S	2.500	25%	-	1.250
3	Kwetsbaarheid bedrijfsvoering / formatiebudget ontoereikend	S	2.500	25%	-	1.250
4	Overschrijding budgetten WMO	S	1.250	50%	-	1.250
5	Overschrijding budgetten Jeugdzorg	S	900	50%	-	900
6	Algemene Uitkering	S	1.500	25%	-	750
7	Overschrijding budgetten uitkeringen / participatievoorzieningen	S	650	50%	-	650
8	Openeinderegelingen / verbonden partijen	S	1.000	25%	-	500
9	Contractrisico's	I	1.000	50%	500	0
10	Garantiestellingen	I	5.000	10%	500	0
	Totaal incidentele en structurele risicowaarde					7.550
	Overige risico's	-				5.000
	Totaal risicowaarde					12.550

* I = incidenteel / S = structureel

Toelichting

1. Coronavirus

Met stip op één als het gaat om risico's zijn uiteraard de gevolgen die de coronacrisis met zich meebrengt. Dit etaleert zich op een veelheid aan terreinen, zoals onder andere:

- Economie: verlies van banen, faillissementen van bedrijven.
- Sociaal domein: hogere uitkeringen, meer inspanningen benodigd op re-integratiegebied, hogere zorgkosten. Langdurig thuiszitten leidt tot meer spanningen in de huiselijke sfeer, waardoor een groter beroep op jeugdzorg gedaan wordt. Het realiseren van ombuigingsvoorstellen is moeilijker te realiseren.
- Leges en heffingen: lagere opbrengsten van leges omgevingsvergunningen, evenementenvergunningen en (water)toeristenbelastingen, hogere oninbaarheid bij opgelegde belastingaanslagen en verzonden facturen.
- Afval: er is substantieel meer afval naar de milieustations gebracht, deels betaald deels onbetaald.
- Interne organisatie: risico's op hoger ziekteverzuim en lagere productiviteit. Extra ambtelijke inzet nodig op het gebied van bijvoorbeeld handhaving, het uitvoering geven aan de rijksmaatregelen zoals de TOZO-regeling en ruimere openingstijden van de milieustations. Ook met betrekking tot ICT ontstaan risico's op het gebied van beschikbaarheid/continuïteit en veiligheid als gevolg van het thuiswerken.
- Subsidies / accommodaties: minder huuropbrengsten van vastgoed, zoals (sport)locaties, een mogelijk beroep van verenigingen op extra ondersteuning.
- Algemene uitkering: het is nog ongewis wat de gevolgen voor de algemene uitkering zijn en in hoeverre gemeenten gecompenseerd worden voor de geleden schade.

Het is vrijwel onmogelijk om een adequate inschatting te maken van de gevolgen van deze risico's voor onze gemeente, omdat dit heel sterk afhankelijk is van de duur van de maatregelen. Veel van bovenstaande risico's zijn in meer of mindere mate al reeds in de 'reguliere' risicoanalyse onderkend. Waarbij nu wel opgemerkt moet worden dat de kans dat deze omstandigheden zich voordoen nu veel hoger zijn dan normaal. Om deze reden stellen wij de omvang van dit risico nu op P.M.

2. Aanbestedingsrisico's / prijsontwikkelingen

De economie is zodanig aangetrokken dat bijvoorbeeld de bouwsector overspannen dreigt te worden. Hierdoor bestaat het risico dat aanbestedingen (veel) hoger geoffreerd worden dan begroot, dan wel dat er maar één aanbieder op een aanbesteding inschrijft.

Daarnaast gelden voor (Europese) aanbestedingen strakke regels. Wanneer niet strikt aan deze regels voldaan is kunnen financiële risico's ontstaan. De gemeente Altena heeft het Inkoop- en aanbestedingsbeleid in 2019 vastgesteld. Ook zijn de algemene inkoopvoorwaarden geformuleerd. De coronacrisis heeft hierop mogelijk wel een dempend effect.

3. Kwetsbaarheid bedrijfsvoering / formatiebudget ontoereikend

Met de aantrekkelijke arbeidsmarkt is het minder gemakkelijk om geschikte medewerkers te vinden. Verder kunnen risico's in de bedrijfsvoering ontstaan door een bovengemiddeld niveau van het ziekteverzuim. De opbouw en samenstelling van het personeelsbestand kan eveneens een risico inhouden (vergrijzing, weglekken van kennis, etc.). Het is niet voorspelbaar wanneer en in welke mate dit risico zich voordoet en in welke mate een beroep gedaan moet worden op het inhuren van medewerkers. De financiële consequenties van dit risico kunnen echter groot zijn. De hoogte van het budget voor inhuur wordt lopende het jaar nauwlettend bewaakt en afgezet tegen de uitgaven voor inhuur, om budgetoverschrijding te voorkomen. Als gevolg van de herindeling en de nieuwe organisatie lopen niet alle processen al meteen soepel en zullen er nog extra inspanningen verricht moeten worden om het structureel goed functioneren van de nieuwe organisatie te borgen.

4. Overschrijding budgetten WMO

Bij de WMO leiden landelijke ontwikkelingen tot grotere financiële risico's. De invoering van het zogenoemde abonnementstarief leidt enerzijds tot een lagere eigen bijdrage van de cliënten. Anderzijds heeft het een aanzuigende werking op cliënten die voorheen geen beroep deden op een WMO-voorziening en nu, vanwege de lage kosten, hier wel gebruik van gaan maken. Op langere termijn wordt het verdeelmodel WMO (begeleiding en beschermd wonen) herzien. Ook de toenemende extramuralisering van de zorg (langer thuis blijven wonen) leidt tot een toenemende complexiteit en kosten van de zorgvragen.

In het voorjaar 2020 is naar aanleiding van de tekorten in het sociaal domein een reeks aan mogelijke maatregelen gepresenteerd. In hoeverre deze maatregelen en de bijbehorende financiële effecten daadwerkelijk gerealiseerd gaan worden is nog ongewis.

5. Overschrijding budgetten Jeugdzorg

Net als veel andere gemeenten kampt Altena met budgetoverschrijdingen op het gebied van Jeugdzorg. Hoewel er zo realistisch mogelijk begroot wordt, hebben wij op dit gebied te maken met soms onvoorspelbare omstandigheden. Gedeeltelijk kent de jeugdzorg een open einde karakter. Ook kunnen individuele casussen leiden tot forse kostenposten. In samenwerking met de andere

regiogemeenten wordt gewerkt aan een doorontwikkeling van de sturing- en beheersingsinformatie om de voorspelbaarheid van kosten te vergroten.

6. Algemene uitkering

Conform de normeringssystematiek leiden hogere uitgaven van het Rijk tot een hogere uitkering uit het gemeentefonds. Als de uitgaven van de ministeries dalen door bijvoorbeeld bezuinigingen, dan krimpt de uitkering uit het gemeentefonds ('samen de trap op en samen de trap af'). De raming van de algemene uitkering die de gemeente uit het gemeentefonds ontvangt kan dus fluctueren. Het risico ligt dan in het feit dat de algemene uitkering gedurende het begrotingsjaar door ontwikkelingen in de rijksuitgaven lager kan uitvallen dan eerder geraamd. Dit risico is door de organisatie niet te beheersen, anders dan door het nauwgezet volgen van de informatie van Rijk en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) over de recente ontwikkelingen (circulaires, nieuwsberichten op websites) en door het zo voorzichtig mogelijk ramen van de ontwikkeling van de algemene uitkering.

7. Overschrijding budgetten gebundelde uitkering

Het gaat hierbij om het risico op fluctuaties in de gebundelde uitkering. De gemeente ontvangt van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie.

8. Open einderegelingen / verbonden partijen

De gemeente ontvangt in toenemende mate vaste budgetten voor de uitvoering van wettelijke taken. De gemeente kan geconfronteerd worden met financiële tegenvallers van verbonden partijen / gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente verplicht is bij te dragen in eventuele nadelige saldi. Hierop heeft de gemeente niet altijd (directe) invloed.

9. Contractrisico's

De gemeente heeft te maken met financieel risico wanneer bedrijven of instellingen waarmee een contract is aangegaan, bijvoorbeeld toeleveranciers of aannemers, failliet gaan. Tevens kan er sprake zijn van gewijzigde omstandigheden, zodanig dat een eerder afgesloten contract niet passend is voor de huidige situatie. Door alle ontwikkelingen op het gebied van de decentralisatie lijkt de kans op problemen bij organisaties en instellingen in de zorgsector echter hoger. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld het failliet gaan van de organisatie die het leerlingenvervoer verzorgde en de financiële situatie bij een jeugdzorgaanbieder Juzt. Het kan daardoor gebeuren dat er meer kosten gemaakt worden dan strikt noodzakelijk.

10. Garantiestellingen

De gemeente staat garant voor betaling van rente en aflossing van geldleningen aan instellingen, stichtingen of verenigingen die een doel nastreven met een maatschappelijk belang. Hieronder vallen ook de leningen van woningcorporaties. Deze leningen zijn geborgd door het WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw), de gemeente heeft een achtervangpositie. Ook voor garanties verstrekt door de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (Nationale Hypotheekgarantie, NHG) van vóór 2011 heeft de gemeente een vergelijkbare achtervangpositie. Zowel het WSW als NHG hebben een hoge kredietwaardigheid.

Overige risico's

Hierboven zijn de tien belangrijkste risico's benoemd. Naast deze tien risico's is nog een aantal andere (kleinere) risico's te onderscheiden. Deze kunnen variëren van risico's die samenhangen met onvoldoende toezicht op bouwactiviteiten tot risico's op het gebied van fraude bij aanvraag van inkomensvoorzieningen. De gevolgen van de uitspraak van de Raad van State in het kader van de PAS (Programma Aanpak Stikstof) vormen ook een belangrijk risico. Onzeker is wat de impact voor projecten in de gemeente Altena is en wat de (financiële) consequenties hiervan zijn. Een ander belangrijk risico is de implementatie van de omgevingswet. Het is nog erg onzeker wat de financiële gevolgen hiervan zijn, enerzijds ten aanzien van de implementatiekosten, anderzijds de gevolgen voor de legesheffing en de bedrijfsvoering. Verondersteld wordt dat met deze risico's in totaal een bedrag van € 5.000.000 gemoeid is.

Frauderisico's

Jaarlijks wordt een frauderisicoanalyse opgesteld. De frauderisicoanalyse is er op gericht de opzet, het bestaan en de werking van de beheersmaatregelen op het gebied van fraude en integriteit te signaleren en maatregelen te treffen. Frauderisico's zijn in te delen in de volgende categorieën:

1. frauderisicofactoren met betrekking financiële verslaggeving;
2. frauderisicofactoren met betrekking tot het onrechtmatig onttrekken van waarden aan de instelling;
3. overige frauderisicofactoren.

Het frauderisicomanagement moet in 2020 nog opgesteld worden voor de gemeente Altena.

Weerstandsvermogen

De weerstandsratio wordt bepaald door de weerstandscapaciteit af te zetten tegen de waarde van de geïnventariseerde risico's. De omvang van de weerstandscapaciteit bedraagt in 2020 € 16.260.000. Gegeven de totale omvang van de voor 2020 geïnventariseerde risico's van € 12.550.000 bedraagt de factor weerstandsvermogen in 2019 afgerond 1,30.

Om de factor weerstandsvermogen te beoordelen kan gebruik gemaakt worden van de door het Universiteit Twente opgestelde waardering.

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 – 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 – 1,4	Voldoende
D	0,8 – 1,0	Matig
E	0,6 – 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

De voor de gemeente Altena berekende weerstandsratio valt in de categorie C en kan dus beoordeeld worden als voldoende. De factor weerstandsvermogen ligt boven het door de

gemeenteraad in de nota Risicomanagement vastgestelde minimum van 1,0. Dit minimum betreft een voorlopige streefwaarde, de intentie is om deze in de toekomst hoger te stellen.

De wijze waarop en de volgorde waarin de diverse componenten van de weerstandscapaciteit zullen worden ingezet, indien de risico's daadwerkelijk tot financiële lasten leiden, zullen afhankelijk zijn van de aard (incidenteel of structureel) en de omvang van de lasten. Omdat daarvoor een begrotingswijziging nodig zal zijn, wordt dit uiteindelijk door de gemeenteraad bepaald.

Geconcludeerd kan worden dat het weerstandsvermogen van de gemeente voldoende is om de belangrijkste geïnventariseerde risico's (financieel) op te vangen. Dit ook mede gelet op de relatief kleine kans van de afzonderlijke risico's en het feit dat deze risico's geen verband met elkaar houden, waardoor de kans zeer gering is dat alle risico's zich gelijktijdig manifesteren.

Kengetallen

Op basis van artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing kengetallen opgenomen worden voor de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio, de structurele exploitatieruimte, de grondexploitatie en de belastingcapaciteit. Deze kengetallen geven inzicht in de financiële positie van de gemeente.

	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Netto schuldquote	68,6%	66,9%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	66,0%	61,1%
Solvabiliteitsratio	22,6%	32,0%
Grondexploitatie	18,1%	14,0%
Structurele exploitatieruimte	0,2%	1,4%
Belastingcapaciteit *		
- Aalburg	86,4%	84,3%
- Werkendam	93,8%	91,5%
- Woudrichem	97,2%	94,9%

* Omdat de rioolheffing nog niet is geharmoniseerd, gelden hiervoor nog verschillende tarieven. Daarom is in de tabel de belastingcapaciteit van de drie voormalig gemeenten weergegeven.

NB. Vanwege de herindeling per 1 januari 2019 zijn voor de gemeente Altena over het jaar 2018 geen gegevens beschikbaar. Om die reden ontbreekt in de tabel de kolom Jaarrekening 2018.

Beoordeling kengetallen in relatie tot de financiële positie

Aan de kengetallen zijn door de toezichthouder geen normen verbonden, maar hebben wel een signaleringswaarde. Deze signaleringswaarden zijn als volgt.

Kengetal	Minste risico	Gemiddeld risico	Meeste risico
Netto schuldquote	< 90%	90% – 130%	> 130%
Solvabiliteit	> 50%	20% - 50%	< 20%
Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
Structurele begrotingsruimte	> 0%	0%	< 0%
Belastingcapaciteit	< 95%	95% - 105%	> 105%

Op basis van bovenstaande tabel kan geconcludeerd worden dat de kengetallen in de gemeente Altena over 2019 een solide beeld laten zien van de financiële positie.

Toelichting op de kengetallen

Netto schuldquote

Het kengetal netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft dus een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Met andere woorden, de schuldquote geeft aan of de gemeente nog investeringsruimte heeft of juist op haar tellen moet passen. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt het kengetal netto schuldquote ook berekend exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager deze percentages, hoe beter. Een hoge schuld kan veroorzaakt worden doordat afgesloten leningen worden doorgeleend. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn.

Solvabiliteitsratio

Onder de solvabiliteitsratio wordt het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal verstaan. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten en geeft daarmee inzicht in de waarde van de grondposities. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Hoe lager dit percentage, hoe beter.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte geeft inzicht in welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten en wordt uitgedrukt in een percentage. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt tot het landelijke gemiddelde. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt is een beleidskeuze.

De kengetallen kunnen als volgt schematisch weergegeven worden:

Bron: Ministerie van BZK

(<https://kennisopenbaarbestuur.nl/thema/financi%C3%A5le-kengetallen-gemeenten-en-provincies/>)

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Inleiding

Het onderhoud van de kapitaalgoederen is gebaseerd op de beheerplannen van de drie voormalige gemeenten. In 2020 zullen de beheerplannen geharmoniseerd worden. Zoals het Bestuursakkoord aangeeft zijn de bestaande budgetten hierbij het uitgangspunt.

Het onderhoud van de kapitaalgoederen legt beslag op een aanzienlijk deel van de financiële middelen van de gemeente Altena. De kapitaalgoederen zijn verdeeld naar de categorieën:

1. Wegen
2. Riolering
3. Watergangen
4. Groen
5. Gebouwen

In deze paragraaf wordt achtereenvolgens per kapitaalgoed ingegaan op de (beheer)plannen en de financiële consequenties.

Leeswijzer onderhoudsniveaus

- A hoog
- B basis
- C laag

Wegen	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau	Financieel vertaald
Aalburg	Ja	2011	C	Ja
Werkendam	Ja	2015	B	Ja
Woudrichem	Ja	2015	Basis	Ja
Altena	Wordt opgesteld	2020	n.t.b.	Binnen bestaande middelen

Riolering	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau	Financieel vertaald
Aalburg	Beleidsvisie riolering en water gemeente Altena	2017	N.v.t.	nee
Werkendam	Beleidsvisie riolering en water gemeente Altena	2017	N.v.t.	nee
Woudrichem	Beleidsvisie riolering en water gemeente Altena	2017	N.v.t.	nee
Altena	Beleidsvisie riolering en water gemeente Altena	2017	N.v.t.	Binnen bestaande middelen

Water	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau	Financieel vertaald
Aalburg	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Werkendam	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Woudrichem	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Altena	Beleidsvisie water	2022	N.t.b.	Binnen bestaande middelen

Groen	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau	Financieel vertaald
Aalburg	Groenbeleidsplan	2006	B	Ja
Werkendam	Groenstructuurplan	2009	B	Ja
Woudrichem	Groenstructuurplan	2015	C	Ja
Altena	Beheerkader openbare ruimte Groenbeleidsplan	2019 2021	n.t.b.	Binnen bestaande middelen

Gebouwen	Beheerplan	Jaartal vaststelling	Kwaliteitsniveau	Financieel vertaald
Aalburg	Meerjarenonderhouds-programma	2012	Laag	Ja
Werkendam	Beheerprogramma gemeentelijke gebouwen	2017	Instandhouding	Ja
Woudrichem	Beheerplan	2011	Instandhouding / basis	Ja
Altena	Wordt opgesteld	2021	n.t.b.	Binnen bestaande middelen

Paragraaf Financiering

Inleiding

De financieringsparagraaf is bedoeld om inzicht te geven in de ontwikkelingen rond de meerjarige gemeentelijke financiering en het beleid dat hierop door de gemeente wordt gevoerd. Tevens is deze paragraaf bedoeld om de risico's die daarbij worden gelopen in beeld te brengen en aan te geven hoe getracht wordt om deze risico's te beheersen.

Het Treasurybeleid van de gemeente Altena is gericht op de ondersteuning van de publieke taak van de gemeente en heeft een risicomijdend en voorzichtig karakter. Uitgangspunten zijn:

- het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden;
- het beschermen van gemeentelijke vermogens – en renteresultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's;
- het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
- het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet Fido, Ruddo, respectievelijk de limieten en richtlijnen van het Treasurystatuut.

De relevante beleidskaders waarbinnen het Treasurybeleid plaatsvindt staan hieronder vermeld.

- Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO 2001)
- Nota Reserves en Voorzieningen (2019)
- Treasurystatuut (2019)

Wij hebben in 2020 onze treasuryactiviteiten uitgevoerd binnen deze beleidsdoelstellingen.

Rentelasten / Rentebaten

Externe rentelasten / rentebaten

De externe rentelasten bedragen in totaal € 1.733.000. Deze hebben betrekking op rente van de langlopende geldleningen. De externe rentebaten hebben betrekking op de terugontvangst van rentes van verstrekte geldleningen aan derden. In 2019 bedragen de rentebaten €290.000.

Daarnaast hebben we op een tweetal leningen met een negatief rentepercentage renteopbrengsten van € 23.000 gerealiseerd.

Rente grondexploitatie

Op basis van het BBV is het toegestaan om de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen door te berekenen aan Bouwgronden In Exploitatie (BIE). Het rentepercentage is bepaald door het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Voor 2019 is dit rentepercentage berekend op 1,22%.

Omslagrente

In het BBV is opgenomen dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moeten worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. De berekeningsmethode is in het BBV voorgeschreven. De omslagrente wordt bij de begroting berekend door de werkelijk aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Voor 2019 is het omslagpercentage berekend op 1,50%.

Renteresultaat 2019

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.705
Externe rentebaten	-291
Saldo door te rekenen externe rente	1.414
Rente die aan de grondexploitatie doorberekend moet worden	-307
Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld toegerekend moet worden	-233
Totaal door te rekenen externe rente	874
Rente over eigen vermogen	863
Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	441
Totaal aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toe te rekenen rente	2.178
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (via renteomslag)	-2.399
Renteresultaat op het taakveld Treasury	-221

Financieringsbehoefte

De financieringspositie geeft de financieringsbehoefte of het financieringsoverschot van de gemeente aan. De gemeente Altena maakt gebruik van totaalfinanciering. De financieringspositie wordt bepaald door het totaal van de boekwaarde van de investeringen te vergelijken met het totaal van eigen en vreemd vermogen. Voor 2019 is er op werkelijkheidsbasis een vermogenoverschot van € 14,0 miljoen. Voor de begroting is uitgegaan van een financieringsbehoefte van € 10,8 miljoen.

Het verschil tussen de begrote en werkelijke financieringspositie is ontstaan door de toename van het totaal eigen/vreemd vermogen op werkelijkheidsbasis, bij een nagenoeg gelijkblijvende boekwaarde van de investeringen, ook op werkelijkheidsbasis.

Schatkistbankieren

Het schatkistbankieren verplicht gemeenten om hun overtollige financiën onder te brengen bij het Rijk. Tegelijkertijd hoeft het Rijk dan minder geld te lenen op de financiële markten waardoor de staatsschuld daalt. Bij schatkistbankieren worden de tegoeden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Tot een bepaald bedrag mogen gemeenten hun overtollige financiën wel buiten de schatkist van het Rijk houden. Voor de gemeente Altena bedraagt dit drempelbedrag in 2019 € 937.500. Tegoeden boven dit bedrag dienen afgestort te worden naar de schatkist.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het maximumbedrag waarvoor kortlopende financieringsmiddelen (looptijd < 1 jaar) aangetrokken mogen worden. De kasgeldlimiet stelt daarmee een grens aan het te lopen renterisico op de korte schuld. Als de kasgeldlimiet overschreden wordt, moet worden overgegaan tot omzetting naar langlopende schulden (looptijd > 1 jaar). De kasgeldlimiet wordt jaarlijks vastgesteld en heeft een omvang van 8,5% van het begrotingstotaal aan lasten. Voor de gemeente Altena bedroeg de kasgeldlimiet in 2019 € 10 miljoen ofwel maximaal € 10 miljoen mag met kort geld gefinancierd worden.

Renterisiconorm

Evenals bij de korte schuld is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten als gevolg van renteschommelingen bij lange financieringen een belangrijk uitgangspunt. Om de effecten van deze schommelingen te beheersen is in de wet Fido de renterisiconorm opgenomen. Deze heeft tot doel renterisico's op de vaste schuld te beheersen door het aanbrengen van een spreiding in de looptijden van de leningenportefeuille. Door de langlopende financiering te realiseren binnen de kaders van de renterisiconorm wordt het renterisico van de langlopende schuld op verantwoorde wijze beheerst. De renterisiconorm voor de gemeente Altena is in 2019 € 23,6 miljoen. Het renterisico voor 2019 bedraagt € 31,5 miljoen. Er is derhalve een overschrijding (tekort) van € 7,9 miljoen.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2019
Basisgegevens renterisiconorm	
Renteherzieningen op leningen o/g	4.832
Renteherzieningen op leningen u/g	837
Betaalde aflossingen	27.526
Renterisico	31.520
Begrotingstotaal jaar T	118.000
Het bij Min. Regeling vastgestelde %	20%
Renterisiconorm	23.600
Toets renterisiconorm	
Tekort	7.920

Het tekort op de renterisiconorm in 2019 wordt veroorzaakt door de aflossing in 2019 van een aantal leningen uit de oude gemeenten voor een totaalbedrag van € 20,1 miljoen.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Organisatieontwikkeling

Op 1 januari was de fusie een feit en ging de gemeente Altena van start. 3 organisaties samengevoegd in een organisatiemodel dat anders was dan voorheen: een structuur met een 3-hoofdige directie en 19 teams. Het was voor iedereen wennen: nieuwe collega's, (soms) een nieuwe leidinggevende en voor de meesten een nieuwe werklocatie.

Ook werd een andere manier van werken geïntroduceerd, het Activiteit Gerelateerd Werken: medewerkers kiezen op basis van hun activiteiten een geschikte werkruimte met als voorwaarde dat werkomgeving en organisatiecultuur dit ook mogelijk maakt. Met de nieuwe huisvesting op meerdere locaties waren daartoe flexplekken gecreëerd in verschillende zones (rumoer, ruis, rust) en ook werd thuis of op locatie werken gefaciliteerd.

Deze manier van werken is na de zomer geëvalueerd met een enquête. Daaruit bleek dat de medewerkers over het algemeen genomen positief zijn over de nieuwe werkplek en ook over het Activiteit Gerelateerd Werken. Er kwamen ook aandachts- en verbeterpunten naar voren, die worden in 2020 verder opgepakt.

De nieuwe organisatie ging voortvarend van start. Er waren wel aanloopproblemen, de systemen werkten nog niet vanaf dag één vlekkeloos. Er is hard gewerkt om de basis op orde te brengen en daarvoor is zeker in het eerste half jaar veel inzet van de medewerkers gevraagd. Het verder harmoniseren van beleid en vooral ook van werkprocessen vroeg ook veel tijd en aandacht. Verder werd gevraagd om te werken volgens de nieuwe besturingsfilosofie, dienstverleningsconcept en organisatiefilosofie. Daarbij kwamen begrippen aan bod zoals van buiten naar binnen kijken, kerngericht werken, flexibel en wendbaar zijn.

In dat kader is er voor de buitendienst in 2019 een plan voor doorontwikkeling gemaakt om kerngericht en gebiedsgericht werken mogelijk te maken. Alle medewerkers krijgen een plek in een gebiedsteam, een serviceteam en voor de ondersteuning wordt een bedrijfsbureau ingesteld. Deze doorontwikkeling wordt in 2020 geïmplementeerd.

Ook de doorontwikkeling van drie kleine gemeenten naar één middelgrote gemeente, de schaalsprong en het Altena denken was regelmatig onderwerp van gesprek. De schaalsprong vraagt om een andere houding van ons in regionaal verband en andere werkwijzen bij de samenwerking tussen bestuur en organisatie en binnen de organisatie. Het werken met een andere overlegstructuur en met nieuwe rollen, taken en bevoegdheden was voor iedereen wennen.

Binnen de teams is gewerkt aan teambuilding op verschillende manieren, van inzicht krijgen in teamrollen en communicatiestijlen tot het maken van een jaarplan voor het komende jaar. Op organisatieniveau is aan verbinding gewerkt door periodieke bijeenkomsten van directie en teammanagers en door informele bijeenkomsten organisatie breed, bij de start op 2 januari, bij de zomer BBQ en de kerstmarkt.

Het onderwerp integriteit heeft organisatie breed ook veel aandacht gekregen. Om ook na de

herindeling te voldoen aan de basisnormen integriteit was het nodig om een harmonisatie te doen van het bestaande integriteitsbeleid. Tevens is hierbij een actualisatieslag gedaan.

Er is gestart met het opstellen van een gedragscode en teksten voor de ambtseed/-belofte en integriteitsverklaringen. Vervolgens is uitvoering gegeven aan de bijbehorende procedures.

De medewerkers die reeds in dienst waren van de gemeenten Aalburg, Werkendam of Woudrichem hebben allen een integriteitsverklaring ondertekend om de eerder afgelegde belofte of eed voor Altena te bekrachtigen. Ook ingehuurd medewerkers hebben een integriteitsverklaring ondertekend.

In het laatste kwartaal van 2019 hebben 5 ambtseedceremonies plaatsgevonden voor totaal 59 medewerkers die sinds januari 2019 in dienst waren gekomen. Tijdens deze ceremonie is voorafgaand aan de eed-/belofteaflegging een uitleg gegeven over het belang van integriteit, de gedragscode toegelicht en vond een dilemmatraining plaats. Bij deze training in de vorm van een quiz worden enkele integriteit gedragsregels uitgelicht door aan de deelnemers dilemma's voor te leggen. In november 2019 is gestart met wekelijks eenzelfde dilemmatraining te houden voor bestaande medewerkers, waarbij steeds een mix van teams en functies is. Deelname aan de training is verplicht. Deze reeks wordt voortgezet in 2020.

Daarnaast is er in 2019 met name aandacht geweest voor de benoeming van de vertrouwenspersonen integriteit en het opstellen van een regeling nevenwerkzaamheden.

Personeel en Organisatie

In 2019 heeft de focus van het team P&O gelegen op het optimaal bedienen van klanten en het professionaliseren van instrumenten. Beide gaan hand in hand.

De instrumentontwikkeling is aan het begin van het jaar opgedeeld in het in-, door- en uitstroomproces. Aan deze drie processen werden instrumenten gekoppeld om deze processen te professionaliseren. In overleg met het directieteam werd in 2019 gekozen om te starten met het optimaliseren van het instroomproces. Het werving en selectieproces inclusief introductieprogramma, werd grondig aangepakt, geëvalueerd en meerdere keren bijgesteld. Om het werving en selectieproces inclusief de landing in de organisatie goed te laten verlopen werd een gereedschapskist ontwikkeld voor managers om dit vorm te geven. Daarnaast is het instroomproces en de afhandeling hiervan gedigitaliseerd. Er zijn in 2019 in totaal 42 vacatures vervuld.

In 2019 is een nieuw pand betrokken en daarmee werd het uitvoeren van een risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E) een feit. De preventiemedewerker is in het derde kwartaal gestart met het onderwerp Arbo&Preventie. Het onderwerp Arbo&Preventie is in een projectplan uitgewerkt en aan het einde van 2019 werd een RI&E uitgevoerd. Het projectplan en uitkomsten van de RI&E worden verder opgepakt in 2020.

Binnen de gemeente Altena streven we naar een flexibele wendbare organisatie waar sprake is van een lerende en reflecterende werkomgeving. Dit doen we door medewerkers de mogelijkheid te geven om continu te blijven leren en ontwikkelen. In 2019 is de Altena-academie ontwikkeld en deze wordt in 2020 geïmplementeerd.

Om te blijven leren en ontwikkelen werd het Altenagesprek ingevoerd. Het doel van het Altenagesprek is om medewerkers te laten groeien en bewustwording te creëren t.a.v. hun eigen

ontwikkeling. Leidinggevend en creëren een veilige leeromgeving waarin iemand kan groeien en optimaal kan functioneren. Deze vorm van faciliterend leiderschap is geïntegreerd in een management development traject.

Kengetallen

Formatie

Formatie Begroting 2019	Formatie gewijzigde begroting 2019	Bezetting 31/12/2019	Aantal medewerkers 31/12/2019
331,67	337,87 FTE (+ 6,2 FTE)	315,4	365

Ziekteverzuim

2019	Referentienorm (gemiddelde 2018, A&O fonds gemeenten 50.000 – 100.000 inwoners)
5,58%	5,7%

Financiën

Het jaar 2019 stond in het teken van afronden en opstarten tegelijk. Allereerst zijn de jaarrekeningen van de drie voormalige gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem opgeleverd. Tegelijkertijd moest het nieuwe financieel systeem worden ingericht en gemeenschappelijke werkwijzen worden ontwikkeld. Oude en nieuwe processen liepen naast elkaar. Belangrijke stappen zijn gezet in de doorontwikkeling van de nieuwe documenten in de sturingscyclus. Zo is een tweetal bestuursrapportages opgeleverd, maar ook de Kadernota 2020 en de eerste échte Altena-begroting, die voor 2020. We zijn hierbij gaan werken met doelenbomen om over de voortgang en het effect van beleidsdoelstellingen te rapporteren.

De Jaarrekening 2019 is de eerste die wordt opgeleverd vanuit het nieuwe financieel systeem. Duidelijk is dat de processen in 2020 en 2021 verder moeten worden doorontwikkeld zodat de kwaliteit van de administratie verder toeneemt. Daarop was ook de interne controle gericht.

In 2019 was de interne controle nog gericht op het voldoen aan de minimale vereisten vanuit de accountantscontrole. In 2020 en verder zal de interne controle verder worden ontwikkeld, mede in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording die vanaf het boekjaar 2021 verplicht onderdeel gaat uitmaken van de jaarstukken.

Verder is in 2019 een start gemaakt met het opzetten van risicomanagement. In 2020 is, onder meer in het kader van de samenstelling van de jaarstukken, risicomanagement een vast onderdeel van de sturingsgesprekken. Hiermee zorgen we ervoor dat het risicobewustzijn wordt geborgd.

Frictiekosten

In onderstaande tabel is een overzicht van de frictiekosten gegeven. De gemeente Altena ontvangt over de periode van 2019-2022 een vergoeding voor frictiekosten die samenhangen met de

herindeling. Op basis van de Septembercirculaire 2019 bedraagt de te ontvangen frictiekostenvergoeding tot en met 2022 € 8.910.000. Daarnaast is bij raadsbesluit van 2 juli 2019 extra budget toegevoegd uit de vrijval van bestemmingsreserves automatisering van de voormalige gemeenten Aalburg en Woudrichem. En ten slotte is het restant van de ontvangen gewenningsbijdragen ad € 600.000 toegevoegd aan het frictiekostenbudget.

Beschikbaar budget (bedragen x € 1.000)	
Frictiekostenvergoeding via algemene uitkering t/m 2022	8.875
Aanpassing vergoeding	35
Frictiekostenvergoeding via algemene uitkering, nieuw	8.910
Overige dekkingsbronnen	
Inzet reserves ICT vm gemeente Aalburg en Woudrichem (cf besluiten res.bestemming 2018, dd 2-7-2019)	860
Restant budget gewenningsbijdrage (toegevoegd aan budget frictiekosten)	600
Totaal overige dekkingsbronnen	1.460
Totaal beschikbaar budget t.b.v. frictiekosten 2019-2022	10.370

Tot en met 2019 is in totaal voor € 5.286.000 ten laste van het frictiekostenbudget besteed. Van het totale frictiekostenbudget resteert vanaf 2020 nog een bedrag van € 5.084.000.

Frictie-uitgaven (bedragen x € 1.000)	Budget	Werkelijk t/m 2018	Werkelijk 2019	Werkelijk t/m 2019	Nog beschikbaar vanaf 2020
1. Extra personele lasten tijdens fusieproces	2.704	1.611	363	1.974	730
2. Wachtgelders, boventallige en afwikkeling harmonisatie arbeidsvoorwaarden / sociaal statuut	2.000	0	733	733	1.267
3. Verhuizing en tijdelijke voorziening huisvesting	830	212	20	232	598
4. Afwikkeling en integratie ICT voorzieningen*	1.781	1.073	708	1.781	0
5. Fysieke integratiekosten	1.075	0	276	276	799
6. Effecten integratie, beheerplannen en afstemming beleidsvelden	926	0	102	102	824
7. Diverse kosten	165	110	-9	101	64
8. Restant nog te bestemmen	889	0	87	87	802
Totaal uitgaven / Restant beschikbaar	10.370	3.006	2.280	5.286	5.084

* Oorspronkelijk ICT-budget verhoogd i.v.m. overschrijding van € 581.000 (overheveling vanuit Restant nog te bestemmen)

Juridische zaken en kwaliteitszorg

Harmonisatie regelgeving

Onderdeel van de voorbereiding van de fusie was het zo veel als mogelijk harmoniseren van de regelgeving van de drie gemeenten. Het resultaat hiervan was dat in januari 2019 de drie

bestuursorganen (gemeenteraad, college van burgemeester & wethouders en burgemeester) van de nieuwe gemeente, ieder binnen hun bevoegdheid, een groot aantal verordeningen, nadere regels en beleidsregels heeft kunnen vaststellen. Hiermee konden bestuur en organisatie op bijna alle beleidsterreinen met een uniform regelingenpakket voor de gehele gemeente werken. Vanuit rechtsgelijkheid en efficiency een wenselijke situatie.

Voor de regelingen die niet geharmoniseerd werden geldt dat tot het moment van harmonisatie de regelingen van de drie voormalige gemeenten van toepassing is op het grondgebied van die voormalige gemeenten. In 2019 (en 2020) is aandacht van de verantwoordelijke teams voor het formuleren van harmoniseringsvoorstellen voor deze regelingen voor 31 december 2020.

Privacywetgeving

Voor gemeenten geldt op basis van de privacywetgeving (AVG) sinds mei 2018 de wettelijke plicht om een Functionaris Gegevensbescherming (FG) te benoemen. Tot 1 april 2019 werd hieraan voldaan door het inhuren van een externe FG voor enkele dagdelen per week. Vanaf 1 april 2020 beschikt de gemeente over een eigen FG.

Inmiddels is het gemeentelijk Privacy-beleid en een Datalek-procedure vastgesteld.

Daarnaast is er in ieder team een medewerker als privacy-ambassadeur aangesteld. Voor de privacyambassadeurs is er maandelijks scholing door de FG op het terrein van de privacywetgeving en de specifieke aandachtspunten voor de gemeentelijke organisatie. De privacy-ambassadeurs fungeren als schakel tussen de FG en de teams.

De FG fungeert tevens als adviseur voor privacyvraagstukken in de organisatie en is betrokken bij de ontwikkeling van het Informatie Beveiligingsbeleid.

Bezwarencommissie

In 2019 is de Bezwarencommissie weer op sterkte gebracht. Zes nieuwe leden zijn geworven, benoemd en ingewerkt. De commissie bestaat nu uit drie voorzitters en acht leden, die in wisselende samenstellingen bezwaarden en belanghebbenden horen en advies uitbrengen aan het bestuursorgaan.

Het jaar 2019 is met name ook gebruikt om het interne proces van bezwarenbehandeling, organiseren hoorzitting, opstellen verweerschrift en maken procesdossier, verslaglegging en opstelling advies uit te lijnen op basis van de daarvoor geldende regelgeving.

Over 2019 zal ook een jaarverslag van de commissie verschijnen.

Informatiemanagement

Migratie Open Line

In 2019 zijn de voornaamste voorbereidingen getroffen voor de ICT migratie van de cloud leverancier Centric naar Open Line. De projectstatus eind 2019 was de test fase van alle afzonderlijke applicaties. In januari en februari 2020 zijn de applicaties als keten getest en ondertussen is de migratie succesvol gerealiseerd. De migratie heeft een halfjaar later plaatsgevonden dan gepland. Over de praktische en financiële consequenties hiervan wordt momenteel nog verder gesproken met de leverancier.

Deze migratie was noodzakelijk vanwege aanbestedingswetgeving en anderzijds vanwege een

technische innovatie. In 2019 is de gemeente Altena gestart met de cloud oplossing van Centric in de oude omgeving van de voormalige gemeente Werkendam. Deze overeenkomst op basis van een EU aanbesteding uit 2012 had een looptijd van 6 jaar met één optiejaar welke in september 2019 is geëxpireerd. Dit platform draaide op software van gemiddeld 8 jaar oud en was betreft gebruiksrecht in een laatste fase, zowel wat betreft technische mogelijkheden als wat betreft mogelijkheden om de informatieveiligheid te kunnen garanderen.

Zaakgericht werken

Het zaaksysteem InProces heeft in 2020 een moeizame start gekend. Er is medio 2018 al opdracht verstrekt aan Brein om in Altena te starten met de nieuwste versie van het zaaksysteem "Fuse". De leverancier heeft echter langer over de implementatie gedaan dan verwacht. Bij de uiteindelijk oplevering rond de start van de gemeente Altena werd duidelijk dat veel functies vanuit het oude "classic" versie niet meer bestonden. Daarnaast werd de leverancier Brein in Q1/2019 overgenomen door Roxit. Hierop is een verbeterproject gestart met de leverancier Roxit om de basis weer op orde te krijgen. Veel functies zijn hersteld door een nieuwe release in augustus 2019 en om het proces bestuurlijke besluitvorming te kunnen ondersteunen. De gemeente Altena was de eerste gemeente die deze versie in gebruik heeft genomen. Tot slot is in het laatste kwartaal de gehele organisatie getraind in het gebruik van deze nieuwste versie Inproces. In de praktijk blijkt dat het gebruik tijd en gewenning kost, maar we zijn goed op weg.

Informatiebeveiliging

Ten aanzien van de informatiebeveiliging hadden wij in 2019 de volgende doelstellingen:

- Voorbereiding en uitvoering DigiD audits.
- Opstelling en vaststelling Informatiebeveiligingsbeleid
- Organisatorisch: het inregelen van de Governance
- Harmonisatie van beveiligingsprocessen en procedures
- Omschakeling van het normenkader Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) naar Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)
- Actualiseren handboek en procedures IC Content
- Uitvoeren van de wettelijke controles.
- Uitvoeren bewustzijnsacties onder het personeel.

Uitwerking jaarplan 2019

In 2019 hebben we de volgende activiteiten uitgevoerd op het gebied van informatiebeveiliging:

- Organisatie Informatiebeveiliging (governance) ingesteld
- Benoeming CiSo (Chief Information Security Officer)
- Benoeming FG (Functionaris Gegevensbescherming)
- Strategisch informatiebeleid Baseline Informatiebeveiliging Overheid
- Tactisch Informatiebeleid met de onderdelen:
 - Interne organisatie en externe partijen
 - Beheer van bedrijfsmiddelen
 - Personele beveiliging
 - Fysieke beveiliging
 - Beheer van Communicatie- en bedieningsprocessen

- Toegangsbeveiliging
- Informatiesystemen
- Informatiebeveiligingsincidenten
- Bedrijfscontinuïteit
- Naleving
- Informatieveiligheidsanalyse
- Risico inventarisatie
- Dataclassificatie
- Gapanalyse ten opzicht van normenkader Baseline Informatiebeveiliging Overheid
- Uitvoering zelfevaluaties DigiD, Suwinet, BAG, BGT, BRO via ENSIA

De gemeente Altena heeft zich in het eerste jaar van bestaan gericht op de ontwikkeling van een Informatiebeveiliging die al is afgestemd op het normenkader van 2020, namelijk de Baseline Informatiebeveiliging Overheid. Naast de opstelling van beleid dienen er (risico)analyses plaats te vinden hoe de informatiebeveiliging in de gemeente Altena zich verhoudt tot de gestelde ISO-normen en de normenkaders. Aanvullend is de doelstelling om zaken organisatorisch in te bedden zodat uiteindelijk de gemeente “in control” komt. Doel is om dit aantoonbaar te maken. Deels wordt dit aantoonbaar gemaakt door een onafhankelijke controle uit te laten voeren door een geregistreerde EDP auditor. Deze controle geschiedt middels een zelfevaluatie binnen de beschikbaar gestelde tool ENSIA (Eenduidig Normatiek Single Information Audit). Over 2019 is deze controle uitgevoerd op de onderdelen DigiD en Suwinet.

Het ministerie van BZK (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) is voor wat betreft BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen), BGT (Basisregistratie Grootchalig Topografie) en BRO (Basisregistratie Ondergrond) de dienstdoende toezichthouder. Zij eisen jaarlijks een rapportage op per onderdeel middels de zelfevaluatie tool ENSIA. De raad is hierover geïnformeerd met een Raads Informatiebrief.

De register auditeur heeft op 18 maart 2020 vastgesteld dat gemeente Altena geheel voldoet aan de gestelde normen. In 2019 zijn inspanningen verricht op de instelling van een nieuwe Governance, een GAP analyse (Good Average Poor), een RI&E (Risico Inventarisatie & Evaluatie) en een Dataclassificatie is geheel uitgevoerd.

Op het gebied van bewustwording zijn we bezig geweest met diverse publicaties, workshops en opleidingen. In 2020 wil de gemeente Altena meer thematisch te werk gaan. De gemeente Altena gaat verschillende campagnes uitrollen om haar medewerkers, maar ook bestuur- en raadsleden bewust te maken en houden met betrekking tot de onderwerpen Informatieveiligheid en Privacy.

Gemeenten moeten zich ook verantwoorden voor Suwinet. De register auditeur heeft ook hier vastgesteld dat Altena voldoet aan de normen.

Audit en zelfevaluaties

In 2019 hebben we te maken gehad met de volgende audits en zelfevaluaties:

1. Zelfevaluatie Basisregistratie personen.
2. Zelfevaluatie Paspoorten en Nederlandse identiteitskaarten.

3. DigiD audit.
4. Suwinet
5. Inspectieonderzoek SUWI (sociale dienst systeem).
6. Verantwoordingsrapportage BAG
7. Verantwoordingsrapportage BGT
8. Verantwoordingsrapportage BRO
9. Zelfevaluatie ENSIA

Zelfevaluatie Basisregistratie personen

De monitorscore, de scores op het gebied van inhoudelijke kwaliteit (categorie A t/m F) en de steekproef op de Persoonlijsten gaf geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

Zelfevaluatie Paspoorten en Nederlandse identiteitskaarten

De zelfevaluatie paspoorten en Nederlandse identiteitskaarten gaf geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

DigiD audit

Ieder jaar dient in het eerste kwartaal een onderzoek gedaan te zijn door een onafhankelijke geregistreerde IT-auditor naar de mate van opzet en bestaan van de beheersmaatregelen die gesteld zijn in het normenkader voor DigiD. Voor de gemeente Altena heeft de auditor vastgesteld dat er voldoende beheersing is met betrekking tot het waarborgen van de veiligheid. De gemeenten hebben hier schriftelijk een assurance-verklaring voor ontvangen.

Inspectieonderzoek SUWI (Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen)

Het ministerie SZW heeft in 2019 geen onderzoek gedaan naar zeven normen vanuit het normenkader van de SUWI systeem. Omdat de gemeente Altena uit een fusie is ontstaan, heeft de gemeente in 2019 vrijstelling ontvangen.

Incidenten/datalekken

In 2019 zijn 12 incidenten gemeld, waarvan 7 een datalek betrof. Uiteindelijk zijn er aan de Autoriteit Persoonsgegevens 2 meldingen gedaan. Op basis van de meldingen zijn diverse correctieve maatregelen uitgevoerd;

Uitkomsten zelfevaluatie informatieveiligheid ENSIA 2019

Grotendeels is een behoorlijk niveau van informatiebeveiliging aanwezig. Kernpunten waar de gemeente zich op moet gaan richten in 2020:

1. Het doorvertalen van onze beveiligingseisen aan de leveranciers en de verantwoording die deze afleggen aan de gemeente;
2. Organisatiebrede verbetering van het informatiebewustzijn en kennisniveau, thematisch maar ook via opleidingsprogramma's;
3. Opstellen continuïteitsstrategie en/of plan;
4. Procedures Informatiebeveiliging verwerken in reguliere takenpakketen;
5. Verbetering logging, signalering en reacties op incidenten;
6. Fysieke toegangsbeveiliging: analyse en verbetering toegangsbeveiliging, beveiliging baliewerkplekken, toegang gemeentehuis.

Documentatie informatievoorziening (DIV)

Archief

Er wordt hoofdzakelijk vanuit Almkerk en Aalburg gewerkt. Dit is bepalend geweest waar het papier een plek moet krijgen. Het uitgangspunt is dat er digitaal gewerkt gaat worden. Voor Aalburg (waar DIV is gehuisvest) geldt dat we deze locatie gebruiken als plek voor het afhandelen van papier. De op termijn te vernietigen dossiers van de voormalige gemeenten zijn naar een depot van het Streekarchief in Zaltbommel gebracht. In januari 2019 is de gemeente Altena begonnen met het deel wat permanent te bewaren is (vervroegd) aan het Streekarchief over te dragen. Dit proces loopt nog steeds.

Een deel van het sociaal domein in Aalburg, Participatiewet en WMO, werkte in 2019 nog analoog (papieren dossiers).

Digitalisering

In 2019 zijn plannen gemaakt de digitalisering van het Sociaal Domein (Participatie, WMO en Jeugd) projectmatig op te pakken in 2020.

In 2019 heeft nog geen reguliere vernietiging van analoge documenten (bijvoorbeeld papieren inkomende post) overeenkomstig het vastgestelde Handboek Substitutie plaats gevonden. Zo lang deze papieren documenten niet zijn vernietigd worden deze voor de wet beschouwd als het originele stuk, een onwenselijke situatie. Hierover vindt afstemming met de Archiefinspectie plaats.

Streekarchief Langstraat Heusden Altena

Bij het streekarchief, dat bij de herindeling een cruciale rol met betrekking tot de informatiehuishouding heeft gespeeld, is hard gewerkt aan de totstandkoming van het E-depot dat in 2020 in gebruik wordt genomen. Het E-depot is een voorziening die ons in staat stelt om digitaal gevormde informatie daadwerkelijk duurzaam – 'voor de eeuwigheid!' – te bewaren, een onmisbare schakel tussen de archiefvormende gemeentelijke administraties, het Streekarchief dat de archieven beheert, en de burger en andere eindgebruikers van (overheids)informatie.

Inkoop en aanbesteding

Begin 2019 is het nieuwe inkoopbeleid van de gemeente Altena vastgesteld en geïmplementeerd in de organisatie. In het nieuwe inkoopbeleid is aandacht voor lokale ondernemers en maatschappelijk verantwoord inkopen.

Na inventarisatie door het Inkoopbureau van de grote inkooptrajecten voor 2019 is gestart met het doorlopen van deze trajecten. Hierbij is gekeken naar rechtmatigheid en doelmatigheid. Bij het uitvoeren van deze trajecten is tevens bekeken of duurzaamheid een onderdeel kan zijn van deze trajecten en waar dat van toepassing was is dit ook meegenomen.

In oktober 2019 is er een ondernemersavond georganiseerd voor lokale ondernemers om hen kennis te laten maken met het inkoopbeleid en om zichzelf kenbaar te maken bij de gemeente.

Paragraaf Verbonden Partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn organisaties waaraan de gemeente zich bestuurlijk en financieel verbindt. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) geeft als definitie: 'een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie, waarin de provincie onderscheidenlijk gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Een financieel belang is een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.'

Financieel belang

Er is sprake van een 'verbonden partij' als de gemeente geen verhaalsmogelijkheden heeft als de partij failliet gaat, of als de gemeente aansprakelijk wordt gesteld indien de partij haar verplichtingen niet nakomt. Bij leningen en garantstellingen is dus geen sprake van een verbonden partij: de gemeente behoudt juridische verhaalsmogelijkheden als de partij failliet gaat. Ook bij exploitatiesubsidies is er geen sprake van een verbonden partij: het gaat hier om overdrachten (subsidiës). De financiële belangen in de verbonden partijen zijn in 2019 niet substantieel veranderd.

Bestuurlijk belang

Er is sprake van een 'verbonden partij' als de wethouder, het raadslid of de ambtenaar van de gemeente, namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt, of namens de gemeente stemt.

Gemeenschappelijke regelingen

1. Veiligheidsregio MWB Brandweer
2. Streekarchief
3. GGD West-Brabant incl. deel Jeugdzorg
4. RAV Brabant Midden-West-Noord
5. GR MidZuid
6. GR Regio West Brabant
7. Parkschap Nationaal Park de Biesbosch
8. Stichting Inkoop bureau West-Brabant
9. SVHW
10. GR Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant
11. Bureau Leerplicht
12. Nazorg stortplaatsen

Vennootschappen en coöperaties

13. Regionaal Ontwikkelbedrijf (ROB)
14. N.V. Bank Nederlandse Gemeente
15. Brabant Water N.V.

	Naam	Veiligheidsregio Midden en West-Brabant
1	Doelstellingen Zorg voor veiligheid: crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen.	
2	Activiteiten • Risicobeheersing • Crisisbeheersing • Incidentbestrijding	
3	Meerjarendoelen gemeente Het continueren en blijven ontwikkelen van de gemeentelijke crisisorganisatie van Altena die voldoet aan de wettelijke verplichtingen op basis van de Wet op de Veiligheidsregio's en het regionaal crisisplan (RCP). Een organisatie die inspeelt op de regionale en landelijke ontwikkelingen en zich waar nodig aanpast.	
4	Publiek belang , cq. reden waarom gemeente participeert Wettelijke verplichting.	
5	Financieel belang gemeente Financieel belang gemeente Altena 2019: € 2.767.995,-	
6	Ontwikkelingen De Veiligheidsregio wil zich in de toekomst richten op <u>Artificial intelligence</u> , <u>automotive</u> en de kracht van <u>social media</u> . Zij wil dat bij een melding van een incident ook beeldmateriaal wordt meegestuurd en informatie dat al te vinden is uit openbare informatiebronnen. Hierop wordt de wijze en snelheid van alarmeren en informatie- uitwisseling aangepast. Tevens wil zij kijken of er ook mogelijkheden bestaan om burgers sneller te bereiken en in te zetten bij het voorkomen en bestrijden van risico's. Daarnaast gaat de Veiligheidsregio zich meer richten op <u>klimaatverandering</u> en de <u>energietransitie</u> . Iedereen wordt zich steeds meer bewust van het belang van duurzaamheid en de risico's als extreme droogte of juist (te) veel water. Tot slot is er een aantal <u>maatschappelijke ontwikkelingen</u> waar de Veiligheidsregio zich op richt of gaat richten: kwetsbare groepen, individualisering en zelfredzaamheid, Generatie Z (hoe hou je vrijwilligers bij de brandweer) en weerbare samenleving.	
7	Risico's * Verplichtingen die voortvloeien uit wetgeving; * Verbeterproces meldkamer; * Grootschalige incidenten.	
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging Burgemeester maakt deel uit van het Algemeen Bestuur.	
9	Deelnemende gemeenten Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Woensdrecht en Zundert.	
10	Vestigingsplaats/ centrumgemeente Tilburg.	
11	omvang eigen vermogen 1-1-2019 € 15.034.000,- omvang vreemd vermogen 1-1-2019 € 33.042.000,- omvang eigen vermogen 31-12-2019 € 14.133.000,- omvang vreemd vermogen 31-12-2019 € 42.847.000,-	
12	omvang vh financiële resultaat 2019	€ 0,-

	Naam	Streekarchief
1	Doelstellingen Het doel van het Streekarchief – zoals verwoord in de gemeenschappelijke regeling - is drieledig: 1. de zorg voor en het beheer van de naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden; 2. het toezicht op het beheer van de niet-overgebrachte bescheiden van de gemeenten en de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, alsmede [op] de werkzaamheden verbonden aan de voorbereiding van de overbrenging van de niet-overgebrachte archiefbescheiden; 3. het vanuit een centrale archiefbewaarplaats bevorderen van lokaal en streekhistorisch onderzoek.	
2	Activiteiten Vanuit de bevordering van aandacht voor regionaal erfgoed en cultuurhistorie, wordt permanent activiteiten aangekondigd op de homepage van het streekarchief (http://www.salha.nl/).	
3	Meerjarendoelen gemeente De in het beleidsplan voor de periode 2020-2022 vastgelegde strategie van het Streekarchief is grotendeels een voortzetting van de koers die in de afgelopen jaren al gevaren is. Speerpunten in dat beleid zijn de realisering en verdere ontwikkeling van een e-depot voor de duurzame opslag van digitaal gevormde archieven, het continueren van de verbetering van de interne informatiehuishouding, het inspelen op de aanstaande modernisering van de Archiefwet, en de verdere versterking van de digitale dienstverlening aan burgers en gemeentelijke deelnemers. In verband met dat laatste is ook de ambitie geformuleerd om een aantal omvangrijke series bouwdoSSIers te digitaliseren en via de website beschikbaar te stellen.	
4	Publieke belang, cq. reden waarom gemeente participeert Het beheer van de naar het Streekarchief overgebrachte archieven en het toezicht op de niet-overgebrachte archieven. Met het laatste wordt bedoeld het toezicht door de streekarchivaris op de naleving van wettelijke regels met betrekking tot de vorming en het beheer van de archieven door de gemeente.	
5	Financieel belang gemeente In 2019 € 382.553,-	
6	Ontwikkelingen - Verdere versterking digitale dienstverlening en invulling geven aan de (soms) conflicterende eisen van nieuwe wetgeving op het gebied van privacy (AVG); - realiseren e-depot; - bijdragen aan de gemeentelijke/regionale hotspot monitor: - archieven en collecties op orde; - verdere efficiëntie van bedrijfsvoering; - aandacht voor erfgoed en cultuurhistorie.	
7	Risico's Een belangrijk punt van aandacht is de auteursrechtelijke bescherming van een gedeelte van de collectie van het Streekarchief. De Auteurswet bepaalt dat het auteursrecht op een werk 70 jaar na het overlijden van de maker vervalt. Het Streekarchief moet zijn website op korte termijn in lijn brengen met de geldende auteursrechtelijke bepalingen, enerzijds door actief te streven naar regelingen met afzonderlijke auteursrechthouders en de informatie over auteursrechten aan te vullen en te actualiseren, anderzijds door een aantal afbeeldingen te verwijderen. Dit heeft met name consequenties voor het via de website aanbieden van foto's, films, bouwtekeningen en kranten.	
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging Burgemeester E. Lichtenberg lid DB, wethouder H. Tanis lid AB.	
9	Vestigingsplaats/ centrumgemeente Heusden	
10	omvang eigen vermogen 01-01-2019 omvang vreemd vermogen 01-01-2019 omvang eigen vermogen 31-12-2019 omvang vreemd vermogen 31-12-2019	€ 213.000 € 73.000 € 252.000 € 108.000
11	omvang vh financiële resultaat 2019	€ 33.000

	Naam	GGD West Brabant
1	Doelstellingen De GGD is - met inachtneming van het bepaalde in de Wet Publieke Gezondheid (Wpg) en andere relevante wetgeving op het terrein van de openbare gezondheidszorg - belast met het uitvoeren van gezondheid beschermende en -bevorderende maatregelen, waaronder het voorkomen en vroegtijdig opsporen van ziekten. Ambities waar zij in 2019 aan werkt, zijn; 1. Een gezondere en veiligere leefomgeving 2. Verdere structuurverbetering bestrijding infectieziekten 3. Datagedreven publieke gezondheid 4. Aanpak sociaaleconomische gezondheidsverschillen en leefstijl 5. Verder doorpakken met jeugdgezondheidszorg	
2	Activiteiten Uitvoeren van gezondheid beschermende en -bevorderende maatregelen, waaronder het voorkomen en vroegtijdig opsporen van ziekten.	
3	Meerjarendoelen gemeente In 2019 worden nieuwe meerjarendoelen vastgesteld in samenwerking met inwoners en betrokken partners.	
4	Publieke belang, cq. reden waarom gemeente participeert De gemeente is op basis van de Wpg verplicht een GGD te hebben en deze in stand te houden. Alvorens besluiten te nemen die belangrijke gevolgen kunnen hebben voor de collectieve gezondheid, vragen burgemeester en wethouders advies aan de GGD.	
5	Financieel belang gemeente De gemeente betaalt een jaarlijkse gemeentelijke bijdrage, die is opgebouwd uit een bijdrage voor basistaken, jeugdgezondheidszorg 0 – 4 jarigen en gemeente specifieke afspraken (bijvoorbeeld huisvesting jeugdgezondheidszorg). Daarnaast worden markt taken (zoals inspecties technische hygiënezorg) afgenomen op factuurbasis. Bijdrage gemeente Altena voor 2019: € 1.976.193,-.	
6	Ontwikkelingen De GGD heeft 'opstaan voor kwetsbaren' haar speerpunt gemaakt en focust zich op sociaaleconomische gezondheidsverschillen. In 2019 was er speciale aandacht voor het voorbereiden van de invoering van de nieuwe omgevingswet. En voor het doorpakken van onze lessons learned uit de integrale campingaanpak Fort Oranje, en de rol van de GGD als crisisorganisatie (met ketenorganisaties) hierin. Met ingang van 1 januari 2019 is een deel van de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma gedecentraliseerd, en wordt uitgevoerd door de GGD. Verhogen van de vaccinatiegraad is een van de doelstellingen.	
7	Risico's Bekostiging van het RVP liep tot 1 januari 2019 via de Rijksbegroting, vanaf 1 januari 2019 wordt de bekostiging overgeheveld naar de gemeenten. De berekening is indicatief voor zowel de totale omvang alsmede het deel dat de GGD als uitvoerder van de gemeenten nodig heeft voor het aandeel kinderen en jongeren dat zij vaccineert. Een precieze omvang zal pas bij de meicirculaire bekend zijn. Het uitgangspunt is dat voor de bekostiging één op één uitgegaan wordt van de het bedrag dat door het rijk richting de gemeenten wordt gedecentraliseerd. Een risico voor de (activiteiten van) de GGD is het personeelstekort in de (jeugd)gezondheidszorg.	
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder P.J. van der Ven	
9	Deelnemende gemeenten Regio West-Brabant (18 gemeenten)	
10	Vestigingsplaats/ centrumgemeente Breda	
11	omvang eigen vermogen 01-01-2019 omvang vreemd vermogen 01-01-2019 omvang eigen vermogen 31-12-2019 omvang vreemd vermogen 31-12-2019	€ 4.162.000,- € 10.553.000,- € 4.162.000,- € 10.553.000,-
12	omvang vh financiële resultaat 2019	€ 0,-

	Naam	Regionale ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord
1	Doelstellingen - Het instellen en in stand houden van een Regionale Ambulancevoorziening ten behoeve van het werkgebied West-, Midden-Brabant en Brabant Noord; - Het in stand houden van een meldkamer ambulancezorg ten behoeve van het werkgebied MWN; - Het vaststellen en (doen) uitvoeren van het Regionaal Ambulance Plan van het werkgebied MWN; - Het (doen) leveren van een bijdrage aan de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen Midden/West-Brabant (GHOR) ten behoeve van de veiligheidsregio Midden- en West-Brabant en de Hulpverleningsdienst Brabant-Noord.	
2	Activiteiten (Mobiele) zorg die beroepsmatig wordt verleend aan een patiënt met een aandoening of letsel. Het gaat om spoedeisende of geplande ambulancezorg.	
3	Meerjarendoelen gemeente Terugbrengen van het overschrijdingspercentage.	
4	Publiek belang, cq. reden waarom gemeente participeert Zorgdragen voor goede spoedeisende hulp voor burgers.	
5	Financieel belang gemeente RAV ontvangt geen bijdrage van de gemeente, alle activiteiten worden gefinancierd door de zorgverzekeraars.	
6	Risico's Groeiend personeelstekort in de (spoedeisende) gezondheidszorg, en de toenemende productie.	
7	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder P.J. van der Ven	
8	Deelnemende gemeenten Regio West Brabant (46 gemeenten).	
9	Vestigingsplaats/ centrumgemeente Den Bosch	
10	omvang eigen vermogen 1-1-2019 omvang vreemd vermogen 1-1-2019 omvang eigen vermogen 31-12-2019 omvang vreemd vermogen 31-12-2019	€ 13.036.000,- € 2.282.000,- € 12.925.000,- € 13.782.000,-
11	omvang vh financiële resultaat 2019	€ 0,-

	Naam	GR MidZuid
1	Doelstellingen MidZuid heeft tot doel in haar rechtsgebied de Wsw uit te voeren. Vanaf 1 januari 2015 is de toegang tot de Wsw afgesloten. De op dat moment bestaande Wsw dienstverbanden blijven gehandhaafd. Daarnaast voert MidZuid op verzoek van de gemeenten arbeidsre-integratie uit. Vanaf 1 januari 2017 zijn gemeenten verplicht om nieuw beschut werk aan te bieden aan inwoners die hiervoor geïndiceerd worden.	
2	Activiteiten Het bieden van aangepaste arbeid aan belanghebbenden met een dienstverband Wsw. Daarnaast kunnen op verzoek van de gemeenten personen geplaatst worden op een nieuwe beschut werk baan en participatiebanen. Op verzoek van o.a. gemeenten voert GR MidZuid ook re-integratieopdrachten uit.	
3	Publiek belang Voor de verplichte uitvoering van de Wsw taak en het uitvoeren van nieuw beschut werk wordt deelgenomen in de GR MidZuid.	
4	Financieel belang gemeente Financieel belang voor de gemeente is gelegen in een zo laag mogelijke bijdrage in het tekort van de GR MidZuid. Ook is het streven om een zo laag mogelijke aanvullende bijdrage beschikbaar te stellen per Wsw-werknemer. Deelnemersbijdrage Altena € 512.433,-.	
5	Risico's Op grond van de Wgr zijn de deelnemende gemeenten verplicht om een in enig jaar geleden verlies aan te zuiveren. In de begroting is rekening gehouden met mogelijke aanspraken om bij te dragen in de verliezen.	
6	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder P.C. Jorritsma-Verkade en wethouder J.P. Tanis.	
7	Deelnemende gemeenten Altena, Drimmelen, Geertruidenberg en Oosterhout.	
8	Vestigingsplaats vp Oosterhout.	
9	omvang eigen vermogen 1-1-2019 omvang vreemd vermogen 1-1-2019 omvang eigen vermogen 31-12-2019 omvang vreemd vermogen 31-12-2019	€ 1.087.000,- 7.487.000,- € 1.087.000,- € 7.790.000,-
10	omvang vh financiële resultaat 2019	€ 0,-

	Naam	GR Regio West Brabant (RWB)
1	Doelstellingen Primair doel is door de samenwerking bij bovengemeentelijke beleidsmatige en strategische vraagstukken een bijdrage te leveren aan het realiseren van gemeentelijke en regionale doelstellingen.	
2	Activiteiten De Regio West-Brabant heeft in 2019 een actieprogramma opgesteld, dat dit jaar en de komende jaren wordt uitgevoerd. De activiteiten zijn ondergebracht in de vier primaire taken van de RWB: Arbeidsmarkt, Economie, Mobiliteit en Ruimte. De activiteiten hebben betrekking op het beter aansluiten van vraag- en aanbod op de arbeidsmarkt en te terugdringen van tekorten op de arbeidsmarkt, het versterken van de economische structuur, het verstevigen van economische netwerken, het versterken van de infrastructuur (wegen, water spoor) het bevorderen van duurzame alternatieven voor de woon-werkverkeer en transport (openbaar vervoer, fiets, multimodaal vervoer) en ruimtelijke opgaven als voorzien in voldoende ruimte voor economische ontwikkeling, het versterken van de stedelijke as, vitaal platteland en versterken van natuur en recreatie. De gemeente Altena participeert actief in de activiteiten van de regio West-Brabant. De inzet gaat vooral op de onderwerpen en thema's die voor hier van belang zijn, zoals: voldoende ruimte op bedrijventerreinen, versterking van het maritieme cluster en agrofood, starters, terugdringen tekorten op de arbeidsmarkt, arbeidsmigratie, A27, beter openbaar vervoer, vitaal platteland, versterking natuur en recreatie.	
3	Meerjarendoelen gemeente Als gemeente binnen de regio West-Brabant economie, ecologie en sociaal maatschappelijke belangen in balans met elkaar tot uitvoering te brengen.	
4	Publiek belang , cq. reden waarom gemeente participeert De ontwikkelingen die tegenwoordig op de gemeenten afkomen maken dat een gemeente het niet meer alleen kan. Samenwerking met andere gemeenten en andere partners in de regio is noodzakelijk. Dit zorgt voor bestuurskracht, zaken kunnen efficiënter en effectiever worden opgepakt en we krijgen hierdoor een stevigere positie t.o.v. provincie en rijk.	
5	Financieel belang gemeente Door bijdragen aan apparaatskosten, programmakosten en een onderzoek- en ontwikkelfonds kan de vastgestelde Strategische Agenda West-Brabant worden uitgevoerd. De berekening van de financiële bijdragen gebeurt op basis van inwoneraantal. Financieel belang Altena € 1.161.201,-	
6	Risico's In zowel de jaarrekening als in de begroting worden de risico's beschreven. Deze risico's zijn niet geprioriteerd. De RWB heeft, conform de Nota Verbonden Partijen, geen weerstandsvermogen. Wel is een reserve gevormd om de grootste personele risico's op te vangen.	
7	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder J.M. van Oosten, wethouder P.J. van der Ven.	
8	Deelnemende gemeenten Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tholen (uittredend), Woensdrecht, Zundert	
9	Vestigingsplaats/ centrumgemeente Etten-Leur	
10	omvang eigen vermogen 1-1-2019 omvang vreemd vermogen 1-1-2019 omvang eigen vermogen 31-12-2019 omvang vreemd vermogen 31-12-2019	€ 295.000,- € 3.304.200,- € 296.000,- € 4.284.700,-
11	omvang vh financiële resultaat 2019	€ 0,-

	Naam	Parkschap Nationaal Park de Biesbosch
1	Doelstellingen Belangrijkste doelstelling van het Parkschap, is, dat het Nationaal Park de Biesbosch kan functioneren dankzij een intensieve samenwerking tussen de betrokken overheden, natuurbeheerders en grondeigenaren.	
2	Activiteiten: o.a. • Samenwerking met gebiedspartners • Intensieve samenwerking met partners t.a.v. toekomst en governance discussie • Educatie/voorlichting/promotie/gastheerschap	
3	Meerjarendoelen gemeente In de herijkte visie T&R (Biesboschlinie, Vinden, Verbinden, Verrassen) is onder meer vastgelegd om de identiteit van de regio (waar NP de Biesbosch essentieel onderdeel van uitmaakt voor de gehele regio LvHA goed uit te dragen en hiermee het gewenst imago te bewerkstelligen. De ambitie hierin is om te vinden, verbinden en verrassen. Het toeristisch aanbod in de regio hangt in grote mate samen met/is afhankelijk van de aanwezigheid en ligging van NP de Biesbosch.	
4	Publiek belang , cq. reden waarom gemeente participeert Omdat het nationaal park op het grondgebied van de gemeente Altena is gelegen en NP de Biesbosch een essentieel onderdeel uitmaakt van het toeristisch recreatief product van de gemeente Altena..	
5	Financieel belang gemeente In 2019 was de bijdrage € 59.265,-	
6	Ontwikkelingen: In 2019 is een procesaanpak gedeeld met verschillende scenario's voor samenwerking in de Biesbosch. Het voorkeursscenario betreft een netwerksamenwerking in de vorm van een samenwerkingsovereenkomst. De basis wordt gevormd door een bestuurlijke samenwerking op basis van gelijkwaardigheid met de 3 betrokken gemeenten en Staatsbosbeheer. Dit betekent dat de GR zal worden opgeheven. In 2020 wordt dit verder uitgewerkt en wordt de nieuwe samenwerking verder voorbereid. Onderdeel hiervan is onder meer de zoneringkaart en een visie op de Biesbosch.	
7	Risico's De balans tussen ambities en middelen is onderwerp van gesprek in de governance discussie. Tekorten komen voor rekening van de partners.	
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging DB: wethouder van Vugt, AB: wethouder van Oosten	
9	Deelnemende gemeenten Drimmelen, Dordrecht en Altena zijn deelnemers.	
10	Vestigingsplaats/ centrumgemeente Dordrecht	
11	omvang eigen vermogen 1-1-2019 € 1.242.000,- omvang vreemd vermogen 1-1-2019 € 1.070.000,- omvang eigen vermogen 31-12-2019 € 872.000,- omvang vreemd vermogen 31-12-2019 € 1.109.000,-	
12	omvang vh financiële resultaat 2019	€ 128.000,-

	Naam	Stichting Inkoopbureau West Brabant
1	Doelstellingen De Stichting Inkoopbureau West-Brabant heeft ten doel: de deelnemers aan de stichting te ontzorgen (in de ruimste zin van het woord) op het gebied van inkoop	
2	Activiteiten De dienstverlening vanuit de Stichting Inkoopbureau West-Brabant is gericht op de professionalisering van het inkoop- en aanbestedingsbeleid van elke deelnemende gemeente. De kernactiviteiten zijn te omschrijven als: het begeleiden en uitvoeren van zowel individuele als gezamenlijke inkoop- en aanbestedingstrajecten, het opstellen van inkoopplannen, het uitvoeren van inkoopscans en –evaluaties, het mede helpen opstellen van het inkoop- en aanbestedingsbeleid, het uitvoeren van contractmanagement en natuurlijk het fungeren als vraagbaak/ helpdesk op het gebied van inkoop en aanbesteding binnen een gemeente.	
3	Meerjarendoelen gemeente Zie doelstellingen ad 1.	
4	Publieke belang , cq. reden waarom gemeente participeert - Vergroten inkoopexpertise - Behalen inkoopvoordelen door samen met anderen opdrachten in de markt te zetten	
5	Financieel belang gemeente €152.088,-	
7	Risico's Geen	
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder J.M. van Oosten	
9	Deelnemende gemeenten/ organisaties ABG, Altena, BWB, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, GGD Zeeland, Goeree-Overflakkee, GR de Bevelanden, Halderberge, Het Service Centrum, Hoeksche Waard, Kapelle, Moerdijk, Noord-Beveland, Reimerswaal, Rucphen, Steenbergen, Strijen, Tholen, Woensdrecht, Zundert	
10	Vestigingsplaats/ centrumgemeente Etten-Leur	
11	Het inkoopbureau heeft geen eigen vermogen maar wel een langlopende schuld aan de deelnemers van de stichting.	

	Naam	Samenwerking Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW)
1	Doelstellingen De uitvoering van heffing en inning van belastingen en de uitvoering van WOZ (waardebepaling onroerende zaken), BAG (basisregistratie adressen en gebouwen) en WKPB (wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen). Dit tegen een laag kostenniveau.	
3	Meerjarendoelen gemeente Een kwalitatief goede uitvoering van heffing en inning van belastingen en van de Wet WOZ, de Wet BAG en de WKPB. Dit tegen een laag kostenniveau.	
4	Publiek belang , c.q. reden waarom gemeente participeert Kostenbesparing ten opzichte van uitvoering door de eigen organisatie.	
5	Financieel belang gemeente De deelnemersbijdrage in 2019 aan SVHW was € 510.435,-	
7	Risico's Er is een risico op een verlies aan belastingopbrengst wanneer de kwaliteit van SVHW te wensen overlaat. De kwaliteit van SVHW moet tenminste "naar behoren" zijn. Naar oordeel van de Waarderingskamer is het oordeel op dit moment "goed". Er is een risico dat een wijziging in jurisprudentie of belastingwetgeving leidt tot een niet geraamd verlies aan opbrengst.	
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder J.P. Tanis	
9	Deelnemende gemeenten en overige deelnemers Altena, Alblasterdam, Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Goeree-Overflakkee, Hoeksche Waard, Hardinxveld-Giessendam, Hellevoetsluis, Krimpenerwaard, Lansingerland, Nieuwkoop, Westvoorne Waterschap Hollandse Delta	
10	Vestigingsplaats/ centrumgemeente Klaaswaal	
11	omvang eigen vermogen 1-1-2019 omvang vreemd vermogen 1-1-2019 omvang eigen vermogen 31-12-2019 omvang vreemd vermogen 31-12-2019	€ 918.000,- € 4.628.000,- € 916.000,- € 3.943.000,-
12	omvang van het financiële resultaat 2019	€ 479.000,-

	Naam	GR Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant
1	Doelstellingen De Omgevingsdienst Midden- en West Brabant (afgekort OMWB) streeft er naar om, als verlengstuk van het lokaal en provinciaal bestuur, een bijdrage te leveren aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving voor de regio Midden- en West Brabant. Daarvoor zet de OMWB in op: 1. het verbeteren van de kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving door het verbeteren van processen en producten; 2. een eenduidige en gelijke behandeling voor bedrijven en burgers: 'level playing field'; 3. het verbeteren van de efficiency.	
2	Meerjarendoelen gemeente Bestuurlijk via AB en ambtelijk via accountmanagement regie houden op en sturing geven aan de verplichte uitvoering door de OMWB.	
3	Publiek belang, cq. reden waarom gemeente participeert Er is sprake van een verplichting op 3 niveaus: 1. Uitvoering; in samenwerking door een omgevingsdienst 2. Taken; minimaal de basismilieutaken 3. Samenwerkingsvorm; gemeenschappelijke regeling zie verder onder 1.	
4	Financieel belang gemeente Bijdrage 2019 € 617.787	
5	Risico's Het afgelopen jaren zijn de risico's van de OMWB in beeld gekomen. Daar zijn diverse verbetermaatregelen op ingezet en er zijn belangrijke stappen gezet om de risico's te kunnen beheersen.	
6	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder R.J. van Vugt, lid AB.	
7	Deelnemers 25 Midden- en West-Brabantse gemeenten en provincie Noord Brabant (Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze-Rijen, Goirle, Halderberge, Hilvarenbeek, Heusden, Loop op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Woensdrecht en Zundert).	
8	Vestigingsplaats Tilburg	
9	omvang eigen vermogen 1-1-2019 omvang vreemd vermogen 1-1-2019 omvang eigen vermogen 31-12-2019 omvang vreemd vermogen 31-12-2019	€ 3.568.000,- € 4.615.000,- € 2.609.000,- € 3.880.000,-
10	omvang vh financiële resultaat 2019	€ 699.000,-

	Naam	Regionaal Bureau Leerplicht
1	Doelstellingen Het doel van het aansluiten bij het regionale administratiesysteem is het creëren en bijhouden van een volledige en sluitende leerplicht- en RMC administratie van 5 tot 23 jaar voor de gehele regio West-Brabant ter uitvoering van de wettelijke taken en ter ondersteuning van de uitvoering van de leerplichtwet.	
2	Meerjarendoelen gemeente Het RBL blijft de leerplichtadministratie uitvoeren voor de gemeente Altena. In de nabije toekomst worden geen andere doelen voorzien dan hierboven benoemd.	
3	Publieke belang, c.q. reden waarom gemeente participeert Het aansluiten bij het RBL voor de leerplichtadministratie heeft als voordeel dat de leerplichtambtenaren van de gemeente zich met name kunnen focussen op de uitvoering van de leerplichtwet en de bijkomende zorg voor kinderen en jongeren. Bovendien is er een eenduidige administratie in de gehele regio West-Brabant wat verantwoording aan het ministerie makkelijker maakt.	
4	Financieel belang gemeente In 2019 was de bijdrage € 33.404,-	
5	Risico's Er zijn momenteel geen risico's te benoemen. Er zijn duidelijke afspraken tussen het RBL en de gemeente over de taken die het RBL of de gemeente zelf oppakt.	
6	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder P. van der Ven	
7	Deelnemende gemeenten De 16 gemeenten in West-Brabant	
8	Vestigingsplaats/ centrumgemeente Gemeente Breda	
9	omvang eigen vermogen 1-1-2019 omvang vreemd vermogen 1-1-2019 omvang eigen vermogen 31-12-2019 omvang vreemd vermogen 31-12-2019	€ 0,- € 1.400.000,- € 0,- € 1.400.000,-
10	omvang vh financiële resultaat 2019	€ 0,-

	Naam	Regionaal Ontwikkelingsbedrijf Bedrijventerreinen Land van Heusden en Altena (ROB)
1	Doelstellingen	Uitvoering geven aan het Rijks- en Provinciaal beleid m.b.t. de ontwikkeling en de (her)structurering van bedrijventerreinen in het Land van Heusden en Altena.
2	Activiteiten	• Op te treden als beherend vennoot voor de commanditaire vennootschap ROB • Jaarlijks opstellen van een beleidsplan, begroting, jaarrekening en rapportages • Per kwartaal de gemeenteraad (schriftelijk) informeren • Opstellen risicoprofiel ROB
3	Meerjarendoelen gemeente	• Het verzorgen van gronduitgifte voor bedrijventerreinen • Uitvoering geven aan de intentieverklaring tussen provincie en de gemeenten van 10 november 2004 • Het voorzien in de behoefte aan bouwrijpe grond met bedrijfsbestemming, toegespitst op kleine, middelgrote en grote ruimtevragers
4	Publieke belang, cq. reden waarom gemeente participeert	• Intentieverklaring Provincie en de gemeente van 10 november 2004 • Uitwerkingsplan Land van Heusden en Altena van 21 december 2004 • Bestuursconvenant tussen Provincie Noord-Brabant en de gemeente Altena 3 mei 2010
5	Financieel belang gemeente	De gemeente Altena staat borg voor 50% ofwel € 7.200.000 van het totaal van € 14.400.000 verstrekte krediet door de Bank voor Nederlandse Gemeenten aan het ROB.
6	Ontwikkelingen	Bedrijventerrein RBT Kop van Brabant en Bruine Kilhaven V zijn bouwrijp en in uitgifte. Alle kavels op de terreinen zijn inmiddels uitgegeven of er rust een betaalde reservering op. Op dit moment wordt onderzocht of SRBT Giessen Oost ontwikkeld kan worden.
7	Risico's	Financiële risico's kunnen ontstaan door het vertragen van grondverkoop en/of het tegenvallen van de kosten van bouw- en woonrijp maken.
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder J.P. Tanis – Grondbedrijf/Bedrijventerreinen Wethouder J.M. van Oosten - Economie
9	Deelnemende gemeenten	Gemeente Altena
10	Vestigingsplaats	Werkendam

ROB is een commanditaire vennootschap (CV) en geen gemeenschappelijke regeling (GR).

	Naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
1	Doelstellingen De BNG is de bank voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Betrouwbaar, duurzaam en professioneel: dat zijn de kernwaarden van de BNG. De bank is een betrokken partner en draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De strategische doelstellingen zijn gericht op de lange termijn. <u>Substantiële marktaandelen</u> Rendabel voorzien in meer dan 50% van de totaal aangeboden langlopende solvabiliteitsvrije kredietvraag van decentrale overheden, woningcorporaties en zorginstellingen. <u>Redelijk rendement</u> BNG Bank streeft niet naar een maximaal, maar naar een redelijk rendement op het eigen vermogen. Dit komt deels als dividend weer ten goede aan de aandeelhouders.	
2	Activiteiten Verstrekken van kredieten ten lage tarieven aan of onder garantie van Nederlandse overheden.	
3	Meerjarendoelen gemeente Dankzij topratings en groot inkoopformule van de BNG kan de gemeente Altena via BNG tegen scherpe voorwaarden geld aantrekken.	
4	Publieke belang, c.q. reden waarom gemeente participeert De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burgers.	
5	Financieel belang gemeente Aantal aandelen 37.908 Boekwaarde per 31-12-2019 94.770 Dividend in 2019 € 48.143,16	
6	Ontwikkelingen Geen relevante ontwikkelingen. De BNG Bank acht het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2020 omdat een betrouwbare uitspraak over het resultaat financiële transacties niet mogelijk is. Het coronavirus heeft vergaande maatschappelijke gevolgen, ook voor de klanten van de BNG bank. Wat dit voor de bank betekent is nu nog niet in te schatten. Ook de lage rentestanden zal een drukkend effect blijven hebben op de ontwikkeling van het renteresultaat	
7	Risico's Geen.	
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder J.P. Tanis	
9	Deelnemende gemeenten De aandeelhouders zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.	
10	Vestigingsplaats/ centrumgemeente Den Haag	
11	omvang eigen vermogen 1-1-2019 omvang vreemd vermogen 1-1-2019 omvang eigen vermogen 31-12-2019 omvang vreemd vermogen 31-12-2019	(in milj. Euro's)* € 4.991 € 132.518 € 4.887 € 144.802
12	omvang vh financiële resultaat 2019 (in milj euro's)	€ 163

* Conform regels van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) kan de BNG pas tot publicatie van gerealiseerde resultaten overgaan na behandeling van de door de externe accountant goedgekeurde jaarrekening en het voorstel tot winstuitkering door de raad van Commissarissen

	Naam	Brabant Water N.V.
1	Doelstellingen Brabant Water streeft naar een hoge klanttevredenheid (rapportcijfer 8,5) en naar een onberispelijke waterkwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten. Verder streeft Brabant Water naar reductie van de ondermaatse leveringsminuten (10 minuten gepland, 3,33 minuten ongepland). Tot slot wil Brabant Water op het terrein van duurzaamheid haar steentje bijdragen door haar reststoffen zo veel als mogelijk te (laten) hergebruiken en door een bijdrage te leveren aan de Europese ambitie 20-20-20 (20% reductie van energie, 20% eigen duurzame opwekking van energie en 20% reductie van CO ₂ -uitstoot).	
2	Activiteiten Brabant Water levert drink- en industriewater aan 2,5 mln inwoners in Noord Brabant. Brabant Water wint, zuivert en distribueert water van uitstekende kwaliteit tegen de laagst mogelijke kosten en met een hoge leveringsbetrouwbaarheid.	
3	Meerjarendoelen gemeente Waarborgen van de genoemde activiteiten.	
4	Publieke belang, cq. reden waarom gemeente participeert Behartigen van de belangen van de inwoners van de deelnemende gemeenten t.a.v. de watervoorziening.	
5	Financieel belang gemeente Aantal aandelen 75.822 % 2,73	
6	Ontwikkelingen In verband met de veroudering van het leidingnet is besloten om in de nabije toekomst het aantal saneringen op te voeren. Hiermee is een extra investeringsbedrag gemoeid van ca € 10 tot € 15 mln per jaar.	
7	Risico's Afwikkeling TWM dossier (Tilburgse Waterleidingmij) In de laatste Ava van juni 2019 is gemeld dat een innelijk akkoord is bereikt met de TWM. Op basis hiervan moet nog een beperkt bedrag worden betaald in aanvulling op de eerder verstrekte voorschotten. Er zijn derhalve vanuit dit dossier geen risico's meer.	
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder J.M. van Oosten	
9	Deelnemende gemeenten Alphen-Chaam, Altena, Asten, Baarle-Nassau, Bergeijk, Bergen op Zoom, Bernheze, Best, Bladel, Boekel, Boxmeer, Boxtel, Breda, Cranendonck, Cuijk, Deurne, Don, Drimmelen, Eersel, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gemert-Bakel, Gilze en Rijen, Goirle, Grave, Haaren, Halderberge, Heeze-Leende, 's-Hertogenbosch, Heusden, Hilvarenbeek, Laarbeek, Landerd Loon op Zand, Mill en Sint Hubert, Moerdijk, Nuenen, Gerwen en Nederwetten, Oirschot, Oisterwijk, Oosterhout, Oss, Reusel de Mierden, Roosendaal, Rucphen, Schijndel, Someren, Son en Breugel, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Sint-Oedenrode, Steenbergen, Tholen, Tilburg, Uden, Veghel, Veldhoven, Waalwijk, Zundert.	
10	Vestigingsplaats/ centrumgemeente 's-Hertogenbosch	
11	omvang eigen vermogen 1-1-2019 x € 1.000 omvang vreemd vermogen 1-1-2019 x € 1.000 omvang eigen vermogen 31-12-2019 x € 1.000 omvang vreemd vermogen 31-12-2019 x € 1.000	635.876 456.765 665.384 479.546
12	omvang vh financiële resultaat 2019 x € 1.000	29.508

	Naam	Nazorg gesloten stortplaatsen Zevenbergen & Bavel Dorst
1	Doelstellingen Eeuwigdurend Beheer van de voormalige regionale stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen, inclusief financieel beheer. Overdracht van de stortplaats Zevenbergen, inclusief nazorg, aan Provincie in 2017.	
2	Activiteiten Financieel beheer, minimale benodigd fysiek beheer, voorbereiding voor overdracht Zevenbergen.	
3	Meerjarendoelen gemeente Doelmatig beheer gelden GR, uitvoer van nazorgplicht.	
4	Publieke belang, cq. reden waarom gemeente participeert Wettelijke verplichting voor eeuwigdurende nazorg op de voormalige regionale stortplaatsen.	
5	Financieel belang gemeente De gemeente betaalt jaarlijks een bijdrage aan de kosten van de Nazorg en het in stand houden van het gewenste niveau van de voorzieningen Financieel belang Altena € 78.756,-	
6	Ontwikkelingen Meer zicht op tijdspad overdracht stortplaats Zevenbergen. Onderzoek naar ontwikkeling recreatie op stortplaats Bavel-Dorst.	
7	Risico's Steeds hogere jaarlijkse bijdrage om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen. Hoge kosten bij eventuele calamiteiten.	
8	Bestuurlijke vertegenwoordiging Wethouder R.J. van Vugt	
9	Deelnemende gemeenten Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Breda, Drimmelen, Geertruidenberg, Etten-Leur, Moerdijk, Oosterhout, Zundert.	
10	Vestigingsplaats/ centrumgemeente Breda	
11	Omvang eigen vermogen 1-1-2019 Omvang vreemd vermogen 1-1-2019 Omvang eigen vermogen 31-12-2019 Omvang vreemd vermogen 31-12-2019	€ 1.214.000 € 25.405.000 € 1.222.000 € 25.610.000
12	Omvang van het financiële resultaat 2019	€ 8.000

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording bevat de paragraaf grondbeleid ten minste:

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Nota Grondbeleid Altena 2019

Op 8 januari 2019 heeft de raad de Nota Grondbeleid 2019 vastgesteld. Enkele hoofdpunten uit de nota worden in deze paragraaf besproken.

- *Beleidsregie*

In de nota Grondbeleid 2019 is onder andere opgenomen dat de gemeente Altena er in beginsel voor kiest om een strategische grondpositie in te nemen. Indien nodig zal de gemeente hiervoor grondaankopen. In de overige gevallen zal de gemeente terughoudend zijn met haar investeringen (faciliterend grondbeleid). De gemeente Altena weegt per project af welk type grondbeleid voor de betreffende locatie wenselijk is.

- *Grondprijnsbeleid*

De gemeente Altena bepaalt de grondprijzen in beginsel op basis van een externe taxatie, eens in de vier jaar, waarbij de residuele grondwaarde en/of de vergelijkingswaarde wordt toegepast. In een grondprijnsbrief wordt nader ingegaan op de ontwikkeling van de grondprijzen in de tussenliggende jaren en op omstandigheden waarin kan worden afgeweken van de verrichte taxatie. De gemeenteraad stelt de grondprijnsbrief vast.

- *Weerstandsvermogen grondexploitaties*

Het benodigde weerstandsvermogen van de gemeente Altena wordt bepaald aan de hand van de berekening van de risico's. De reserve grondexploitaties dient voor mogelijke opvang van deze risico's. De minimale hoogte wordt hierop afgestemd, zodat financiële tegenvallers zoveel mogelijk binnen de grondexploitaties zelf kunnen worden opgevangen.

Grondexploitaties

In de nota Grondbeleid is opgenomen dat jaarlijks actualisering van de grondexploitaties plaatsvindt. Het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) 2020 wordt aan uw raad gelijktijdig bij deze jaarrekening 2019 ter vaststelling aangeboden.

Het MPG is een samenvattend document van alle ruimtelijke ontwikkelingsprojecten binnen de gemeente waar sprake is van het exploiteren van gronden. De doelen van dit document zijn:

- leveren van inzicht en overzicht. Per project worden de financiële, programmatische en planningsuitgangspunten geactualiseerd weergegeven;

- inzicht geven in de risico's binnen de projecten en voor alle projecten bij elkaar;
- bijdragen aan efficiëntie in besluitvorming, doordat op één moment alle exploitaties worden geactualiseerd en vastgesteld;

een sturingsdocument: op basis van de optelling van de projecten (programmatisch en financieel) kunnen keuzes worden gemaakt over prioriteiten om beter aan te sluiten op beleidsdoelstellingen en financiële mogelijkheden.

Mogelijke consequenties voor tussentijdse winstneming en voorzieningen zijn in deze jaarrekening verwerkt.

De totale woningbouw binnen de diverse plannen past binnen onze opgaaf.

Financiële resultaten en ontwikkelingen grondexploitaties

Afgesloten grondexploitaties in 2019

In 2019 zijn de volgende plannen afgesloten:

Oeverzegge (Julianastraat) te Hank

Dit plan is in 2019 afgesloten met een positieve boekwaarde van € 11.000.

Tot en met 2018 was reeds een bedrag van € 167.000 aan tussentijdse winst genomen.

Werkensepolder te Werkendam

Dit plan is in 2019 afgesloten met een positieve boekwaarde van € 59.000.

Tot en met 2018 was reeds een bedrag van € 947.000 aan tussentijdse winst genomen.

De oude Es te Sleeuwijk

Dit plan is in 2019 afgesloten met een negatieve boekwaarde van € 486.000.

Voor dit plan was een voorliesvoorziening aanwezig van € 314.000. Voor 2019 stond nog een bijdrage voor dit plan geraamd van € 176.000 vanuit de WMO. Dit op basis van een raadsbesluit van de voormalige gemeente Werkendam van 2015. Gezien de financiële situatie op het beleidsveld WMO is deze bijdrage achterwege gelaten en als verlies genomen in de grondexploitatie.

Hogelandstraat Giessen

Dit plan is in 2019 afgesloten met een negatieve boekwaarde van € 618.000. Voor dit plan was een verliesvoorziening aanwezig van € 784.000, zodat voor 2019 een positief resultaat ontstaat van € 166.000.

Hieronder geven wij u een samenvattend financieel overzicht van de plannen zoals opgenomen in het MPG 2020. Daarna volgt een beschrijving en de ontwikkelingen van de diverse plannen.

Overzicht mutaties en boekwaarden 2019: (bedragen x € 1.000)								
Project	Kern	Boekwaarde 1-1-2019	(des)Investerings 2019	Opbrengsten 2019	Winstuitname 2019	Boekwaarde 31-12-2019	Vorz. verlies- latend complex	Balanswaarde 31-12-2019
<i>Balanspost Voorraden jaarrekening 2019:</i>								
Blokland	Wijk en Aalburg	2.132	196	-256	0	2.072	516	1.556
Bronkhorst	Andel	4.379	382	-1.641	-31	3.089	0	3.089
De Burcht	Werkendam	474	107	0	0	581	219	362
Den Eng	Veen	4.495	79	0	0	4.574	0	4.574
Hoog Meeuwen	Meeuwen	511	38	0	6	555	0	555
Jonker Petfood / Tjalmastraat	Veen	12	20	0	4	36	0	36
MFA	Veen	943	14	0	0	957	116	841
Nieuwe Banne	Sleeuwijk	3.444	364	-1.982	277	2.103	0	2.103
Postweide	Woudrichem	2.514	78	-917	0	1.675	1.325	350
Roode Camer	Hank	1.136	178	-426	0	888	17	871
Waterfront De Veene	Veen	1.941	23	-100	0	1.864	216	1.648
Zandweide	Dussen	1.935	265	0	-76	2.124	0	2.124
		23.916	1.744	-5.322	180	20.518	2.409	18.109
<i>Balanspost vaste activa jaarrekening 2019:</i>								
Achter de Schans	Werkendam	1.011	68	0	0	1.079	0	1.079
Vrijgekomen schoollocaties	diversen	0	448	0	0	448	0	448
Totaal		24.927	2.260	-5.322	180	22.045	2.409	19.636

De verliesvoorziening is gewaardeerd op basis van de contante waarde en bedraagt € 2.409.000. Als de verliesvoorziening gewaardeerd zou zijn op de nominale waarde was deze € 2.484.000. Het effect van het waarderen op de contante waarde is dus € 75.000.

Overzicht kasstromen vanaf 2019 en gecalculeerd eindresultaat (bedragen x € 1.000)						
		Boekwaarde 31-12-2019	Nog te maken kosten	te verwachten opbrengsten	Gecalculeerd resultaat op EW	Jaar EW
Achter de Schans	Werkendam	1.079	10.227	10.737	-569	2026
Blokland	Wijk en Aalburg	2.072	143	1.668	-547	2022
Bronkhorst	Andel	3.089	4.058	7.283	136	2029
De Burcht	Werkendam	581	5	362	-224	2020
Den Eng	Veen	4.574	56	4.880	250	2025
Hoog Meeuwen	Meeuwen	555	391	1.097	151	2024
Jonker Petfood / Tjalmastraat	Veen	36	101	153	16	2020
MFA	Veen	957	6	845	-118	2020
Nieuwe Banne	Sleeuwijk	2.103	1.866	4.607	638	2032
Postweide	Woudrichem	1.675	90	414	-1.351	2020
Roode Camer	Hank	888	1.045	1.914	-19	2024
Waterfront De Veene	Veen	1.864	25	1.664	-225	2021
Zandweide	Dussen	2.124	1.155	3.969	690	2027
Vrijgekomen schoollocaties	diversen	448	0	4.138	3.690	
Totaal		22.045	19.168	43.731	2.518	

Blokland te Wijk en Aalburg

Het totaalprogramma van deze grondexploitatie is op dit moment circa 52 woningen.

Inmiddels is een groot deel van het plangebied ontwikkeld. Er zijn nog enkele relatief grote percelen voor de bouw van vrijstaande woningen beschikbaar.

Een deel van het plan is moeilijk verkoopbaar als gevolg van de verkaveling in percelen met een groot oppervlakte. Voor dit deel van het plangebied is daarom een stedenbouwkundige studie gedaan naar een doelmatige verkaveling. Dit betreft de meest westelijk gelegen strook. In de nieuwe verkaveling is het totaal aantal te bouwen woningen van acht vrijstaande woningen naar maximaal zestien woningen (waarvan maximaal 12 voor doelgroepen) verhoogd. Verschillende marktpartijen hebben interesse getoond voor een projectmatige ontwikkeling op deze strook. De nieuwe stedenbouwkundige studie wordt daarom uitgezet als tender, zodat er een optimaal resultaat geboekt kan worden. De tender zal niet alleen beoordeeld worden op de grondbieding, maar ook stedenbouwkundige kwaliteit en het thema duurzaamheid vormen belangrijke gunningscriteria. Dit heeft wel geleid tot een aanzienlijke negatieve bijstelling van het plan.

Verliesvoorziening

Getroffen verliesvoorziening op per 31 december 2019 € 516.0000.

Bronkhorst te Andel

Het totaalprogramma van deze grondexploitatie is circa 160 woningen. De planperiode loopt tot 2029. Het plangebied is gelegen ten zuidwesten van Andel. Aan de noordzijde wordt het plangebied begrensd door de bebouwing aan de Hoofdgraaf en aan de zuidzijde door de Bronkhorst. Een groot deel wordt traditioneel ontwikkeld; ofwel de gemeente heeft gronden aangekocht, maakt bouw- en woonrijp en verkoopt de bouwrijpe gronden. Het project bevindt zich deels in de realisatiefase en deels in de ontwikkelfase. In 2019 zijn 10 huurwoningen opgeleverd. Ook is inmiddels gestart met bouw van 8⁴ kap woningen en 18 rijwoningen. In 2019 is voor € 1.600.000 aan verkopen gerealiseerd.

Winstneming (verplicht op basis van BBV)

Genomen winst tot en met 31 december 2019 € 62.000.

De Burcht te Werkendam

Plangebied de Burcht is gelegen in het centrum van Werkendam, achter de winkelstraat Hoogstraat. Dit gebied is in eigendom van Woonservice Meander en de gemeente Altena. In samenwerking met deze twee partijen heeft Boer Ontwikkeling uit Streefkerk een plan ontwikkeld waarvoor in mei 2020 een koop samenwerkingsovereenkomst tussen alle partijen is gesloten. In dit plan komen 53 wooneenheden, waarvan 14 sociale huurwoningen, 10 patiobungalows met 2 parkeerplaatsen op eigen terrein (verkoop), 22 appartementen(verhuur/verkoop) en 7 seniorenwoningen(verkoop). Het bestemmingsplan wordt nu verder in procedure gebracht en wordt nog voor het einde van 2020 ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. De planning is dat begin volgend jaar de eerste huizen worden gebouwd.

Verliesvoorziening

Getroffen verliesvoorziening per 31 december 2019 € 174.000.

Den Eng te Veen

Dit plan betreft een gezamenlijke ontwikkeling met Woonlinie, waarbij een gegarandeerd resultaat van € 250.000 is overeengekomen.

Het totaalprogramma van deze grondexploitatie is ± 160 woningen.

Woonlinie heeft het noordelijk deel grotendeels opgeleverd. Er is tevens een perceel verkocht aan de Hersteld Hervormde Gemeente waarop een kerk is gebouwd. Na jaren van stagnatie trekt de verkoop van met name rijenwoningen goed aan. Voor het zuidelijk deel wordt een wijzigingsplan voorbereid.

Hoog Meeuwen

Het totaal programma grondexploitatie is circa 17 woningen.

De ontwikkelingslocatie heeft als uitgangspunt dat de komende jaren totaal nog 10 woningen worden gebouwd. Inmiddels zijn er enkele percelen verkocht en bebouwd. Met alle resterende kavels is inmiddels geadverteerd en er is interesse getoond. In 2020 wordt onderzocht hoe het restant doelmatig verkaveld kan worden.

Winstneming (verplicht op basis van BBV)

Genomen winst tot en met 31 december 2019 € 40.000.

Jonker Petfood en Tjalmastraat te Veen

Het totaalprogramma van deze grondexploitatie is circa 100 woningen. Er resteert nog één perceel van 515 m² voor de bouw van een vrijstaande woning. Dit perceel is in de verkoop bij een makelaar. De verwachte afsluiting van het plan is in 2020. Dit met een positieve boekwaarde.

Winstneming (verplicht op basis van BBV)

Genomen winst tot en met 31 december 2018 € 123.000.

De Nieuwe Banne te Sleeuwijk

Aan de oostzijde van Sleeuwijk, ten zuiden van bedrijventerrein De Hooggens, is de uitbreidingswijk De Nieuwe Banne gelegen. In deze uitbreidingswijk is op basis van de SpringCo-cijfers een woningbouwopgave gedefinieerd.

In 2019 is een totaalopbrengst van bijna € 2.000.000 gerealiseerd aan grondverkoop. Zo is een appartementencomplex voor 14 woningen gerealiseerd. Ook is in 2019 gestart met de bouw van 24 grondgebonden woningen door Reuvers bouw (18 woningen inmiddels gerealiseerd, nog 6 (3 x tweekapper) aan het bouwen).

Voor de nabije toekomst voorziet het plan nog in circa 16 grondgebonden 2-onder-1-kap en vrijstaande woningen, 8 patio/senioren woningen..

Aan de meest zuidelijke kant kan nog een appartementencomplex worden gerealiseerd of 5 vrije kavels worden uitgegeven.

De planperiode van de grondexploitatie Nieuwe Banne loopt 13 jaar, tot en met 2032. Het uitgeven van een deel van de grond valt hiermee buiten het tienjarige bereik van de grondexploitatie. Als mitigerende maatregel voor de risico's die gemoeid zijn met een dergelijke lange looptijd gaan wij bij de basisparameters al uit van een opbrengstindexatie van maximaal 5 jaar. Ook worden de laatste grondverkoop verwacht binnen een periode van 11 jaar.

Winstneming (verplicht op basis van BBV)

Genomen winst tot en met 31 december 2019 € 602.000.

De Roode Camer te Hank

Het totaalprogramma van deze grondexploitatie is circa 77 woningen.

De uitbreidingswijk De Roode Camer is te noorden van de kern Hank gesitueerd, gelegen tussen de Buitendijk en de Kamersteeg. In dit gebied zijn de projectmatige woningen inmiddels gerealiseerd. Bouwlinie draagt nog zorg voor de verkoop van 1 bouwkaavel. De gemeente heeft op deze locatie nog twee beschikbare vrije kavels. In 2019 is een bedrag van € 426.000 aan verkopen gerealiseerd.

Voor de beoogde woningen aan de westkant dient het bestemmingsplan te worden aangepast, wat naar verwachting dit najaar verder in procedure wordt gebracht.

Verliesvoorziening

Getroffen verliesvoorziening per 31 december 2019 € 17.000.

Waterfront De Veene

Het totaalprogramma van deze grondexploitatie is 23 woningen waarvan 32 waterwoningen en 1 horecavoorziening met bedrijfswoning.

Met de realisatie van het plan Waterfront De Veene is in 2016 een start gemaakt. De start hiervan heeft vertraging opgelopen omdat de sanering van de aanwezige bodemsanering ernstiger was dan voorzien. In dit plan is ongeveer 70% van de beschikbare kavels verkocht.

Voor de horecavoorziening met bedrijfswoning moet nog een bestemmingsplanwijziging worden opgestart.

Verliesvoorziening

Getroffen verliesvoorziening per 31 december 2019 € 216.000.

De Zandweide te Dussen

De Zandweide is de uitbreidingslocatie van Dussen. Het plangebied voorziet in de bouw van ca. 100 woningen, ongeveer de helft is gerealiseerd. De wijk heeft een dorps karakter en voorziet in een gedifferentieerd programma. De vraag is niet groot maar wel gestaag. Jonge mensen blijven graag wonen in Dussen en oude mensen keren terug naar hun geboortedorp. Een goed voorbeeld van woningbouw in een dorp.

Het totaalprogramma van deze grondexploitatie is circa 156 woningen.

De volgende bouwplannen zijn in voorbereiding:

1. 11 koopappartementen door een ontwikkelaar;
2. 7 koopwoningen door een ontwikkelaar;
3. Ca. 10 huurappartementen voor 1 en 2 persoonshuishoudens door Woonlinie;
4. Ca. 8 grondgebonden sociale huurwoningen door Woonlinie

Daarnaast zijn bouwkaavels beschikbaar voor zelfbouwers.

Winstneming (verplicht op basis van BBV)

Genomen winst tot en met 31 december 2019 € 512.000.

Achter de Schans Werkendam

Voor de kern Werkendam geldt een forse bouwopgave. Tot 2027 dienen zo'n 400 woningen te worden gebouwd. Op diverse inbreidlocaties is ruimte voor ca. 250 woningen. De resterende 150 woningen zijn bedacht in de nieuwe uitbreidingswijk, in het gebied ten zuidoosten van de voetbalvelden van Kozakken Boys. De nieuwe wijk moet ook voorzien in de woningbehoefte ná 2027. Blijkens prognoses neemt het aantal huishoudens in Werkendam nog toe tot 2040.

De geplande uitbreidingswijk moet ruimte bieden voor zo'n 300 woningen.

De gemeenteraad van de voormalige gemeente Werkendam heeft een bestemmingsplan vastgesteld voor de 1e fase, die voorziet in de bouw van maximaal 150 woningen. Het woningbouwprogramma in de 1e fase is gedifferentieerd, waaronder koop en sociale huur, grondgebonden woningen en appartementen.

De nieuwe wijk – 'Achter de Schans' – wordt in samenwerking met twee marktpartijen ontwikkeld. De gemeente heeft de regie en voert de grondexploitatie. De grondexploitatie is in uw vergadering van 26 mei 2020 vastgesteld. Het resultaat is dat de eerste fase sluit met een tekort van € 500.000, waarvoor in 2020 een voorziening wordt getroffen ten laste van de Algemene reserve grondexploitaties. Een 1e verkenning van fase 2 vertoont een positief resultaat dat later aan de algemene reserve grondexploitaties kan worden toegevoegd. Hiermee kan de grondexploitatie voor het totale plangebied, 300 woningen, budgettair neutraal worden afgesloten.

Planning feitelijke ontwikkeling nieuwe wijk

- 3e kwartaal 2020 aanbrengen voorbelasting
- 4e kwartaal 2021 verwijderen voorbelasting
- 1e kwartaal 2022 bouwrijp maken
- 2e kwartaal 2022 start bouw eerste woningen

Verliesvoorziening

In 2019 is nog geen verliesvoorziening getroffen. De grondexploitatie is door uw raad vastgesteld op 26 mei 2020. Conform de voorschriften wordt dan ook in 2020 een voorziening getroffen.

Vrijgekomen schoollocaties

Ter uitvoering van het accommodatiebeleid van de voormalige gemeente Werkendam zijn in de periode 2015-2018 brede scholen/multifunctionele accommodaties gebouwd in Dussen, Sleeuwijk en Werkendam.

Hierdoor zijn de volgende voormalige schoollocaties vrijgekomen:

1. Het Kompas in Werkendam;
2. Morgenster in Sleeuwijk;
3. Verschoorschool in Sleeuwijk;
4. Vlietstraat in Sleeuwijk;
5. Peppel/fuik in Dussen;
6. De Sprinkel in Dussen;
7. De Regenboog in Dussen.

De raad besloot op 19 december 2017 over de invulling van deze locaties.

Uitgangspunt was opbrengstoptimalisatie, met als doel de kosten van verwerving en bouw- en woonrijp maken van de nieuwe mfa's en brede scholen te dekken.

Hieronder staan de verwachte opbrengsten, zoals vastgesteld door de raad, en de actuele stand van zaken:

locatie	Beoogde netto opbrengst	Resultaat
Peppel/fuik te Dussen	€ 410.000	Nog niet bekend

De Sprankel te Dussen	€ 550.000	€ 455.000
De Regenboog te Dussen	€ 145.000	Wordt thans verhuurd
Gymzaal Vlietstraat te Sleeuwijk	€ 90.000	Nog niet bekend
De Morgenster te Sleeuwijk	€ 545.000	Nog niet bekend
Verschoorschool te Sleeuwijk	€ 1.150.000	€ 1.322.500
't Kompas te Werkendam	€ 800.000	€ 800.000
totaal	€ 3.690.000	

Stand van zaken:

Algemeen

In 2020 zijn bijna alle locaties in één aanbesteding gesloopt.

Locatie Peppel/Fuik

Voor deze locatie is een plan ontwikkeld dat voorziet in de bouw van 13 koopwoningen:

- 4 seniorenwoningen
- 5 woningen voor starters en gezinnen
- 4 vrijstaande woningen voor zelfbouwers

Om vergunning te kunnen verlenen voor de bouw van de woningen dient het bestemmingsplan gewijzigd te worden. Binnenkort wordt het ontwerp bestemmingsplan ter visie gelegd.

Na vaststelling door de raad – medio 2020 - kunnen de kavels worden uitgegeven.

Naar het zich laat aanzien wordt de geraamde opbrengst van het terrein gehaald.

Locatie Morgenster

Op deze locatie zijn ca. 40 appartementen gepland. Momenteel worden de randvoorwaarden voor de planontwikkeling voorbereid. Planning is om 2^e helft 2020 via een Tender een aantal ontwikkelaars in de gelegenheid te stellen een bebouwingsvoorstel in te dienen met een bieding voor de grond. Ook voor de herontwikkeling van dit gebied is een bestemmingsplanwijziging nodig. Als alles volgens planning verloopt kan 2^e helft 2021 gestart worden met de bouw van de woningen.

Locatie Vlietstraat

Voor deze locatie zijn tien appartementen gepland. Ook hiervoor worden thans de randvoorwaarden voorbereid. Het vervolgproces en planning is idem aan hiervoor.

Locatie Verschoorschool

Via een tender zijn eind vorig jaar een aantal ontwikkelaars in de gelegenheid gesteld een bebouwingsvoorstel in te dienen – binnen de door de gemeente aangegeven randvoorwaarden – én een bieding voor de grond te doen. Hierbij werd een richtprijs meegegeven, gebaseerd op de beoogde opbrengst.

Vier ontwikkelaars gingen in op de uitvraag. De opdracht is gegund aan de partij die de meeste punten behaalde volgens de gunningscriteria (combinatie van schetsontwerp en prijs).

Resultaat: Een plan voor de bouw van 18 koopwoningen en een bieding voor de grond van € 1.672.500. Na aftrek van boekwaarde en plankosten resulteert naar verwachting een netto resultaat van € 1.322.500.

Locatie Kompas

Voor deze locatie is een overeenkomst gesloten met twee samenwerkende ontwikkelaars die op deze locatie 30 appartementen en 4 twee onder één kapwoningen realiseren.

Het ontwerpbestemmingsplan heeft inmiddels ter inzage gelegen en kan ter vaststelling aan de gemeenteraad worden aangeboden.

Sloop van het huidige schoolgebouw dat tijdelijk wordt verhuurd is in het laatste kwartaal 2020 gepland. Daarna kan met de bouw worden gestart.

Reserves en voorzieningen

Het benodigde weerstandsvermogen van de gemeente Altena wordt bepaald aan de hand van de berekening van de risico's. De hoogte van de getroffen verliesvoorzieningen zijn bepaald aan de hand van de Netto Contante Waarde.

Op basis van het verloop van de Algemene reserve grondexploitaties de komende jaren en de uitgevoerde gevoeligheidsanalyses bij het MPG 2020, is op dit moment geen aanpassing van de Reserve grondexploitaties nodig. De aanwezige buffer voor risico's is afdoende om dit risicodeel af te dekken. Stand algemene Reserve Grondexploitaties per 31 december 2019 € 4,2 mln.

JAARREKENING

BALANS 31-12-2019

ACTIVA (bedragen x € 1.000,-)	31-12-2019	1-1-2019
Vaste activa		
1. Immateriële vaste activa	1.207	720
a. Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio		
b. Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	624	110
c. Bijdragen aan activa in eigendom van derden	583	609
2. Materiële vaste activa	144.273	142.521
a. Investerings met economisch nut	97.639	98.619
b. Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	32.400	30.362
c. Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	14.234	13.540
d. In erfpacht		
3. Financiële vaste activa	11.772	12.526
a. Kapitaalverstrekkingen aan:		
1. deelnemingen	4.049	4.049
2. gemeenschappelijke regelingen		
3. overige verbonden partijen		
b. Leningen aan:		
1. openbare lichamen		
2. woningbouwcorporaties	5.774	6.406
3. deelnemingen		
4. overige verbonden partijen	28	107
c. Overige langlopende leningen	1.750	1.733
d. Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		
e. Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		
f. Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	171	232
Totaal vaste activa	157.252	155.767

BALANS 31-12-2019

ACTIVA (bedragen x € 1.000,-)	31-12-2019	1-1-2019
Vlottende activa		
4. Voorraden	19.650	25.361
a. Grond- en hulpstoffen	165	165
b. Onderhanden werk waaronder bouwgronden in exploitatie	18.108	22.122
c. Gereed product en handelsgoederen	1.377	3.075
d. Vooruitbetalingen		
5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	20.962	6.284
a. Vorderingen op openbare lichamen	2.108	1.043
b. Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen		
c. Overige verstrekte kasgeldleningen		
d. Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar	15.052	1.127
e. Rekening-courantverhouding met het Rijk		
f. Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	380	365
g. Uitzettingen in de vorm van Nederlands schulpapier met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
h. Overige vorderingen	3.422	3.749
i. Overige uitzettingen		
6. Liquide middelen	269	8.583
a. Kassaldi	8	4
b. Banksaldi	261	8.579
7. Overlopende activa	11.577	14.310
a. De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel uitgesplitst naar de nog te ontvangen bedragen van:		
1. Europese overheidslichamen		
2. Het Rijk	33	514
3. Overige Nederlandse overheidslichamen	137	126
b. Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	11.407	13.671
Totaal vlottende activa	52.458	54.538
Totaal activa	209.710	210.305

BALANS 31-12-2019

PASSIVA	31-12-2019	1-1-2019
Vaste passiva		
8. Eigen vermogen	67.050	57.493
a. Algemene reserve	13.052	11.268
b. Bestemmingsreserves	45.464	41.084
c. Gerealiseerde resultaat	8.534	5.141
9. Voorzieningen	23.136	29.392
a. Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	10.374	8.822
b. Voorzieningen ter egalisering van kosten		7.441
c. Voorzieningen voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven		
d. Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	12.763	13.129
10. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	100.752	103.291
a. Obligatieleningen		
b. Onderhandse leningen van:		
1. binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen		
2. binnenlandse banken en overige financiële instellingen	99.900	102.422
3. binnenlandse bedrijven		
4. openbare lichamen		
5. overige binnenlandse sectoren	839	856
6. buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren		
c. Door derden belegde gelden		
d. Waarborgsommen	12	12
e. Overige leningen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		
Totaal vaste passiva	190.938	190.176

BALANS 31-12-2019

PASSIVA	31-12-2019	1-1-2019
Vlottende passiva		
11. Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	8.040	3.832
a. Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen		
b. Overige kasgeldleningen		
c. Banksaldi		4
d. Overige schulden	8.040	3.829
12. Overlopende passiva	10.732	16.297
a. Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	7.406	13.403
b. De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van:		
1. Europese overheidslichamen		
2. Het Rijk	268	100
3. Overige Nederlandse overheidslichamen	2.947	2.669
c. Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	110	125
Totaal vlottende passiva	18.772	20.129
Totaal passiva	209.710	210.305
Gewaarborgde geldleningen	175.364	182.072

Overzicht baten en lasten 2019

Programma	Raming Begroting 2019 voor wijziging			Raming Begroting 2019 na wijziging			Realisatie 2019		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
01. Inwoner en bestuur	2.336	12.449	10.113	2.527	14.075	11.548	2.394	13.923	11.529
02. Altena Samenredzaam	7.979	41.259	33.280	8.368	46.974	38.607	8.702	44.735	36.033
03. Veelzijdig Altena	2.164	13.532	11.369	2.799	14.915	12.115	3.369	13.136	9.767
04. Duurzaam Altena	21.034	24.283	3.250	22.803	26.095	3.292	22.615	24.675	2.060
05. Bereikbaar Altena	807	7.449	6.643	6.883	8.002	1.120	7.543	7.431	-112
Subtotaal programma's	34.319	98.973	64.654	43.379	110.061	66.682	44.623	103.900	59.278
Algemene dekkingsmiddelen:									
Lokale heffingen	8.976	276	-8.700	9.167	274	-8.894	9.087	243	-8.844
Algemene uitkeringen	71.083	6	-71.077	73.005		-73.005	73.062		-73.062
Dividend							108		-108
Saldo Financieringsfunctie	1.876	374	-1.502	2.032	378	-1.653	1.602	86	-1.516
Overige algemene dekkingsmiddelen		937	937		-138	-138	761	1.239	478
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	81.934	1.592	-80.342	84.204	514	-83.690	84.619	1.567	-83.051
Gerealiseerde kosten overhead	189	17.134	16.945	683	16.564	15.881	103	14.320	14.216
Vennootschapsbelasting									
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	116.442	117.699	1.257	128.266	127.139	-1.127	129.345	119.787	-9.557
Toevoeging/onttrekking aan reserves:									
01. Inwoners en bestuur	2.052	158	-1.894	3.208	356	-2.852	3.735	356	-3.379
02. Altena samenredzaam	1.800	415	-1.385	5.158	861	-4.297	5.343	861	-4.482
03. Veelzijdig Altena	2.331	1.629	-702	2.276	2.226	-51	2.418	2.226	-192
04. Duurzaam Altena	296	8	-288	1.093	1.444	351	2.399	1.450	-949
05. Bereikbaar Altena	845	600	-246	1.319	7.141	5.822	1.531	7.141	5.610
Algemene dekkingsmiddelen	544	3.805	3.261	8.395	11.147	2.752	1.260	6.337	5.077
Overhead	88	84	-4	869	271	-599	933	271	-662
Vennootschapsbelasting									
Subtotaal mutaties reserves	7.956	6.699	-1.257	22.318	23.445	1.127	17.618	18.641	1.023
Gerealiseerd resultaat	124.398	124.398		150.584	150.584		146.962	138.428	-8.534

Voor een toelichting op de afwijkingen wordt verwezen naar het Jaarverslag, waarin per programma een analyse van de afwijkingen is opgenomen.

Overzicht incidentele baten en lasten 2019 (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019
Programma 1: Inwoner & Bestuur			
Gewenningsbijdrage herindeling	1.960	3.866	2.280
Onttrekking algemene reserve	-1.960	-3.112	-3.112
Storting reserve kapitaalwerken afkoop huur aula Sleeuwijk	18	0	0
Jongerenraad going4 Altena	23	23	23
Doorlichting begraafplaatsen	30	30	7
Opbrengst grondverkoop Wijkse bol (zie ook programma 5)	-200	-200	0
Criminaliteitspreventie (ondermijningsgelden, budgetoverhev. 2018)	0	77	20
GBA / Gesloten betaalsysteem/paspoortontwaarder (1e Berap 2019)	0	21	4
Gemeentelijke gebouwen, schade dak Veldzicht (1e Berap 2019)	0	33	33
Meetpunten kavels/inmeten beheerdata (1e Berap 2019)	0	12	0
Organisatie waterschapsverkiezingen (2e Berap)	0	39	0
Centrale stemopneming (2e Berap)	0	15	0
Overhevelen onderhoudsvoorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-58	-58
Overhevelen onderhoudsvoorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-117	-117
Overhevelen onderhoudsvoorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-16	-16
Overhevelen onderhoudsvoorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	191	191
Dekking budgetoverhevelingen uit resultaatbestemming 2018	0	0	-527
Incidentele baten en lasten programma 1	-129	803	-1.273

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019
Programma 2: Zelfredzaam Altena			
Verbeteren beheer mfa Vlechtwerk en Dussen	26	26	27
Onttrekking reserve batig/nadelig saldo	-26	-26	-26
WMO: alg. voorz. en part. / Uitv. kst. Innov. (budgetoverhev. 2018)	0	142	0
Afboeken lening aan MFC (D'alburght) (2)	0	79	79
Onttrekking bestemmingsreserve (2)	0	-79	-79
Schuldhelpverlening Hulp nodig (budgetoverhev. 2018)	0	43	43
DVO Jeugdhulp (1e Berap 2019)	0	147	0
Onttrekking reserve Sociaal Domein DVO Jeugdhulp (2e Berap)	0	-147	-147
Volksgesondheid, Aanschaf AED (1e Berap 2019)	0	10	11
Onttrekking reserve Soc. Dom. verslavingszorg (amend. 1e Berap)	0	-13	-13
Ontwikkeling zorgaanbieder Juzt (2e Berap)	0	1.000	0
Onttrekking reserve Sociaal Domein (2e Berap)	0	-3.116	-3.116
Teruggave saldo jaarrekening 2018 WAVA (2e Berap)	0	-189	-189
Taalniveau statushouders	0	87	0
Rijksvaccinatieprogramma GGD	0	0	-113
Eerstelijnsv. Jeugdhulp, subs. Praktijkonderst. Huisarts (3e Berap)	0	-202	-202
Eerstelijnsv. Jeugdhulp, project Praktijkonderst. Huisarts (3e Berap)	0	202	0
Maatschappelijke begeleiding (COA) (zie ook programma 6a)	0	64	0
Diverse overige incidentele lasten	0	0	846
Onttrekking reserve Sociaal Domein als sluitpost begroting 2019	-1.141	-1.141	-1.141
Onttrekking reserve sociaal domein agv Dienstverleningsovk jeugdhulp met Breda	-26	-26	-26
Onttrekking algemene reserve agv vanuit oude begroting gemeente Werkendam	-181	-181	-181
Overhevelen onderhoudsvoorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-348	-348
Overhevelen onderhoudsvoorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-110	-110
Overhevelen onderhoudsvoorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	458	458
Dekking budgetoverhevelingen uit resultaatbestemming 2018	0	0	-185
Incidentele baten en lasten programma 2	-1.348	-3.319	-4.412

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019
Programma 3: Veelzijdig Altena			
Inhuur in het kader promotie Werkendam Maritieme Industries	100	100	102
Onttrekking algemene reserve	-100	-100	-100
Verbeteren Biesbosch streeknetwerk	15	15	15
Onttrekking reserve kapitaalwerken	-15	-15	-15
Onderwijshuisv./Groene schoolpleinen (budgetoverheveling 2018)	0	50	0
Peuterspeelzalen / onderhoud (budgetoverheveling 2018)	0	1	3
Sportaccomm.binnen (gymnastiekmat. Budgetoverhev. 2018)	0	26	19
Zwembad Aqua Altena / onderhoud (budgetoverheveling 2018)	0	14	12
Mon. Oude Raedthuys / onderhoud (budgetoverheveling 2018)	0	53	3
Hobbyclubs en volkstuinver./hertenkamp(budgetoverheveling 2018)	0	3	0
Inventariseren binnen-/buitenkunst (1e Berap 2019)	0	10	6
Gemeentebreed IHP (1e Berap 2019)	0	26	20
Onderhoudswerkzaamheden kerktoren (2e Berap)	0	24	0
Extra storting voorziening ROB (2e Berap)	0	160	0
Onttrekking reserve ROB (2e Berap)	0	-160	-160
Overhevelen onderhoudsvorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-34	-34
Overhevelen onderhoudsvorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-270	-270
Overhevelen onderhoudsvorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-206	-206
Overhevelen onderhoudsvorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-5	-5
Overhevelen onderhoudsvorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-1	-1
Overhevelen onderhoudsvorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	516	516
Restauratie Jannezand (2e Berap)	0	73	0
Dekking restauratie Jannezand (2e Berap)	0	-73	-73
Vervangingen speeltuinen (resultaatbestemming 2018)	0	22	0
Vrijval reserve vervanging speeltuinen (resultaatbestemming 2018)	0	-22	-22
Extra budget onderhoud gemeentelijke gebouwen (res.best.2018)	0	1	0
Extra budget onderhoud gemeentelijke gebouwen (res.best.2018)	0	28	0
Extra budget onderhoud gemeentelijke gebouwen (res.best.2018)	0	92	0
Extra budget onderhoud gemeentelijke gebouwen (res.best.2018)	0	210	0
Extra budget onderhoud gemeentelijke gebouwen (res.best.2018)	0	14	0
Extra budget onderhoud gemeentelijke gebouwen (res.best.2018)	0	8	0
Extra budget onderhoud gemeentelijke gebouwen (res.best.2018)	0	53	0
Onttr. reserve onderhoud gem. gebouwen (resultaatbest. 2018)	0	-406	-406
Eenmalig extra budget onderhoud historische haven (res.best. 2018)	0	9	14
Onttrekk. reserve onderhoud civiel technische werken (res.best.2018)	0	-9	-9
Afrond. project Kunst in de openbare ruimte (resultaatbest.2018)	0	4	0
Communicatiestrategie Economie (Kadernota 2020)	0	10	0
Manifest Kracht van Altena (Kadernota 2020)	0	13	13
Dekking budgetoverhevelingen uit resultaatbestemming 2018	0	0	-147
Incidentele baten en lasten programma 3	0	233	-725

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019
Programma 4: Duurzaam Altena			
Extra inhuur personeel voor beheer en onderhoud riolen	30	30	0
Onttrekking voorziening riolen	-30	-30	0
Extra onderhoud riolen	0	0	0
Onttrekking voorziening riolen	0	0	0
Handhaving illegale bouwvoertred. Veense Put (prim.19+1e Berap)	50	0	0
Reserve handhaving Veense Put	-50	0	0
Resultaat grondexploitaties De Burcht Werkendam	0	0	0
Onttrekking reserve grondexploitaties	0	0	0
Watgangen/Beschoeiing (budgetoverhev.2018)	0	55	48

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019
Waterberging Heuvelkamp (budgetoverhev.2018)	0	12	0
Onderhoud Hogelandstraat riolering (budgetoverhev.2018)	0	39	0
Riolen, correctief mechanisch onderhoud (budgetoverhev.2018)	0	10	0
Riolen, gegevensbeheer (budgetoverhev.2018)	0	5	0
Algemene kosten riolering (budgetoverhev.2018)	0	41	0
Milieubeleid, uitvoering duurzaamheid (budgetoverhev.2018)	0	49	0
Duurzaamheid, verduurzamen vastgoed (budgetoverhev.2018)	0	20	15
Implementatie omgevingswet (budgetoverhev.2018)	0	25	0
Invoering omgevingswet (budgetoverhev.2018)	0	25	0
Uitvoering werkzaamheden omgevingswet (budgetoverhev.2018)	0	21	0
Actualiseren bestemmingsplannen (budgetoverhev.2018)	0	92	0
Evaluatie duurzaamheidsloket (Kadernota 2020)	0	10	14
Regionaal bod RES (Kadernota 2020)	0	10	0
Woonvisie Altena (Kadernota 2020)	0	15	6
Duurzaamheidsbudget bewustwording (Kadernota 2020)	0	50	33
Informatieplicht energiebesp. OMWB (1e Berap 2019)	0	11	0
Riolen, inlopen achterstand revisiegegevens (1e Berap 2019)	0	30	24
Onttrekking voorziening riolen (1e Berap 2019)	0	-30	-24
Onttrekking voorz. riolen latere uitvoering (Begr.19/ res.best.2018)	0	-107	0
Vloeistofdichte voer Milieustraat (1e Berap 2019)	0	50	0
Ontvangst Riethorst Stromenland (2e Berap 2019)	0	-298	-298
Inzet voor realiseren starterswoningen (2e Berap 2019)	0	298	298
Milieustation Arbo- verantwoord (2e Berap 2019)	0	55	3
dekking egal.vz. Reiniging Milieustat.Arbo verantw.(2e Berap 2019)	0	-55	-3
dekking egal.vz. Reiniging (result.best. 2018)	0	-34	0
Vorderingen Attero (2e Berap 2019)	0	418	418
Afronding inrichting groen centrumplan Giessen-Rijswijk (Res.best.2018)	0	217	0
Ontr. Alg.res. (res.best. 2018)	0	-217	-217
Toevoeging budget duurzaamheid vanuit reserve (res.best. 2018)	0	70	0
Ontr. Best. Res. Duurzaamheid	0	-70	-70
Storting in reserve grondexploitatie	0	474	474
Storting in reserve duurzaamheid (intergas gelden) (result.best. 2018)	0	297	297
Groen blauwe diensten (2e Berap 2019)	0	66	0
Dekking groen blauwe diensten (2e Berap 2019)	0	-66	-66
Aanpassen woonomgev kernen na inbreiding (2e Berap)	0	250	0
Onttrekking best.reserve t.b.v. aanp.woonomgev. (2e Berap)	0	-250	-250
Overhevelen onderhoudsvorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-19	-19
Overhevelen onderhoudsvorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-4	-4
Overhevelen onderhoudsvorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-31	-31
Overhevelen onderhoudsvorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	53	53
Bodemonderzoek PFAS (2e Berap)	0	8	0
Nota Ruimtelijke Kwaliteit - Inventarisatie (2e Berap)	0	5	0
Uitgaven landschapsinvesteringsfonds (Resultaatbest. 2018)	0	291	20
Vrijval reserve landschapsinvesteringsfonds (Resultaatbest. 2018)	0	-291	-291
Suppletie bommenregeling (2e Berap)	0	136	0
Dekking budgetoverhevelingen uit resultaatbestemming 2018	0	0	-393
Incidentele baten en lasten programma 4	0	1.737	39

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019
Programma 5: Bereikbaar Altena			
Onderhoud brug Brugdam Almkerk	40	40	0
Opbrengst degeneratievergoedingen aanleg glasvezel buitengebied	0	0	-225
Herinr. Vlietstraat en Griendweg sleeuwijk (budgetoverhev.2018)	0	131	118
Werkzaamh. zwerfafval uitvoeren in 2019 (budgetoverhev.2018)	0	34	40
Openbare verlichting Woudrichem (budgetoverhev.2018)	0	24	30

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019
Openb.verl. Kurenpolderweg Kasteelzicht (budgetoverhev.2018)	0	20	17
Verbinding A27 kern W'dam/aansl Energiefab. (Kadernota 2020)	0	30	16
Verkeersknelpunten (Kadernota 2020)	0	10	0
Inventar.knelpnt.gebiedsontsluiting voorzieningen (Kadernota 2020)	0	20	0
Extra werkzaamheden rondom A27 (1e Berap 2019)	0	25	0
Vervangen damwandconstructie Maasdijk (2e Berap)	0	14	13
Uitbreiden parkeercapaciteit Spieringen W&A (Res.best.2018)	0	35	26
Uitbreiden parkeercapaciteit Fr.Hendrikstraat/Willem de Zwijgerstraat (Res.best.2018)	0	40	27
Renovatie openbare verlichting (Res.best.2018)	0	88	16
Vrijval gedeelte reserve wegen (Res.best.2018)	0	-107	-107
Vrijval reserve openbare verlichting (Res.best.2018)	0	-56	-56
Verplichtingen wegen Zuidrand Eethen (Res.best.2018)	0	99	0
Vrijval reserve verplichting Zuidrand Eethen (Res.best.2018)	0	-99	-99
Inrichting applicatie Bodem Digitaal Op de Kaart (2e Berap)	0	5	7
Werkzaamheden Wijkse bol (Begr. 2019)	200	200	0
Hogere bijdrage subsidie Veerdienst Gorinchem	68	68	129
Onttrekking reserve batig/nadelig saldo	-68	-68	-68
Overhevelen onderhoudsvoorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-23	-23
Overhevelen onderhoudsvoorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-2.669	-2.669
Overhevelen onderhoudsvoorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-1.699	-1.699
Overhevelen onderhoudsvoorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-128	-128
Overhevelen onderhoudsvoorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-1.425	-1.425
Overhevelen onderhoudsvoorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-11	-11
Overhevelen onderhoudsvoorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	-5	-5
Overhevelen onderhoudsvoorz. naar onderhoudsreserve (2e Berap)	0	5.959	5.959
Dekking budgetoverhevelingen uit resultaatbestemming 2018	0	0	-209
Incidentele baten en lasten programma 5	240	553	-324

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019
<u>Financiering en algemene dekkingsmiddelen</u>			
Gewenningsbijdrage uit algemene uitkering	-3.550	-3.550	-3.564
Storting gewenningsbijdrage in algemene reserve	3.550	3.550	3.550
Hogere OZB ontvangsten inzetten in 2019 (budgetoverhev.2018)	0	26	5
Onvoorzien, Kosten 2018 tlv 2019	0	265	183
Onvoorzien, Voorziening dubieuze debiteuren	0	0	678
Onvoorzien, Afboekingen (debiteuren/crediteuren/nog te betalen)	0	0	-47
Onvoorzien, Afwikkeling VVGB 2014	0	0	8
Onvoorzien, Naheffing belastingen	0	120	312
Onvoorzien, Teruggaaf belastingen	0	0	-319
Onvoorzien, Kasverschil burgerzaken	0	0	-35
Onvoorzien, Ontvangst Spuk	0	0	-12
Onvoorzien, Verkoop inventaris gemeentehuis Aalburg en Werkendam	0	0	-11
Onvoorzien, VPB 2016	0	0	-287
Onvoorzien, Overige	0	0	8
Inzet reserve economische crisis (Kadernota 2020)	0	-200	-200
Inzet reserve organisatie ontwikkeling (Kadernota 2020)	0	-87	-87
Inzet alg. Reserve (jaarresultaten 2018 / Kadernota 2020)	0	-300	-300
Alg. Uitk. Extra Klimaatmiddelen transitie warmte dec.-circ.	0	0	-202
Alg. Uitk. Extra Klimaatmiddelen Wijkspanpak dec.-circ.	0	0	-10
Alg. Uitk. Extra Klimaatmiddelen Energieloketten dec.-circ.	0	0	-42
Dekking budgetoverhevelingen uit resultaatbestemming 2018	0	-1.965	-411
Incidentele baten en lasten fin. en algemene dekkingsmiddelen	0	-2.141	-784

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019
Overhead			
Team Fin.advies, advies Vpb in 2019 (budgetoverhev.2018)	0	15	18
Centraal P&O-budget, Verlofstuwmeer (budgetoverhev.2018)	0	72	0
Plaatsen zuil MFC de Werf Woudrichem (budgetoverhev.2018)	0	5	6
Advies bij opstellen actuele nota accommodatiebeleid (2e Berap)	0	35	0
Dienstverlening: toepassen GSA	0	10	0
Bedrijfsvoering: procesoptimalisatie	0	60	28
Tijdelijke administratieve ondersteuning teams (1,5 fte)	0	20	12
Tijdelijke uitbreiding bestuurssecretaresse (1,0 fte)	0	15	0
Tijdelijke uitbreiding telefoniste (1,0 fte)	0	13	20
Tijdelijke uitbreiding team Participatie (1,0 fte)	0	35	41
Tijdelijke uitbreiding team WMO (1,0 fte)	0	35	28
Tijdelijke uitbreiding team Jeugd (1,0 fte)	0	35	33
Tijdelijke uitbreiding team 3-D ondersteuning (1,0 fte)	0	35	17
Tijdelijke beleidsadviseur assetmanager (1,0 fte)	0	21	0
Onderhoud MFC Woudrichem (2)	0	184	0
Onttrekking reserve onderhoud gebouwen (2)	0	-184	-184
Overhevelen onderhoudsvoorziening naar onderhoudsreserve	0	78	78
Overhevelen onderhoudsvoorziening naar onderhoudsreserve	0	-12	-12
Overhevelen onderhoudsvoorziening naar onderhoudsreserve	0	-13	-13
Overhevelen onderhoudsvoorziening naar onderhoudsreserve	0	-52	-52
Dekking budgetoverhevelingen uit resultaatbestemming 2018	0	0	-92
Incidentele baten en lasten overhead	0	406	-73

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019
Vennootschapsbelasting			
N.v.t.	0	0	0
Incidentele baten en lasten Vennootschapsbelasting	0	0	0

Samenvatting

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019
Baten			
01. Inwoner en Bestuur	-1.960	-3.303	-3.830
02. Altena samenredzaam	-1.374	-5.577	-5.875
03. Veelzijdig Altena	-115	-1.300	-1.447
04. Duurzaam Altena	-50	-1.331	-1.667
05. Bereikbaar Altena	-68	-6.288	-6.722
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-3.550	-6.102	-5.528
Overhead	-	-262	-355
Vennootschapsbelasting	-	-	-
Totaal incidentele baten	-7.116	-24.164	-25.425
Lasten			
01. Inwoner en Bestuur	1.831	4.106	2.558
02. Altena samenredzaam	26	2.258	1.463
03. Veelzijdig Altena	115	1.533	722
04. Duurzaam Altena	50	3.067	1.705
05. Bereikbaar Altena	308	6.841	6.398
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	3.550	3.961	4.744
Overhead	-	669	281
Vennootschapsbelasting	-	-	-
Totaal incidentele lasten	5.880	22.435	17.871
Totaal incidentele baten en lasten	-1.236	-1.729	-7.553

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op 8 januari 2019 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

De algemene uitkering wordt in basis opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de septembercirculaire van het boekjaar. Indien in de decembercirculaire een negatieve bijstelling van het accres plaatsvindt, wordt vanuit voorzichtigheidsprincipe aangesloten bij de decembercirculaire. De uitkeringsbasis wordt berekend door de vermenigvuldiging van het aantal eenheden van een set van verdeelmaatstaven met de bijbehorende gewichten (bedragen per eenheid) volgens de laatst bekende informatie uit de decembercirculaire.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Algemeen

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62 lid 2 BBV).

Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio

Afsluitkosten van opgenomen geldleningen komen direct ten laste van de exploitatie en worden dus niet geactiveerd.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief

De kosten van onderzoek en ontwikkeling komen direct ten laste van de exploitatie en worden dus niet geactiveerd, tenzij er gegronde redenen zijn om hiervan af te wijken. In dat geval worden de kosten van onderzoek en ontwikkeling in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij ingebruikneming van het gerelateerde materiële vaste actief.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden in beginsel niet geactiveerd, tenzij er gegronde redenen voor zijn of het de inrichting van een onderwijslocatie betreft. Als dit van toepassing is worden deze bijdragen aan activa van derden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

Algemeen

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend, inclusief de direct toe te rekenen loonkosten. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten (overheadkosten).

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. Een dergelijke waardevermindering zal bij eventueel later waardeherstel conform het BBV niet worden teruggenomen.

Investerings met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven, tenzij het één geheel is met het gerealiseerde.

Strategische gronden (voorheen Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG)) die vóór 2016 al in bezit waren, zijn op grond van een overgangsregeling in het BBV gewaardeerd op basis van de boekwaarde per 1 januari 2016, dan wel lagere marktwaarde. Op strategische gronden wordt niet afgeschreven.

Gronden die zijn verworven met het oog op concrete ontwikkeling door de gemeente, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld (zogenoeten 'warme gronden') wordt deze lagere marktwaarde bepaald op basis van de toekomstige bestemming, mits wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- de gronden moeten deel uitmaken van een door de gemeenteraad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd;
- de gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen dat die de ontwikkeling in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid;
- de visie/het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of het rijk;
- er is een betrokkenheid bij de gebiedsontwikkeling van provincie of rijksoverheid;
- het mag alleen gaan om gebiedsontwikkeling voor de bouw van woningen en niet voor bedrijfsterreinen;
- periodiek (minimaal eens in de 2 jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige woningbouwbestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere alsook voor rechten die op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investerings met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. De verplichting om alle

investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2019 worden gedaan. Tot 2017 bestond deze verplichting niet. Investerings van vóór 2017 worden op basis van de boekwaarde per 1.1.2019 verder afgeschreven op basis van toekomstige gebruiksduur.

Afschrijvingstermijnen

De afschrijvingstermijn van een actief is afhankelijk van de gebruiksduur en wordt bepaald door de economische en technische levensduur.

Automatisering (hard- en software)	4-5 jaar
Gronden	n.v.t.
Gebouwen	15 – 60 jaar
Inventaris	5 – 25 jaar
Bedrijfswagens, aanhangers	8 jaar
Riolering	15 – 50 jaar
Afval	10 – 30 jaar
Sport- en speelterreinen	10 – 40 jaar
Speeltoestellen / speelplaatsen	5 – 25 jaar
Installaties	5 – 25 jaar
Begraafplaatsen	30 jaar
Civiele kunstwerken (bruggen, havens)	25 – 50 jaar
Overige civiele kunstwerken	5 – 25 jaar
Openbare verlichting	25 – 30 jaar
Straten, pleinen en wegen	25 jaar
Straatmeubilair	5 – 25 jaar

In de Nota Waarden en Afschrijven Altena 2019 zijn de afschrijvingstermijnen nader gespecificeerd.

Investerings die in totaliteit minder dan € 25.000, bedragen, worden niet geactiveerd, maar ineens ten laste van de exploitatie gebracht. Gronden, terreinen en vervoersmiddelen worden altijd geactiveerd, ook als de aanschafwaarde minder dan € 25.000 bedraagt.

In beginsel wordt lineair afgeschreven. Op een kapitaalgoed wordt afgeschreven vanaf het boekjaar volgend op het jaar waarin het kapitaalgoed gereed komt / verworven wordt.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen zijn – tenzij anders is vermeld – opgenomen tegen nominale waarde onder aftrek van eventuele aflossingen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

Vlottende activa

Vorraden

Grond en hulpstoffen

Grond- en hulpstoffen zijn opgenomen tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Wanneer de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, wordt afgewaardeerd naar deze lagere marktwaarde.

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken) alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: baten en lasten – en het daaruit vloeiende resultaat – worden toegerekend aan de periode waarin deze zijn gerealiseerd. Bij meerjarige projecten betekent dit dat (de verwachte) winst niet pas aan het eind van het project als gerealiseerd moet worden beschouwd, maar gedurende de looptijd van het project tot stand komt en ook als zodanig moet worden verantwoord. Het verantwoorden van tussentijdse winst is daarmee geen keuze maar een verplichting die voortvloeit uit het realisatiebeginsel. Bij het bepalen van de tussentijdse winst is het wel noodzakelijk de nodige voorzichtigheid te betrachten. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid en dient er winst te worden genomen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Indien er sprake is van winst, wordt deze berekend op basis van de eindwaarde van het project, conform de notitie 'grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019)' van de commissie BBV. Als de berekening van de tussentijdse winstneming volgens de percentage of completion methode ertoe leidt dat in eerdere jaren teveel winst is genomen, dan wordt de eerder teveel genomen winst teruggenomen.

Subsidiebaten en de daarbij behorende subsidiabele kosten bij grondexploitaties maken geen onderdeel uit van de tussentijdse winstneming en worden verantwoord op het moment dat de subsidie volgens de subsidievoorwaarden is gerealiseerd.

Bij projecten met een negatieve eindwaarde wordt een voorziening gevormd op basis van de contante waarde. Hiervoor wordt een disconteringsvoet van 2% gehanteerd.

Gereed product en handelsgoederen

Gereede producten en handelsgoederen worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich met name voor

indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste Passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, bestemmingsreserves en het resultaat na bestemming volgens uit het overzicht van baten en lasten.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op recente beheersplannen van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. Daar waar er geen sprake is van recente beheersplannen wordt geen onderhoudsegalisatievoorziening gevormd. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. In de toelichting op de balans is nadere informatie opgenomen over de borg- en garantiestellingen.

Toelichting op de balans per 31 december 2019

De beginbalans is samengesteld op basis van de grondslagen van de gemeente Altena. Ten opzichte van de eindbalansen van de drie rechtsvoorgangers hebben om die reden op onderdelen herrubriceringen plaatsgevonden.

Alle bedragen x € 1.000

ACTIVA

VASTE ACTIVA

1. Immateriële vaste activa

De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 1-1-2019
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio		
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	624	110
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	583	609
Totaal	1.207	720

Het hierna opgenomen overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2019:

	Boek- waarde 1-1-2019	Investe- ringen	Des- Investe- ringen	Afschrij- vingen	Bijdra- gen van derden	Af- waar- derin gen	Boek- waarde 31-12- 2019
Kosten afsluiten geldleningen, agio/disagio							
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	110	515		2			624
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	609			26			583
Totaal	720	515		29			1.207

De belangrijkste investeringen staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld. Per investering staat het ter beschikking gestelde krediet aangegeven, het in 2019 daadwerkelijk bestede bedrag en het totaalbedrag dat tot en met 2019 ten laste van het krediet is gebracht.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2019	Cumulatief besteed t/m 2019
Werkensepolder III		68	68
Vrijkomende schoollocaties		448	448
Totaal		515	515

2. Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 1-1-2019
Investerings met een economisch nut	97.639	98.619
Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	32.400	30.362
Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	14.234	13.540
In erfpacht uitgegeven gronden		
Totaal	144.273	142.521

De investeringen met een economisch nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 1-1-2019
Gronden en terreinen	15.488	15.687
Woonruimten	0	0
Bedrijfsgebouwen	71.783	72.238
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	4.742	5.088
Vervoermiddelen	389	510
Machines, apparaten en installaties	3.673	3.453
Overige materiële vaste activa	1.565	1.644
Totaal	97.639	98.619

Het hierna opgenomen overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met een economisch nut weer:

	Boek- waarde 1-1-2019	Investe- ringen	Des- Investe- ringen	Afschrij- vingen	Bijdra- gen van derden	Af- waar- derin- gen	Boek- waarde 31-12- 2019
Gronden en terreinen	15.687	356	220	334			15.488
Woonruimten	0						0
Bedrijfsgebouwen	72.238	1.854	62	2.213	34		71.783
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	5.088	19		365			4.742
Vervoermiddelen	510	5		126			389
Machines, apparaten en installaties	3.453	326		106			3.673
Overige materiële vaste activa	1.644	47		125			1.565
Totaal	98.619	2.607	282	3.271	34		97.639

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2019	Cumulatief besteed t/m 2019
Gezondheidscentrum W&A	2.691	1.206	1.206
Gemeentehuis Almkerk	260	134	134
Brede school Almkerk	246	171	171
Jeugdaccommodatie Sleenwijk	111	110	110
Totaal	3.309	1.621	1.621

De investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 1-1-2019
Gronden en terreinen	311	330
Woonruimten	0	0
Bedrijfsgebouwen	565	611
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	31.270	29.063
Vervoermiddelen	0	0
Machines, apparaten en installaties	35	41
Overige materiële vaste activa	219	316
Totaal	32.400	30.362

Het hierna opgenomen overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven weer:

	Boek- waarde 1-1-2019	Investe- ringen	Des- Investe- ringen	Afschrij- vingen	Bijdra- gen van derden	Af- waar- derin gen	Boek- waarde 31-12- 2019
Gronden en terreinen	330			19			311
Woonruimten	0						0
Bedrijfsgebouwen	611			47			565
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	29.063	3.007	3	769	28		31.270
Vervoermiddelen	0						0
Machines, apparaten en installaties	41			6			35
Overige materiële vaste activa	316			97			219
Totaal	30.362	3.007	3	938	28		32.400

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2019	Cumulatief besteed t/m 2019
Investeringsriolering	9.815	2.962	2.962
Totaal	9.815	2.962	2.962

De investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 1-1-2019
Gronden en terreinen	472	412
Woonruimten	0	0
Bedrijfsgebouwen	22	23
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	12.212	11.769
Vervoermiddelen	0	0
Machines, apparaten en installaties	1.328	1.165
Overige materiële vaste activa	200	172
Totaal	14.234	13.540

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut had het volgende verloop:

	Boek- waarde 1-1-2019	Investe- ringen	Des- Investe- ringen	Afschrij- vingen	Bijdra- gen van derden	Af- waar- derin gen	Boek- waarde 31-12- 2019
Gronden en terreinen	412	69		9			472
Woonruimten	0						0
Bedrijfsgebouwen	23			1			22
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	11.769	1.344		816	84		12.212
Vervoermiddelen	0						0
Machines, apparaten en installaties	1.165	218		55			1.328
Overige materiële vaste activa	172	30		2			200
Totaal	13.540	1.660		883	84		14.234

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan het betrokken actief. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2019	Cumulatief besteed t/m 2019
Investeringsverkeer en vervoer	2.109	812	812
Investeringsopenbaar groen	1.090	276	276
Totaal	3.199	1.088	1.088

3. Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2019 wordt in het hierna opgenomen overzicht weergegeven:

	Boek- waarde 1-1-2019	Investe- ringen	Des- Investe- ringen	Afschrij- vingen/ aflossingen	Af- waar- dering en	Boek- waarde 31-12- 2019
Kapitaalverstrekkingen aan:						
- deelnemingen	4.049					4.049
- gemeenschappelijke regelingen						0
- overige verbonden partijen						0
Leningen aan:						
- openbare lichamen						0
- woningbouwcorporaties	6.406			631		5.774
- deelnemingen						0
- overige verbonden partijen	107			79		28
Overige langlopende leningen	1.733	246		228		1.750
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met rentetypische looptijd > 1 jaar						0
Uitzettingen in vorm van Nederlandse schuld papier met een looptijd > 1 jaar						0
Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	232			61		171
Totaal	12.526	246		1.000		11.772

VLOTTENDE ACTIVA

4. Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 1-1-2019
Grond- en hulpstoffen	165	165
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	18.108	22.122
Gereed product en handelsgoederen	1.377	3.075
Vooruitbetalingen		
Totaal	19.650	25.361

Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop in 2019 het volgende overzicht worden weergegeven:

	Boek- waarde 1-1-2019	Investe- ringen	Opbreng- sten	Winstuit- name	Boek- waarde 31-12- 2019	Voorzie- ning Verlies- latend complex	Boek- waarde 31-12- 2019
Jonker/Tjalmastraat	12	20		4	36		36
Blokland	2.132	196	256		2.072	516	1.556
Hoog Meeuwen	511	38		6	555		555
Den Eng	4.495	79			4.574		4.574
Waterfront De Veene	1.941	24	100		1.864	216	1.648
MFA Veen	943	14			957	116	841
De Nieuwe Banne	3.444	363	1.982	277	2.103		2.103
De Zandweide							
Dussen	1.935	265		-76	2.124		2.124
De Roode Caamer	1.136	178	426		888	17	871
De Burcht	474	107			581	219	362
Julianastraat /							
Oeverzegge	22	8	19	-11			
Werkensepolder I en							
II	-81	22		59			
De Oude Es	442	82	37	-486			
Bronkhorst	4.379	382	1.641	-32	3.089		3.089
Postweide	2.514	81	920		1.675	1.325	350
CPO Giessen	906	36	324	-618			
Totaal	25.204	1.896	5.705	-877	20.517	2.410	18.108

	Boekwaarde 31-12-2019	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd eindresultaat (nominale waarde)	Geraamd eindresultaat (contante waarde)
Jonker/Tjalmastraat	36	101	153	16	16
Blokland	2.072	143	1.668	-547	-516
Hoog Meeuwen	555	391	1.097	151	140
Den Eng	4.574	56	4.880	250	250
Waterfront De Veene	1.864	25	1.664	-225	-216
MFA Veen	957	6	845	-118	-116
De Nieuwe Banne	2.103	1.866	4.607	638	494
De Zandweide Dussen	2.124	1.155	3.969	690	590
De Roode Caamer	888	1.045	1.914	-19	-17
De Burcht	581	5	362	-224	-219
Bronkhorst	3.089	4.058	7.283	136	112
Postweide	1.675	90	414	-1.351	-1.325
Totaal	20.517	8.941	28.856	-603	-809

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op het programma Duurzaam Altena en de paragraaf Grondbeleid.

5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Boekwaarde 31-12-2019	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2019	Balanswaarde 1-1-2019
Vorderingen op openbare lichamen	2.238	130	2.108	1.043
Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen als bedoeld in artikel 1a van de WFDO				
Overige verstrekte kasgeldleningen				
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met rentetypische looptijd <1 jaar	15.052		15.052	1.127
Rekening-courantverhouding met het Rijk				
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	380		380	365
Uitzettingen in vorm van Nederlandse schuld papier met rentetypische looptijd <1 jaar				
Overige vorderingen	4.673	1.251	3.422	3.749
Overige uitzettingen				
Totaal	22.343	1.380	20.962	6.284

Voor schatkistbankieren kan het volgende overzicht worden weergegeven:

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Op dagbasis buiten 's Rijks schatkist gehouden middelen	3.300	306	228	120
Drempelbedrag	938	938	938	938
Ruimte onder drempelbedrag		632	710	818
Overschrijding van het drempelbedrag	2.362	-	-	-

De uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar omvatten de overschotten op liquidemiddelen. Wanneer het gemiddelde saldo op de betaalrekeningen hoger is dan € 938.000 wordt het meerdere afgeroomd en gestort op de rekening van Rijksschatkist. Bij een gemiddeld negatief saldo wordt het saldo vanuit Rijksschatkist teruggestort totdat het saldo van Rijksschatkist € 0 is.

De overschrijding van het drempelbedrag is ontstaan doordat de schatkistfaciliteit voor de nieuwe gemeente niet te gebruiken was in januari en een deel van februari 2019. Hierdoor heeft de gemeente niet afkunnen storten op de Rijksschatkist.

6. Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 1-1-2019
Kassaldi	8	4
Banksaldi	261	8.579
Totaal	269	8.583

7. Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 1-1-2019
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaat door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	170	639
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	11.407	13.671
Totaal	11.577	14.310

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies nog te ontvangen voorschotbedragen die zijn ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Saldo 1-1-2019	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2019
<i>EU:</i>				
-				
<i>Rijk:</i>				
- Vangnetuitkering 2017	468		468	0
- Vangnetuitkering 2018	33			33
- Gemeentefonds algemene uitkering	12		12	
<i>Provincie:</i>				
- Subsidie wegen (provincie)	11		11	0
<i>Gemeente:</i>				
- Ontvlechting ICT	1		1	0
- RMC uitkering	112	112	112	112
- Vroeg Eropaf	3		3	0
- Jeugdhulpkosten	0	25		25
Totaal	639	137	606	170

Bovenstaande regelingen moeten nog worden ontvangen.

Voor 1 project is sprake van een faciliterend grondbeleid. De verhaalbare kosten voor dit project bedragen per 31-12-2019 nihil.

VASTE PASSIVA

8. Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 1-1-2019
Algemene reserve	13.052	11.268
Bestemmingsreserve	45.464	41.084
Gerealiseerde resultaat	8.534	5.141
Totaal	67.050	57.493

Het verloop in 2019 wordt in het hierna opgenomen overzicht per reserve weergegeven:

	Boek- waarde 1-1-2019	Toevoe- ging	Onttrekki ng	Bestem- ming resultaat vorig boekjaar	Verminde- ring ter dekking van afschrijving en	Boek- waarde 31-12- 2019
Algemene reserve	11.268	6.096	4.785	474		13.052
Algemene reserve	7.579	5.012	3.745			8.845
Algemene reserve	3.468	3.436	2.140			4.764
Algemene reserve bufferfunctie	950					950
Res.batig saldo voorg.dienstjaar	93		93			
Reserve Kapitaalwerken	821		44			777
Vrije Algemene Reserve (VAR)	1.317	132	1.402			47
Weerstandsvermogen Algemene Reserve	929	1.444	66			2.307
Algemene reserve Grondexploitatie	3.689	1.084	1.040	474		4.207
Algemene reserve grondexploitatie	577	1.084	1.040	474		1.095
Reserve Grondexploitatie	2.460					2.460
Vrije Algemene Reserve GREX (GVAR)	652					652
Bestemmingsreserve	41.084	12.545	10.152	4.667	2.680	45.464
Conventionele explosieven	150					150
Res Conventionele explosieven	150					150
Dekkingsreserve kapitaallasten	23.768	1.774			2.680	22.862
Amortisatiebestemmingsreserve	3.489				343	3.147
Dekk.res.JH Dunant W&A inr.7e lok	4					4
Dekkingres obs JH Dunant, W&A 6e lok	46				1	44
Dekkingres obs JH Dunant, W&A 7e lok	46				1	45
Dekkingsres bbs Oranje Nassau, Veen	306				8	298
Dekkingsres bouw De Hoeksteen (2004)	310				9	302
Dekkingsres bouw jongerencentrum (200)	150				4	146
Dekkingsres kunstgrasveld GDC (2013)	70				5	65
Dekkingsreserve bbs De Ark, Meeuwen	39				2	37
Dekkingsreserve uitbr.Wilhelmina'26	328				18	310
Dekkingsreserve uitbreiding Noad'32	465				26	440
Dekres binnensportaccommodatie 05/06	29				2	28

Dekres obs Den Biekurf, Babyloñiñbr	46		1	44
Deksres bouw WvOranje College (2004)	1.075		30	1.045
Reserve huisvesting M.F.A.'s onderw.	10.179	1.774	1.774	10.179
Reserve kapitaallasten	6.028		412	5.615
Reserve kapitaallasten gem.werf	1.157		43	1.114
Duurzaamheid	1.279	71	297	1.505
Reserve duurzaamheid gebouwen	70	70	297	297
Reserve Duurzaamheidsfonds	1.209	1		1.208
Initiatieven Kadernota 2020		300	1.600	1.300
Initiatieven Kadernota 2020		300	1.600	1.300
Kapitaalgoederen openbare ruimte	250			250
Onderhoud kap.goed.openbare ruimte	250			250
Kleedlokaal sportaccommodatie	479	75		554
Res renov. /verv. kleedlok. Sportacc	479	75		554
Landschapinvesteringsfonds	388	291		97
Best.res landschapinvesteringsfonds	291	291		
Res Rood met Groen Koppelingsfonds	97			97
Monumentenfonds	166			166
Reserve Monumentenfonds	166			166
Onderhoud Civiel Technische Kunstwerken	51	1.746	94	1.703
DBR: Onderhoud civiele kunstwerken	24	23	17	29
DBR: Onderhoud historische haven	28	20	9	39
Reserve onderhoud bruggen		181	68	113
Reserve onderhoud havens		1.510		1.510
Reserve onderhoud havenkantoor		12		12
Onderhoud gebouwen	2.319	1.873	799	3.393
DBR: Onderhoud gemeentelijke gebouw	788	161	718	231
Res onderhoud Amerikaanse windmotor	43			43
Res onderhoud en restauratie torens	157			157
Res onderhoud gebouwen begraafplaats	8			8
Res onderhoud huisvesting (gem.huis)	104			104
Reserve instandhouding molens	10			10
Reserve onderhoud Aqua Altena	19			19
Reserve onderhoud brandweergarages	43			43
Reserve onderhoud Campus	633	47		680
Reserve onderhoud De Crosser	165	15		180
Reserve onderhoud Dorpshuis Veen	17			17
Reserve onderhoud EFS	24			24
Reserve onderhoud gemeentehuis	65			65
Reserve onderhoud gymnastieklokalen	142			142
Reserve onderhoud Peuterhofje	14			14
Reserve onderhoud torens	86	7	26	67
Reserve onderhoud gemeentewerven		126	2	125
Reserve onderhoud vm.werkplaatsen		63	5	58

Res.onderh.bergingen begr.plaatsen		18		18
Reserve onderhoud brandweer-kazernes		130	5	125
Reserve onderhoud Uivernest		368		368
Reserve onderhoud Bibliotheek W'dam		36		36
Reserve onderhoud MFA Vlechtwerk		29		29
Reserve onderhoud Tavenu		125		125
Reserve onderhoud Hertenkamp W'dam		4		4
Reserve onderhoud Zwembad Werkina		270	31	238
Reserve onderhoud Zwembad Bijtelskil		290	13	278
Reserve onderhoud BS De Esdoorn		27		27
Reserve onderhoud MFA De Dussenaar		81		81
Reserve onderhoud milieustation Wdam		36		36
Reserve onderhoud vm.gem.hs.W'dam		31		31
Res.onderhoud wachthuisje veerdienst		5		5
Reserve onderhoud psz Wilgenhoek		5		5
Onderhoud graven	1.774	130	74	1.830
Reserve onderhoud graven	1.774	130	74	1.830
Onderhoud wegen	460	5.372	784	5.048
DBR: Onderhoud wegen	6	504	509	1
Investerings wegen	241			241
Reserve wegen	213		107	106
Reserve onderhoud wegen W'dam		4.868	168	4.700
Onderliggend wegnnet A27	1.432		73	1.360
Reserve Onderliggend wegnnet A27	1.432		73	1.360
Opleiding rampenbestrijding	116			116
Reserv opleidingen rampenbestrijding	116			116
Opvang financiële en economische crisis	332		132	200
Res Opvang financiële en econ crisis	332		132	200
Realisatie Atletiekbaan	625			625
Reserve realisatie Atletiekbaan	625			625
Reserves <100k	938	1	394	545
Handhaving Veense Put	95		50	45
Kunst- en cultuurfonds	11			11
Lokaal onderwijsbeleid/VVE	81			81
Nieuwe initiatieven	3			3
Res aandelen N.V. Waterleidingm NWB	52			52
Res verhoogde asielinstroom	18			18
Res verplichtingen Zuidrand Eethen	99		99	
Reserve baggeren	51			51
Reserve gymnastiekmaterialen	13			13
Reserve koopsom MFC (5%)	79		79	
Reserve Lokaal personeelsbeleid	48			48
Reserve openbare verlichting	56		56	
Reserve organisatie ontwikkeling	87		87	

Reserve organisatiekosten					
Reserve planschade	90				90
Reserve recreatieve voorzieningen	58				58
Reserve speeltuinen/ -plaatsen	22		22		
Risico's zwembad	41				41
Starterslening	6				6
technisch oh onderwijs	28				28
Reserve onderhoud G.O.A. geschil		1			1
ROB (Regionaal bedrijventerrein)	291		160		131
DBR: ROB	193		160		33
Risicoreserve bedrijventerrein ROB	98				98
Seniorenbeleid	113				113
Reserve Seniorenbeleid	113				113
Sociaal domein	4.354	1.318	4.766	805	1.712
DBR: Innovaties Sociaal Domein	169		142		27
EBR: ZWP	886				886
Res decentralisaties sociaal domein	1.403	1.318	3.526	805	
Res Sociaal Domein	1.897		1.098		799
Studiekosten	141				141
Reserve studiekosten	141				141
Tractie ed	146				146
Res expl.tractie etc.OW (excl.glad)	146				146
Verkeersveiligheidverhogende maatregelen	600				600
DBR:Verkeersveiligheidverhogende mtr	600				600
Woonomgeving	1.160	7	250		917
Reserve Woonomgeving	1.160	7	250		917
Budgetoverhevelingen			1.965	1.965	
Budgetoverhevelingen vm. Aalburg			782	782	
Budgetoverhevelingen vm. Werkendam			561	561	
Budgetoverhevelingen vm. Woudrichem			622	622	
Gerealiseerd resultaat	5.141	8.534		-5.141	8.534
Gerealiseerd resultaat	5.141	8.534		-5.141	8.534
Nog te bestemmen resultaat 2018	5.141			-5.141	
Gerealiseerd resultaat 2019		8.534			8.534
Eigen vermogen	57.493	27.175	14.937	2.680	67.050

In de kolom "Resultaatbestemming" staan de toevoegingen uit hoofde van de bestemming van het resultaat van het voorgaande boekjaar.

In de kolom "Verminderings ter dekking afschrijvingen" staan de onttrekkingen aan de dekkingsreserves in verband met afschrijvingen op activa waarvoor een specifieke bestemmingsreserve is gevormd.

Toelichting reserves

Algemene reserves:

Algemene reserve		saldo 1-1-2019: 7.579	saldo 31-12-19: 8.845
Doel van de reserve	• het sluitend maken van de begroting, voor zover er op basis van de meerjarenbegroting sprake is van niet structurele tekorten; • afwikkelen van rekeningresultaten; • vormen van weerstandsvermogen.		
Voeding	Jaarrekening / Begroting		
Min / max omvang	Minimaal gelijk aan de risicowaarde bij de begroting		
Bijzonderheden	n.v.t.		

Algemene reserve grondexploitatie		saldo 1-1-2019: 3.689	saldo 31-12-19: 4.207
Doel van de reserve	Bufferfunctie in het kader van de grondexploitatie.		
Voeding	Saldo grondexploitaties(verlies en winst)		
Min / max omvang	Het benodigde weerstandsvermogen van de gemeente Altena wordt bepaald aan de hand van de berekening van de risico's. Er is een ondergrens ingesteld, die wordt berekend aan de hand van de norm van de Inspectie Financiën Lagere Overheden methode (hierna: IFLO methode). De reserve grondbedrijf moet gelijk zijn aan het laagste van de twee bedragen van of de IFLO norm of de risicoberekening op basis van Monte Carlo, zodat financiële tegenvallers zoveel mogelijk binnen het grondbedrijf zelf kunnen worden opgevangen.		
Bijzonderheden	Bij het MPG, de paragraaf grondbeleid in de begroting en het jaarverslag wordt u jaarlijks geïnformeerd over de ontwikkelingen in de grondexploitaties, tevens worden bij het MPG de calculaties geactualiseerd.		

Bestemmingsreserves:

Conventionele explosieven		saldo 1-1-2019: 150	saldo 31-12-19: 150
Doel van de reserve	Uit deze reserve kunnen dan uitgaven voor werkzaamheden worden gedekt die betrekking hebben op conventionele explosieven. Hierbij moet gedacht worden aan bijvoorbeeld het verrichten van een vooronderzoek naar conventionele explosieven bij een project waar de gemeente opdrachtgever is, als het vervangen van een brug, opknappen van gemeentelijke wegen en het opstellen van een bommenkaart van de gemeente, waarop te zien is waar zich mogelijk conventionele explosieven bevinden in de bodem, zodat hier met de uitvoering rekening mee kan worden gehouden.		
Voeding	Ontvangen subsidie		
Min / max omvang	N.v.t.		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Dekkingsreserve kapitaallasten		saldo 31-12-18: 23.768	saldo 31-12-19: 22.862
Doel van de reserve	Dekken kapitaallasten (rente en/of afschrijving) diverse investeringen		
Voeding	Jaarrekening / Begroting		
Min / max omvang	Boekwaarde investeringen die gedekt worden uit deze reserve		
Bijzonderheden	Momenteel wordt deze bestemmingsreserve alleen ingezet ter dekking van afschrijvingskosten.		

Duurzaamheid		saldo 1-1-2019: 1.279	saldo 31-12-19: 1.505
Doel van de reserve	De reserve is bedoeld om een bijdrage te leveren aan het realiseren van een duurzame gemeente door actief in te zetten op een schonere en gezondere leefomgeving.		
Voeding	Jaarrekening / begroting, alsmede grondverkoop		
Min / max omvang	N.v.t.		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Initiatieven Kadernota 2020		saldo 1-1-2019:	saldo 31-12-19:	1.300
Doel van de reserve	De reserve is bedoeld om nieuwe initiatieven mee te kunnen dekken en is ingesteld bij raadsbesluit van 2 juli 2019			
Voeding	Jaarrekeningresultaat 2018 voormalige gemeenten			
Min / max omvang	Deze reserve is gevoed met € 1.600.000 uit de resultaatbestemming 2018 en wordt in 3 tranches besteed: € 300.000 in 2019 € 1.100.000 in 2020 € 200.000 in 2021			
Bijzonderheden	N.v.t.			

Kapitaalgoederen openbare ruimte		saldo 1-1-2019:	saldo 31-12-19:	250
Doel van de reserve	Dekkingsreserve t.b.v. mogelijk nadelige financiële consequenties voortvloeiende uit de notitie onderhoud en beheerplannen kapitaalgoederen buitenruimte. Deze notitie wordt naar verwachting in 2020 aan de raad gepresenteerd.			
Voeding	Jaarlijkse toevoeging van € 250.117 ingaande 2019			
Min / max omvang	N.v.t.			
Bijzonderheden	N.v.t.			

Kleedlokaal sportaccommodatie		saldo 1-1-2019:	479	saldo 31-12-19:	554
Doel van de reserve	De reserve dient voor de instandhouding van de kleedlokalen van de veldsportverenigingen op de sportcomplexen Zuideveld te Dussen, de Schiethoek te Hank, de Zwaaijer te Werkendam, de Roef te Sleetwijk en Altena te Nieuwendijk.				
Voeding	Jaarrekening / begroting				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Landschapinvesteringsfonds		saldo 1-1-2019:	388	saldo 31-12-19:	97
Doel van de reserve	Met bijdragen vanuit ontwikkelgebieden groen compenseren binnen de gemeente				
Voeding	Bijdragen van exploitatiegebieden				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Monumentenfonds		saldo 1-1-2019:	166	saldo 31-12-19:	166
Doel van de reserve	De reserve dient ter ondersteuning van het gemeentelijk monumentenbeleid en richt zich met name op een drietal punten: • verhinderen/ontmoedigen dat waardevolle panden verloren gaan of verstoord worden; • creëren van draagvlak voor monumentenzorg en cultuurhistorie bij (potentiële) eigenaren en inwoners; • stimuleren dat de eigenaren van waardevolle panden hun bezit goed onderhouden.				
Voeding	Grondverkoop				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Onderhoud civiel technische kunstwerken		saldo 1-1-2019:	51	saldo 31-12-19:	1.703
Doel van de reserve	Egalisatie van onderhoudsuitgaven ten behoeve van CTK's				
Voeding	Jaarrekening / begroting				
Min / max omvang	Wordt bepaald in het nog op te stellen beheerplan				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Onderhoud gebouwen	saldo 1-1-2019: 2.319	saldo 31-12-19: 3.393
Doel van de reserve	Egalisatie van onderhoudsuitgaven ten behoeve van gemeentelijke accommodaties	
Voeding	Jaarrekening / begroting	
Min / max omvang	Wordt bepaald in het nog op te stellen beheerplan	
Bijzonderheden	N.v.t.	

Onderhoud graven	saldo 1-1-2019: 1.774	saldo 31-12-19: 1.830
Doel van de reserve	De jaarlijks verkregen onderhoudsrechten, opgehoogd met een gemeentelijk deel, worden in deze reserve gestort; vrijval geschiedt in 30 jaar. Ook de onderhoudsrechten van de verlengingen worden gestort, de vrijval hiervan gebeurt in 10 jaar.	
Voeding	Onderhoudsrechten / begroting / jaarrekening	
Min / max omvang	N.v.t.	
Bijzonderheden	N.v.t.	

Onderhoud wegen	saldo 1-1-2019: 460	saldo 31-12-19: 5.048
Doel van de reserve	Egalisatie van onderhoudsuitgaven ten behoeve van wegen	
Voeding	Jaarrekening / begroting	
Min / max omvang	Wordt bepaald in het nog op te stellen beheerplan	
Bijzonderheden	N.v.t.	

Onderliggend wegennet A27	saldo 1-1-2019: 1.432	saldo 31-12-19: 1.360
Doel van de reserve	Vanwege de toekomstige capaciteitsuitbreiding van de A27 zullen in de periode tussen 2021 en 2028 maatregelen getroffen worden op het onderliggend wegennet. Door de aantrekkende werking van de verbrede snelweg en te verplaatsen afritten zal de verkeerscirculatie veranderen. Met maatregelen als fietspaden zal de verslechtering van de verkeersveiligheid gecompenseerd worden. Ook zullen bestaande problemen op het onderliggende wegennet met dat werk opgelost worden. Denk hierbij aan het verhogen van de doorrijdhoogte van het lage viaduct in Hank, verbeteren van de fietsveiligheid langs drukker wordende wegen en het uitbreiden van parkeervoorzieningen.	
Voeding	Jaarrekening	
Min / max omvang	N.v.t.	
Bijzonderheden	N.v.t.	

Opleiding rampenbestrijding	saldo 1-1-2019: 116	saldo 31-12-19: 116
Doel van de reserve	Deze bestemmingsreserve is afkomstig uit de voormalige gemeente Aalburg en wordt gebruikt voor de egalisatie van opleidingskosten rampenbestrijding.	
Voeding	Overschotten op ramingen voor opleiding in het kader van de rampenbestrijding	
Min / max omvang	N.v.t.	
Bijzonderheden	N.v.t.	

Opvang financiële en economische crisis	saldo 1-1-2019: 332	saldo 31-12-19: 200
Doel van de reserve	Deze voormalig Werkendamse bestemmingsreserve is ontstaan uit de reserve financiële & economische crisis.	
Voeding	In 2015 heeft voeding plaatsgevonden uit de overboeking van de restantsaldi van de reserves Verkoop aandelen Intergas (€ 1.033.000) en Bestuursakkoord (€ 1.5414.000).	
Min / max omvang	N.v.t.	
Bijzonderheden	De onttrekkingen tot en met 2018 zijn conform de begroting uitgevoerd. O.a. voor deelname Maritieme maintenance (€ 57.613). In 2019 hebben geen mutaties plaatsgevonden.	

Realisatie Atletiekbaan		saldo 1-1-2019:	625	saldo 31-12-19:	625
Doel van de reserve	Realisatie atletiekbaan				
Voeding	Reserve grondexploitatie				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Reserves <100k		saldo 1-1-2019:	938	saldo 31-12-19:	545
Doel van de reserve	Hieronder ressorteren diverse bestemmingsreserves kleiner dan € 100.000 die veelal gebruikt worden om kosten te egaliseren.				
Voeding	Overschotten op ramingen				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

ROB (Regionaal bedrijventerrein)		saldo 1-1-2019:	291	saldo 31-12-19:	131
Doel van de reserve	Gelden beschikbaar houden voor ontwikkeling regionaal bedrijventerrein				
Voeding	Risico's ROB is gevormd middels een storting vanuit het jaarrekeningresultaat 2016 van Aalburg en Woudrichem ter dekking van eventuele toekomstige tegenvallers vanuit het ROB.				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Seniorenbeleid		saldo 1-1-2019:	113	saldo 31-12-19:	113
Doel van de reserve	Deze voormalig Werkendamse bestemmingsreserve seniorenbeleid is bedoeld om kosten verband houdende met de leeftijdsopbouw van het personeel te kunnen opvangen.				
Voeding	In het verleden werd vanuit de exploitatie jaarlijks ongeveer € 7.000 gestort en onttrokken. In 2019 hebben geen mutaties plaatsgevonden.				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Sociaal domein		saldo 1-1-2019:	4.354	saldo 31-12-19:	1.712
Doel van de reserve	Beschikbaar houden van gelden voor risico's decentralisaties sociaal domein				
Voeding	overheveling middelen vanuit reserve decentralisatie jeugdzorg, Wet Werken naar Vermogen en WVG/WMO en aanvulling vanuit de algemene reserve				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Studiekosten		saldo 1-1-2019:	141	saldo 31-12-19:	141
Doel van de reserve	Deze voormalig Aalburgse bestemmingsreserve is ingesteld voor de egalisatie van studiekosten				
Voeding	Overschotten op budgetten studiekosten				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Tractie ed		saldo 1-1-2019:	146	saldo 31-12-19:	146
Doel van de reserve	Deze voormalig Aalburgse bestemmingsreserve is ingesteld voor egalisatie kosten investeringen gemeentewerken in verband met vast budget voor kapitaallasten voor tractie, gereedschappen en schaftwagens				
Voeding	storting overschot op het budget voor kapitaallasten				
Min / max omvang	gerelateerd aan de meerjareninvesteringen				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Verkeersveiligheidverhogende maatregelen		saldo 1-1-2019:	600	saldo 31-12-19:	600
Doel van de reserve	Ronde N322 / Hoge Maasdijk De kruising N322/Hoge Maasdijk bij Andel is onveilig, vooral voor fietsers. De N322 wordt druk bereden door vrachtverkeer en dagelijks steken veel scholieren het kruispunt over. Al enige tijd bestaan plannen om hier een rotonde aan te leggen. Gelijktijdig wordt een busparkeerplaats gerealiseerd. Het project wordt door de provincie inmiddels uitvoeringsgereed gemaakt. Voor de rotonde bedraagt de investering € 1,2 miljoen, dit wordt gedeeltelijk gefinancierd door de provincie. Het aandeel voor gemeente Altena is € 600.000.				
Voeding	Begroting				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Woonomgeving		saldo 1-1-2019:	1.160	saldo 31-12-19:	917
Doel van de reserve	Deze voormalig Werkendamse bestemmingsreserve dient als dekking van uitgaven voortvloeiend uit herstructureringsplannen (bijvoorbeeld Groenstructuurplan) in bestaande woonomgevingen. Waar mogelijk vindt uitvoering in nauwe samenwerking met woningbouwcorporaties plaats.				
Voeding	Voeding vindt o.a. plaats uit de jaarlijkse rente opslag op aan woningbouwverenigingen doorverstrekte leningen (in 2019 € 7.000).				
Min / max omvang	N.v.t.				
Bijzonderheden	In 2019 werd overeenkomstig de raming een bedrag van € 250.000 onttrokken				

9. Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2019 wordt in het hierna opgenomen overzicht weergegeven:

	Boekwaar- de 1-1-2019	Toevoeg- ing	Vrij- val	Aanwend- ing	Boekwaar- de 31-12-2019
Voor verplichtingen, verliezen en risico's	8.822	2.286	163	571	10.374
Pensioen wethouders	5.405	2.286		237	7.454
Vermogensvoorziening deelneming ROB	2.225		96		2.129
Niet voorziene organisatorische ontwikkelingen	194			48	145
Afrondende kosten afgesloten grexen	142			35	107
Wachtgeld oud bestuurders	856		67	250	539
Risico G.O.A. geschil	1			1	0
Ter egalisering van kosten	7.441		7.441		
Voorziening onderh. werkplaats Werkendam	111		111		0
Voorziening onderh. voorm. werkplaats Sleeuwijk	26		26		0
Voorziening onderh. voorm. werkplaats Hank	32		32		0
Voorziening onderh. bergingen begraafplts.	16		16		0
Voorziening onderh. kazerne Werkendam	37		37		0
Voorziening onderh. kazerne Sleeuwijk	21		21		0
Voorziening onderh. kazerne Dussen	23		23		0
Voorziening onderh. kazerne Hank	36		36		0
Voorziening fin. reconstructies wegen ruimten	2.669		2.669		0
Voorziening onderhoud asfaltwegen	1.699		1.699		0
Voorziening onderhoud bruggen	128		128		0
Voorziening onderhoud havens	1.425		1.425		0
Voorziening onderh. kantoor havenmeester	11		11		0
Voorziening onderh. wachthuisje veerdienst	5		5		0
Voorziening onderh. p.s.z. Wilgenhoek	5		5		0
Voorziening culturele centra	348		348		0
Voorziening onderhoud bibliotheek	34		34		0
Voorz onderh. MFA Werkendam (vh. De Kwinter)	12		12		0
Voorziening onderh. Tavenu	110		110		0
Voorziening onderh. hertenkamp	4		4		0
Voorz. onderh. zwembad Werkina	270		270		0
Voorz. onderh. zwembad Bijtelskil	206		206		0
Voorz. onderh. Brede school Sleeuwijk	13		13		0
Voorz. onderh. MFA Dussen (v.h. spz. De Fuik)	52		52		0
Voorz onderhoud milieustation Werkendam	31		31		0
Voorziening nazorg stortplaatsen	118		118		0
Voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven					
-					
Voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	13.129	568	42	892	12.763
Begraven	126			35	91
Egalisatie reiniging	1.389	118		858	649

Riolering	6.055	450		6.505
Voorz onderhoud infrastruct Noordwaard	5.559		42	5.518
Totaal	29.392	2.854	7.646	23.136

In de kolom "Vrijval" zijn de bedragen opgenomen welke ten gunste van de rekening van baten en lasten zijn vrijgevallen. Alle aanwendingen van de voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

Toelichting voorzieningen

Voor verplichtingen, verliezen en risico's

Pensioen wethouders		saldo 1-1-2019:	5.405	saldo 31-12-19:	7.454
Doel	Dekking toekomstige pensioenverplichtingen (gewezen) wethouders				
Motivatie	Bepaald op basis van jaarlijkse actuariële berekening				
Storting	Exploitatie				
Bijzonderheden	Wordt bij de jaarrekening geactualiseerd				

Vermogensvoorziening deelneming ROB		saldo 1-1-2019:	2.225	saldo 31-12-19:	2.129
Doel	Opvangen gecalculeerde verliezen het regionaal bedrijventerrein				
Motivatie	Verwacht exploitatieverlies				
Storting	Exploitatie bij de jaarrekening				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Niet voorziene organisatorische ontwikkelingen		saldo 1-1-2019:	194	saldo 31-12-19:	145
Doel	Reorganisatie voorziening				
Motivatie	Deze voorziening is gevormd ten gevolge van in 2014 ontstane niet voorziene organisatorische ontwikkelingen. In 2018 zijn evenals in de afgelopen jaren uitgaven inzake deze ontwikkelingen onttrokken.				
Storting	Exploitatie				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Afrondende kosten afgesloten grexten		saldo 1-1-2019:	142	saldo 31-12-19:	107
Doel	Verplichtingen per 31 december 2018 grondexploitaties voormalige gemeenten financieren				
Motivatie	-				
Storting	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Wachtgeld oud bestuurders		saldo 1-1-2019:	856	saldo 31-12-19:	539
Doel	Dekking toekomstige wachtgeldverplichtingen (gewezen) wethouders				
Motivatie	Bepaald op basis van jaarlijkse actuariële berekening				
Storting	Exploitatie				
Bijzonderheden	Wordt bij de jaarrekening geactualiseerd				

Risico G.O.A. geschil		saldo 1-1-2019:	1	saldo 31-12-19:	
Doel	voorziening omgevormd tot bestemmingsreserve (zie toelichting bestemmingsreserves)				
Motivatie	-				
Storting	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Ter egalisering van kosten

Voorziening nazorg stortplaatsen		saldo 1-1-2019:	118	saldo 31-12-19:	
Doel	In verband met de (eeuwigdurende) nazorg van afgesloten stortplaatsen (waarin de gemeente Werkendam participeert) is deze voorziening gevormd. Tot op heden heeft nog geen aanwending plaatsgevonden.				
Motivatie	-				
Storting	N.v.t.				
Bijzonderheden	N.v.t.				

Onderhoudsvoorzieningen	saldo 1-1-2019:	7.323	saldo 31-12-19:	-
De volgende voorziening zijn conform BBV omgevormd tot bestemmingsreserves				
- Voorziening onderh. werkplaats Werkendam				
- Voorziening onderh. voorm. werkplaats Sleeuwijk				
- Voorziening onderh. voorm. werkplaats Hank				
- Voorziening onderh. bergingen begraafplts.				
- Voorziening onderh. kazerne Werkendam				
- Voorziening onderh. kazerne Sleeuwijk				
- Voorziening onderh. kazerne Dussen				
- Voorziening onderh. kazerne Hank				
- Voorziening fin. reconstructies wegen ruimten				
- Voorziening onderhoud asfaltwegen				
- Voorziening onderhoud bruggen				
- Voorziening onderhoud havens				
- Voorziening onderh. kantoor havenmeester				
- Voorziening onderh. wachthuisje veerdienst				
- Voorziening onderh. p.s.z. Wilgenhoek				
- Voorziening culturele centra				
- Voorziening onderhoud bibliotheek				
- Voorz onderh. MFA Werkendam (vh. De Kwinter)				
- Voorziening onderh. Tavenu				
- Voorziening onderh. hertenkamp				
- Voorz. onderh. zwembad Werkina				
- Voorz. onderh. zwembad Bijtelskil				
- Voorz. onderh. Brede school Sleeuwijk				
- Voorz. onderh. MFA Dussen (v.h. spz. De Fuik)				
- Voorz onderhoud milieustation Werkendam				

Voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven

-

Voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is

Begraven	saldo 1-1-2019:	126	saldo 31-12-19:	91
Doel	egalisatie kosten en opbrengsten begravingen en begraafplaatsen			
Motivatie	Verplichting			
Storting	Exploitatieresultaten			
Bijzonderheden	N.v.t.			

Egalisatie reiniging		saldo 1-1-2019: 1.389	saldo 31-12-19: 649
Doel	Opvang van schommelingen in de lasten voor de toekomstige vervangingsinvesteringen afval door egalisatie van kosten		
Motivatie	Verplichting		
Storting	Exploitatieresultaten		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Riolering		saldo 1-1-2019: 6.055	saldo 31-12-19: 6.505
Doel	Opvang van schommelingen in lasten voor de toekomstige vervangingsinvesteringen riolering door egalisatie van kosten		
Motivatie	Verplichting		
Storting	Exploitatieresultaten		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Voorz onderhoud infrastruc Noordwaard		saldo 1-1-2019: 5.559	saldo 31-12-19: 5.518
Doel	Ten laste van deze voorziening worden bedragen gebracht in het kader van klein en groot onderhoud m.b.t. de nieuwe infrastructuur in de Noordwaard.		
Motivatie	Voor de oplevering van de infrastructuur Hilpolders (eerste gedeelte van de Noordwaard) door Rijkswaterstaat is in 2014 een eerste deel van de overeengekomen eenmalige vergoeding voor het beheer en onderhoud van de infrastructuur ontvangen. In 2015 is het resterende bedrag (€ 4.959.000) van Rijkswaterstaat ontvangen. Tevens is (tijdelijk) een éénmalige vergoeding van R.W.S. inzake bluswatervoorzieningen (€ 72.000) in de Noordwaard in deze voorziening gestort. Bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2016 (raadsbesluit 4 juli 2017) is voor dit doel nog een aanvullend bedrag van € 24.000 in de voorziening gestort.		
Storting	Meerjaren onderhoudsplan		
Bijzonderheden	N.v.t.		

10. Vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar is als volgt:

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 1-1-2019
Obligatieleningen		
Onderhandse leningen		
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	99.900	102.422
- binnenlandse bedrijven		
- openbare lichamen		
- overige binnenlandse sectoren	839	856
- buitenlandse instellingen		
Door derden belegde gelden		
Waarborgsommen	12	12
Overige leningen		
Totaal	100.752	103.291

In het hierna opgenomen overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar over het jaar 2019:

	Saldo 1-1-2019	Vermeer- deringen	Aflossingen	Saldo 31-12-2019
Obligatieleningen				
Onderhandse leningen	103.278	25.004	27.543	100.739
Door derden belegde gelden				
Waarborgsommen	12			12
Overige leningen				
Totaal	103.291	25.004	27.543	100.752

De totale rentelast voor het jaar 2019 met betrekking tot de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar bedraagt € 1.733.000.

VLOTTENDE PASSIVA

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 1-1-2019
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	8.040	3.832
Overlopende passiva	10.732	16.297
Totaal	18.772	20.129

11. Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen netto-vlottende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 1-1-2019
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden		
Overige kasgeldleningen		
Banksaldi		4
Overige schulden	8.040	3.829
	8.040	3.832

12. Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

	Boekwaarde per 31-12-2019	Boekwaarde per 1-1-2019
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	7.406	13.403
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	3.216	2.769
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	110	125
Totaal	10.732	16.297

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Saldo 1-1-2019	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen of terugbetaalde bedragen	Saldo 31-12-2019
<i>EU:</i>				
-				
<i>Rijk:</i>				
Lokaal onderwijsbeleid	17		17	
Terug te betalen Rijksmiddelen BBZ	22	30	22	30
Onderhoud torens BRIM subsidies	11	27	11	27
Onderhoud Amerikaanse Windmotor	14	3	1	16
OAB 2011-2015	16		16	
Rijkssubsidie Bbz 2018 Werkendam	1			1
Rijkssubsidie Bbz 2018 Woudrichem	18		18	0
Verlening specifieke uitkering stimulering sport	0	286	286	0
Min.SZW/aanvraag rijkssubsidie BBZ 2019	0	7		7
OAB 2019-2021	0	514	327	188
<i>Provincie:</i>				
Kleinschalig mobiliteitsproject	17		2	15
Kromme Nol	10		10	0
Verbetering schoolzone Hoeksteen	7		7	0
Restant bijdr Waterschap ophaalbrug Hank	30			30
Rest prov bijdrage insteekhaven BB haven Zuid	51			51
Subsidie wegscherm A27 Hank-Oost	19			19
Bijdrage voor ruimtelijk beleid	2.500			2.500
Restant bijdr uitv kst nota Econ Zaken	14			14
Subsidie geluidsanalyse Prov.Zuid Almkerk	0	22	4	18
Subsidie geluidsanering Veldweg Rijswijk	0	28	4	24
Subsidie rotonde N322-Hoge Maasdijk	0	182		182

<i>Gemeente:</i>				
Trajectbegeleiding leerplicht (RMC)	20	12		32
Veerverbinding	0	62		62
Totaal	2.769	1.171	724	3.216

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen en garanties aan natuurlijke en rechtspersonen kan als volgt naar de aard van de geldlening gespecificeerd worden:

	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 1-1-2019
WSW-geborgde leningen	140.727		106.719	110.375
Woonservice Meander	77.042	50%	64.080	65.207
Woonstichting Land van Altena	38.994	50%	28.348	29.490
Woonlinie	23.114	50%	14.291	14.997
Overigen	1.577	50%		681
Niet WSW-geborgde leningen aan Woningcorporaties	69.518		41.499	43.720
Woonservice Meander	37.146	100%	22.233	23.237
Woonstichting Land van Altena	5.508	100%	3.839	4.056
Woonlinie	26.864	100%	15.427	16.427
Overige gewaarborgde leningen	33.239		27.146	27.977
Stichting Sponsoring Achilles	600	100%	480	500
Stichting Stromenland	7.239	100%	3.666	3.877
Ontwikkeling bedrijventerrein ROB	25.400	100%	23.000	23.600
Totaal	243.484		175.364	182.072

De gemeente staat als achtervang voor Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Dit houdt in dat het WSW primair borg staat. Hoewel het risico van deze leningen zeer laag te noemen is, nemen wij deze leningen voor de volledigheid op in dit overzicht.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan, niet uit de balans blijken, financiële verplichtingen. De belangrijkste is:

Fiscale positie / Vennootschapsbelasting (VPB)

In de jaarrekening 2019 is geen vennootschapsbelasting (VPB) last verantwoord. De VPB-aangiften over boekjaar 2017 van de v.m. gemeenten Aalburg, Woudrichem en Werkendam zijn ingediend bij de belastingdienst. De verwachting is dat over 2018 sprake zal zijn van een beperkte VPB last.

Om de vraag te kunnen beantwoorden of de gemeente Altena met ingang van 1 januari 2019 vennootschapsbelastingplichtig is, moet worden beoordeeld of de gemeentelijke grondexploitaties vanaf 1 januari 2019 (nog) een onderneming in fiscale zin vormen. Deze vraag zal primair aan de hand van het MPG 2020 moeten worden beoordeeld, omdat dit het eerste document is dat op uniforme grondslagen vanuit het perspectief van de gemeente Altena inzicht verschaft in de

resultatenontwikkeling van de gemeentelijke grondexploitaties. Het MPG 2020 wordt vastgesteld in de raadsvergadering van 7 juli a.s.

Wegens het ontbreken van voldoende geschikte informatie is het onmogelijk om voor 15 juli 2020 de VPB positie te bepalen. Op basis van de huidige gegevens rondom de grondexploitatie, de belangrijkste activiteit die mogelijk leidt tot een VPB-last, is de inschatting dat een eventuele VPB-heffing geen materieel effect heeft op de jaarrekening.

Gebeurtenissen na balansdatum

Covid-19

"Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Onze organisatie loopt geen risico voor de continuïteit. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren."

Juzt

"In april 2020 heeft raad van de gemeente Altena ingestemd met een garantiestelling aan de gemeente Breda in verband met een door Breda aan Juzt verstrekte lening van maximaal € 7 mln.

De garantiestelling door de gemeente Altena is gemaximeerd op een bedrag van € 612.500, gebaseerd op het aandeel van de gemeente Altena in de regio WBO.

In 2020 zal duidelijk worden in hoeverre deze garantiestelling daadwerkelijk aangesproken wordt.

Vooralsnog is de verwachting dat de afwikkeling van Juzt zal plaatsvinden binnen het bedrag van de verstrekte lening."

WNT-verantwoording

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op de Gemeente Altena. Het voor de gemeente Altena toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2019 € 194.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

Bezoldiging topfunctionarissen met dienstbetrekking

Voor gemeenten is de functie van gemeentesecretaris en van griffier aangewezen als topfunctionaris in de zin van de WNT. In onderstaande tabel zijn de verplichte gegevens over deze topfunctionarissen opgenomen. Voor geen van de topfunctionarissen is sprake van overschrijding van het WNT-maximum.

(bedragen in €)	A.J.E. van der Werf-Bramer	H. Peet
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	109.700	101.777
Beloningen betaalbaar op termijn	19.413	18.056
<i>Subtotaal</i>	<i>129.113</i>	<i>119.833</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000	194.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	129.113	119.833
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2019 (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019
Structurele toevoegingen aan reserves			
<u>Programma 1: Inwoner & Bestuur</u>			
Reserve onderhoud gebouwen	10	30	30
Reserve onderhoud graven	130	130	130
Structurele toevoegingen reserves 2019 programma 1	139	159	159
<u>Programma 2: Zelfredzaam Altena</u>			
Reserve onderhoud gebouwen	47	35	35
Dekkingsreserve kapitaallasten	368	368	368
Structurele toevoegingen reserves 2019 programma 2	415	403	403
<u>Programma 3: Veelzijdig Altena</u>			
Reserve onderhoud gebouwen	127	203	203
Reserve onderhoud civiele technische kunstwerken	20	20	20
Dekkingsreserve kapitaallasten	1.406	1.406	1.406
Reserve renovatie/vervanging kleedlokalen sportaccommodaties	75	75	75
Structurele toevoegingen reserves 2019 programma 3	1.629	1.705	1.705
<u>Programma 4: Duurzaam Altena</u>			
Reserve onderhoud gebouwen	0	21	21
Reserve onderhoud kapitaalgoederen openbare ruimte	0	250	250
Structurele toevoegingen reserves 2019 programma 4	0	271	271
<u>Programma 5: Bereikbaar Altena</u>			
Reserve onderhoud wegen	577	1.004	1.004
Reserve onderhoud civiele technische kunstwerken	23	162	162
Structurele toevoegingen reserves 2019 programma 5	600	1.166	1.166
<u>Financiering en algemene dekkingsmiddelen</u>			
Algemene reserve (Opslagpercentage leningen)	9	9	9
Reserve woonomgeving (Opslagpercentage leningen)	7	7	7
Dekkingsreserve kapitaallasten	194	0	0
Structurele toevoegingen reserves 2019 fin.en alg.dek.mid	210	16	16
<u>Overhead</u>			
Reserve onderhoud gebouwen	56	192	192
Dekkingsreserve kapitaallasten	21	0	0
Reserve seniorenbeleid	7	0	0
Structurele toevoegingen reserves 2019 overhead	84	192	192
<u>Vennootschapsbelasting</u>			
N.v.t.	0	0	0
Structurele toevoegingen reserves 2019 Vpb	0	0	0
Structurele toevoegingen aan reserves 2019	3.077	3.911	3.911

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019
Structurele onttrekkingen aan reserves			
<u>Programma 1: Inwoner & Bestuur</u>			
Reserve onderhoud gebouwen	-5	-15	-15
Dekkingsreserve kapitaallasten	-13	0	0
Reserve onderhoud graven	-74	-74	-74
Structurele onttrekkingen reserves 2019 programma 1	-92	-89	-89
<u>Programma 2: Zelfredzaam Altena</u>			
Reserve decentralisaties sociaal domein	-1.378	0	0
Dekkingsreserve kapitaallasten	-25	-287	-287
Reserve huisvesting onderwijs	-342	0	0
Structurele onttrekkingen reserves 2019 programma 2	-1.745	-287	-287
<u>Programma 3: Veelzijdig Altena</u>			
Reserve onderhoud gebouwen	-104	-117	-117
Reserve onderhoud civiele technische kunstwerken	-26	-26	-26
Reserve huisvesting onderwijs	-1.910	0	0
Dekkingsreserve kapitaallasten	-224	-1.116	-1.110
Reserve aanpassing binnensportaccommodaties	-3	0	0
Reserve GDC	-5	0	0
Reserve capaciteitsuitbreiding NOAD en Wilhelmina	-43	0	0
Structurele onttrekkingen reserves 2019 programma 3	-2.316	-1.259	-1.253
<u>Programma 4: Duurzaam Altena</u>			
Reserve onderhoud gebouwen	0	-2	-2
Dekkingsreserve kapitaallasten	0	-123	-123
Reserve woonomgeving	-69	-69	0
Algemene reserve grondexploitaties (inzake voorbereidingsbudget)	-159	-50	-50
Reserve Landschapsinvesteringsfonds	-10	0	0
Structurele onttrekkingen reserves 2019 programma 4	-238	-243	-174
<u>Programma 5: Bereikbaar Altena</u>			
Reserve onderhoud gebouwen	0	0	0
Dekkingsreserve kapitaallasten	-246	-227	-230
Reserve onderhoud wegen	-509	-677	-677
Reserve onderhoud civiele technische kunstwerken	-17	-85	-85
Reserve openbare verlichting	-5	0	0
Reserve Verkeersveiligheidverhogende maatregelen	0	0	0
Structurele onttrekkingen reserves 2019 programma 5	-778	-989	-992
<u>Financiering en algemene dekkingsmiddelen</u>			
Dekkingsreserve kapitaallasten	-544	-286	-286
Structurele onttrekkingen reserves 2019 fin.en alg.dek.mid	-544	-286	-286
<u>Overhead</u>			
Reserve onderhoud gebouwen	-12	-12	-12
Reserve automatisering	-12	0	0
Dekkingsreserve kapitaallasten	-65	-674	-645
Structurele onttrekkingen reserves 2019 overhead	-88	-685	-657

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019
Vennootschapsbelasting			
N.v.t.	0	0	0
Structurele onttrekkingen reserves 2019 Vpb	0	0	0
Structurele onttrekkingen aan reserves 2019	-5.800	-3.837	-3.737
Totaal saldo Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-2.724	74	175

Analyse begrotingsrechtmatigheid

Begrotingsrechtmatigheid

In het Controleprotocol, vastgesteld door de raad op 14 april 2020, is het begrotingscriterium als een van de rechtmatigheidscriteria opgenomen. Het begrotingscriterium houdt in dat financiële beheerhandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's.

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium wordt getoetst of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de 'Kadernota rechtmatigheid' van de commissie BBV. In onderstaand overzicht wordt aangegeven wat naar de mening van de commissie BBV de consequentie van betreffende overschrijding moet zijn voor het oordeel van de accountant.

Onderstaand is dit schematisch weergegeven. De algemene lijn is dat begrotingsoverschrijdingen die binnen de beleidskaders van de raad passen niet meegewogen worden in het accountantsoordeel. Dit geldt ook voor begrotingsoverschrijdingen waar compensatie mogelijk is door met de hogere lasten rechtstreeks samenhangende baten. Deze kunnen ook als rechtmatig worden benoemd. Begrotingswijzigingen moeten volgens de gemeentewet tijdens het jaar zelf nog aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Indien een wijziging niet meer in het jaar zelf is voorgelegd zijn bestedingen boven het begrotingsbedrag strikt genomen onrechtmatig.

Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen tenminste de volgende 'soorten' begrotingsafwijkingen worden onderkend:	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel
Budgetoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend. Bijvoorbeeld de doelgroep c.q. de activiteiten zijn in de praktijk aantoonbaar ruimer geïnterpreteerd dan in regelgeving (subsidieregeling, -verordening) was gedefinieerd.		X
Budgetoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn geautoriseerd. Bijvoorbeeld: de verwachte kostenoverschrijding op jaarbasis was via tussentijdse informatie al wel bekend, maar men heeft geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend en dit is in strijd met de budgetregels zoals afgesproken met de raad.		X
Budgetoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet.	X	
Budgetoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken	X	

Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen tenminste de volgende 'soorten' begrotingsafwijkingen worden onderkend:	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel
van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding.		
Budgetoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen.		X
Budgetoverschrijdingen betreffende activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing). Het zal hier in de praktijk vaak gaan om interpretatieverschillen bij de uitleg van wet- en regelgeving die na het verantwoordingsjaar aan het licht komen. Er zijn dan geen rechtmatigheidsgevolgen voor dat verantwoordingsjaar. Wel zal de gemeente ervoor moeten zorgen dat de overschrijdingen getrouw in de jaarrekening worden weergegeven. Ook kunnen er gevolgen zijn voor het lopende jaar. - geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar - geconstateerd na verantwoordingsjaar	X	X
Budgetoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen of totaal geautoriseerd budget) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren. - jaar van investeren - afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren	X	X

Bron: Kadernota Rechtmatigheid 2018, Commissie BBV

Op programma 6a (Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien) doet zich aan de lastenkant een budgetoverschrijding voor. Hieronder wordt deze budgetoverschrijding toegelicht en wordt aangegeven of deze wel of niet meetelt voor het oordeel van de accountant.

Programma 6a. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Programma 6a. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (bedragen x € 1.000)

6a. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil
Lasten	1.592	514	1.567	1.053
Baten	-81.934	-84.204	-84.619	-414
Saldo programma	-80.342	-83.690	-83.051	639
Mutaties reserves	3.261	2.752	5.077	2.325
Resultaat van lasten en baten	-77.081	-80.938	-77.974	2.963

Op programma 6a is sprake van een overschrijding van de lasten van € 1.053.000. Deze overschrijding is het gevolg van overschrijdingen op taakveld 0.8 Onvoorziene uitgaven.

De belangrijkste oorzaak voor de overschrijding op taakveld 0.8 Overige baten en lasten is een verhoging van de voorziening dubieuze debiteuren. Deze voorziening moet met € 678.000 worden aangevuld om het risico van oninbare vorderingen op te kunnen vangen.

Verder is een nadeel van € 600.000 te verklaren vanwege twee stelposten. Deze stelposten zijn opgenomen voor verwachte meevallers die in het jaarrekeningresultaat tot uiting zouden moeten komen vanuit diverse afwijkingen binnen de hele programmabegroting. Het betreft:

- € 250.000 uit de Tweede Bestuursrapportage 2019 wegens verwachte besparing op kapitaallasten door vertraging in de uitvoering van investeringen. Deze besparingen is weliswaar hier als stelpost opgenomen, maar komt elders op de programma's tot uiting bij de individuele toerekeningen van de kapitaallasten. Uiteindelijk bedraagt de totale besparing op kapitaallasten € 282.000
- € 350.000 voor besparingen op bestaande budgetten. Bij de Kadernota 2020 werd er vanuit gegaan dat na de samenvoegingen van de budgetten van de drie voormalige gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem over de gehele begroting gezien budgettaire ruimte zou ontstaan. Anders dan bij de kapitaallasten is bij deze stelpost niet vast te stellen in hoeverre de besparing is gehaald. Dit omdat het hier geen afgebakend kostenonderdeel betreft waarop de stelpost van toepassing is.

Tegenover deze overschrijdingen staan onderschrijdingen elders op het programma, waardoor het nadeel op programma 6a per saldo € 1.053.00 bedraagt.

De storting in de voorziening betreft een budgetoverschrijding die in het kader van het opstellen van de jaarrekening ontstaan is. De invulling (dekking) van de stelposten vindt verspreid over de programma's plaats. De budgetoverschrijding wordt dus gecompenseerd. Naar hun aard tellen de overschrijdingen op programma 6a niet mee voor het oordeel van de accountant. Zie verder ook de analyse bij programma 6 in het onderdeel Jaarverslag.

Overzicht restantkredieten

01. Inwoner en Bestuur (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 voor wijziging			Begroting 2019 na wijziging			Realisatie			2019	Restant krediet
Taakveld:	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo		Resultaat
0.1 Bestuur		15	15		15	15		18	18		3
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden		2.691	2.691		2.691	2.691		1.206	1.206		-1.486
1.1 Crisisbeheersing en brandweer		2.529	2.529		2.529	2.529		89	89		-2.440
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-213	227	14	-213	227	14		20	20		6
Saldo programma	-213	5.463	5.250	-213	5.463	5.250	0	1.332	1.332		-3.917

02. Altena samenredzaam (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 voor wijziging			Begroting 2019 na wijziging			Realisatie			2019	Verschil
Taakveld:	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo		Resultaat
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie		87	87		127	127		115	115		-13
Saldo programma	0	87	87		127	127	0	115	115		-13

03. Veelzijdig Altena (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 voor wijziging			Begroting 2019 na wijziging			Realisatie			2019	Restant krediet
Taakveld:	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo		Resultaat
3.4 Economische promotie								1	1		1
4.2 Onderwijshuisvesting	-19	730	711	-19	855	836	-34	280	246		-590
5.2 Sportaccommodaties		2.432	2.432		2.432	2.432	-76	75			-2.432
5.5 Cultureel erfgoed		100	100		100	100		8	8		-92
5.7 Openbaar groen en recreatie	-95	1.270	1.175	-95	1.270	1.175		276	276		-899
Saldo programma	-114	4.532	4.418	-114	4.657	4.543	-110	640	531		-4.012

04. Duurzaam Altena (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 voor wijziging			Begroting 2019 na wijziging			Realisatie			2019	Restant krediet
Taakveld:	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo		Resultaat
7.2 Riolering	-361	10.241	9.880	-361	10.241	9.880	-110	3.436	3.326		-6.554
7.3 Afval		728	728		283	283	-5	19	14		-269
8.1 Ruimtelijke ordening	-233	1.160	927	-233	1.160	927		315	315		-613
8.2 Grondexpl. (niet-bedr.terreinen)							-202	515	313		313
8.3 Wonen en bouwen		41	41		41	41					-41
Saldo programma	-593	12.170	11.576	-593	11.725	11.131	-317	4.286	3.969		-7.163

05. Bereikbaar Altena (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 voor wijziging			Begroting 2019 na wijziging			Realisatie			2019	Restant krediet
Taakveld:	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo		Resultaat
2.1 Verkeer en vervoer	-73	2.411	2.338	-73	2.591	2.518		827	827		-1.691
2.4 Economische havens en waterwegen	-99	387	289	-99	387	289		107	107		-181
Saldo programma	-171	2.798	2.627	-171	2.978	2.807		935	935		-1.872

6b. Overhead (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 voor wijziging			Begroting 2019 na wijziging			Realisatie			2019	Restant krediet
Taakveld:	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo		Resultaat
0.4 Overhead		2.432	2.432		2.432	2.432		477	477		-1.954
Saldo programma	0	2.432	2.432	0	2.432	2.432	0	477	477		-1.954

TOTAAL	-1.092	27.482	26.390	-1.092	27.382	26.290	-426	7.785	7.359		-18.931
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	------	-------	-------	--	---------

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2020

OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	
			Aard controle R Indicatornummer: D8 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 03	
			€ 278.843	€ 47.714	€ 0	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid
OCW	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	Correctie besteding 2018 aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO).	Correctie besteding 2018 aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO).	Correctie besteding 2018 aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO).	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)
			Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04
			€ 31.742	€ 4.047	€ 0	€ 33.694
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid.	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid.
			Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.		Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2020								
lenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (t/m jaar T)	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 06
		1	lenM/BSK-2015/51270	€ 0		€ 0	€ 0	€ 0
		2	457.009.003	€ 357	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T)	Eindverantwoording Ja/Nee
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 10	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 12
		1	lenM/BSK-2015/51270	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja
		2	457009003	€ 9.069	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2019 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 6.480.151	€ 40.221	€ 568.708	-€ 119	€ 36.112	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
			€ 8.954	€ 358	€ 0	€ 446.288	€ 43.693	Ja
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2019 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 0	€ 20.000	€ 635	€ 89.336	€ 17.534	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Ja			

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2020								
VWS	H4	Specifieke uitkering Sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Projectnaam / nummer	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend)	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen
		Gemeenten	Aard controle R. Indicatornummer: H4 / 01	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 02	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 03	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 04	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 05	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 06
		1	€ 285.524	632687	€ 292.446	€ 0	€ 269.081	€ 23.365
			Kopie projectnaam / nummer	Totale besteding (Jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Percentage besteed (Jaar T) per project ten opzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Toelichting	Overig (Jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 07	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 08	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 09	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 10	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 11	
		1	632687	€ 292.446		1,024243146	-€ 6.922	

Overzicht saldo baten en lasten per taakveld 2019

Taakveld overzicht	Begroting 2019 voor wijziging			Begroting 2019 na wijziging			Realisatie 2019			Vershil (b-a)
Taakveld:	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo(a)	Baten	Lasten	Saldo (b)	Resultaat
0.1 Bestuur	-129	5.922	5.793	-129	7.163	7.034	-199	7.268	7.070	36
0.2 Burgerzaken	-907	1.544	637	-907	1.445	538	-677	1.148	471	-67
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-406	290	-115	-463	674	211	-606	770	164	-47
0.4 Overhead	-189	17.134	16.945	-683	16.564	15.881	-103	14.320	14.216	-1.665
0.5 Treasury	-1.876	374	-1.502	-2.032	378	-1.653	-1.710	86	-1.624	30
0.61 OZB woningen	-6.010	209	-5.802	-6.209	200	-6.009	-6.192	201	-5.991	17
0.62 OZB niet-woningen	-2.937	26	-2.911	-2.948	25	-2.922	-2.893	34	-2.859	63
0.64 Belastingen overig	-28	41	13	-11	48	37	-2	8	7	-30
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-71.083	6	-71.077	-73.005		-73.005	-73.062		-73.062	-57
0.8 Overige baten en lasten		937	937		-138	-138	-761	1.239	478	616
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)										
0.10 Mutatie reserves	-7.956	6.699	-1.257	-22.318	23.445	1.127	-17.618	18.641	1.023	-104
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten								8.534	8.534	8.534
0.0 Bestuur en ondersteuning	-91.520	33.181	-58.339	-108.704	49.805	-58.899	-103.822	52.249	-51.572	7.326
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-32	3.360	3.327	-150	3.132	2.983	-138	3.045	2.907	-76
1.2 Openbare orde en veiligheid	-18	516	498	-18	816	798	-17	823	806	8
1.0 Veiligheid	-50	3.875	3.825	-168	3.948	3.781	-155	3.868	3.713	-68
2.1 Verkeer en vervoer	-268	6.796	6.528	-4.903	7.349	2.446	-5.475	6.635	1.159	-1.286
2.2 Parkeren					16	16		16	16	
2.3 Recreatieve havens	-76	60	-16	-76	75	-1	-108	93	-15	-14
2.4 Economische havens en waterwegen	-539	338	-201	-1.974	309	-1.665	-2.022	334	-1.688	-23
2.5 Openbaar vervoer		315	315	-5	328	323	-46	446	401	77
2.0 Verkeer, vervoer en waterstaat	-883	7.509	6.626	-6.959	8.078	1.119	-7.651	7.523	-127	-1.246
3.1 Economische ontwikkeling		291	291		575	575	-96	332	236	-340
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-84	80	-4	-84	12	-72	-281	11	-270	-198
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-137	128	-9	-142	299	157	-151	313	162	5
3.4 Economische promotie	-148	320	173	-148	477	329	-134	409	275	-54
3.0 Economie	-368	820	451	-374	1.363	989	-662	1.064	402	-587

Taakveld overzicht	Begroting 2019 voor wijziging			Begroting 2019 na wijziging			Realisatie 2019			Vershil (b-a)
4.1 Openbaar basisonderwijs		189	189		211	211		46	46	-165
4.2 Onderwijshuisvesting	-201	3.047	2.846	-209	3.270	3.061	-191	2.948	2.756	-305
4.3 Onderwijsbeleid leerlingzaken	-391	2.869	2.478	-397	2.800	2.404	-550	2.183	1.633	-771
4.0 Onderwijs	-592	6.105	5.513	-606	6.282	5.676	-741	5.176	4.435	-1.241
5.1 Sportbeleid en activering	-124	423	299	-124	807	683	-136	614	478	-205
5.2 Sportaccommodaties	-890	3.792	2.902	-1.475	3.928	2.452	-1.592	3.981	2.389	-64
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-27	370	343	-27	351	324	-27	339	312	-12
5.4 Musea	-2	487	486	-2	493	492		491	491	-1
5.5 Cultureel erfgoed	-53	376	323	-47	476	429	-37	256	219	-210
5.6 Media	-29	1.018	989	-65	1.011	946	-52	1.000	949	3
5.7 Openbaar groen	-26	4.245	4.219	-78	4.007	3.929	-104	3.983	3.879	-50
5.0 Sport, cultuur en recreatie	-1.150	10.711	9.561	-1.818	11.072	9.254	-1.948	10.665	8.717	-537
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-132	4.673	4.541	-559	4.610	4.051	-728	4.196	3.468	-583
6.2 Wijkteams		1.921	1.921	-202	3.738	3.536	-202	1.936	1.734	-1.802
6.3 Inkomensregelingen	-7.344	10.516	3.172	-7.397	10.370	2.972	-7.418	9.859	2.441	-531
6.4 Begeleide participatie		3.846	3.846		3.838	3.838		3.840	3.840	2
6.5 Arbeidsparticipatie		657	657		972	972	-1	1.042	1.041	69
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)		1.064	1.064		2.184	2.184	-21	2.325	2.304	120
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-438	6.827	6.389	-144	8.081	7.937	-262	8.003	7.741	-195
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-		7.191	7.191		7.660	7.660		8.779	8.779	1.120
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-65	356	292	-65	453	388	-61	352	292	-97
6.82 Geëscaleerde zorg 18-		2.082	2.082		2.735	2.735		2.218	2.218	-517
6.0 Sociaal domein	-7.979	39.134	31.155	-8.367	44.641	36.274	-8.692	42.551	33.859	-2.415

Taakveld overzicht		Begroting 2019 voor wijziging			Begroting 2019 na wijziging			Realisatie 2019			Vershil (b-a)
7.1	Volksgezondheid		2.125	2.125		2.334	2.333	-10	2.185	2.175	-159
7.2	Riolering	-6.209	4.408	-1.802	-5.721	3.582	-2.138	-5.761	3.616	-2.145	-7
7.3	Afval	-6.055	4.804	-1.251	-6.412	5.416	-997	-6.549	5.323	-1.226	-229
7.4	Milieubeheer		1.128	1.128		1.422	1.422	-8	1.227	1.219	-203
7.5	Begraafplaatsen	-845	818	-27	-861	845	-16	-757	867	111	127
7.0	Volksgezondheid en milieu	-13.109	13.282	173	-12.994	13.598	604	-13.084	13.219	134	-470
8.1	Ruimtelijke ordening	-23	1.183	1.160	-23	2.019	1.996	-87	1.231	1.144	-853
8.2	Grondexploitatie	-7.171	7.348	177	-9.057	8.822	-235	-8.579	8.540	-40	195
8.3	Wonen en bouwen	-1.552	1.249	-304	-1.515	956	-559	-1.541	877	-664	-105
8.0	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-8.746	9.780	1.034	-10.595	11.797	1.203	-10.207	10.647	440	-762
TOTAAL TAAKVELDEN		-124.398	124.398		-150.584	150.584		-146.962	146.962		

Overzicht baten en lasten per programma en taakveld 2019

1. Inwoner en Bestuur	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019
0.1 Bestuur	5.793	7.034	7.070
0.2 Burgerzaken	637	538	471
0.3 Beheer ov. gebouwen en gronden	-115	211	164
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.327	2.983	2.907
1.2 Openbare orde en veiligheid	498	798	806
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-27	-16	111
Saldo programma	10.113	11.548	11.529

2. Altena samenredzaam	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019
6.1 Samenkracht en burgerparticip.	4.541	4.051	3.468
6.2 Wijkteams	1.921	3.536	1.734
6.3 Inkomensregelingen	3.172	2.972	2.441
6.4 Begeleide participatie	3.846	3.838	3.840
6.5 Arbeidsparticipatie	657	972	1.041
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.064	2.184	2.304
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	6.389	7.937	7.741
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	7.191	7.660	8.779
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	292	388	292
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	2.082	2.735	2.218
7.1 Volksgezondheid	2.125	2.333	2.175
Saldo programma	33.280	38.607	36.033

3. Veelzijdig Altena	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019
2.3 Recreatieve havens	-16	-1	-15
3.1 Economische ontwikkeling	291	575	236
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-4	-72	-270
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-9	157	162
3.4 Economische promotie	173	329	275
4.1 Openbaar basisonderwijs	189	211	46
4.2 Onderwijshuisvesting	2.846	3.061	2.756
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.478	2.404	1.633
5.1 Sportbeleid en activering	299	683	478
5.2 Sportaccommodaties	2.902	2.452	2.389
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	343	324	312
5.4 Musea	486	492	491
5.5 Cultureel erfgoed	323	429	219
5.6 Media	989	946	949
5.7 Openbaar groen en recreatie	79	127	108
Saldo programma	11.369	12.115	9.767

4. Duurzaam Altena	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019
5.7 Openbaar groen en recreatie	4.140	3.803	3.771
7.2 Riolering	-1.802	-2.138	-2.145
7.3 Afval	-1.251	-997	-1.226
7.4 Milieubeheer	1.128	1.422	1.219
8.1 Ruimtelijke ordening	1.160	1.996	1.144
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	177	-235	-40
8.3 Wonen en bouwen	-304	-559	-664
Saldo programma	3.250	3.292	2.060

5. Bereikbaar Altena	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019
2.1 Verkeer en vervoer	6.528	2.446	1.159
2.2 Parkeren		16	16
2.4 Economische havens en waterwegen	-201	-1.665	-1.688
2.5 Openbaar vervoer	315	323	401
Saldo programma	6.643	1.120	-112

6a. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019
0.11 Resultaat van de rekening van baten lasten			8.534
0.5 Treasury	-1.502	-1.653	-1.624
0.61 OZB woningen	-5.802	-6.009	-5.991
0.62 OZB niet-woningen	-2.911	-2.922	-2.859
0.64 Belastingen overig	13	37	7
0.7 Algemene uitering en overige uitkeringen gemeentefonds	-71.077	-73.005	-73.062
0.8 Overige baten en lasten	937	-138	478
Saldo programma	-80.342	-83.690	-74.517

6b. Overhead	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019
0.4 Overhead	16.945	15.881	14.216
Saldo programma	16.945	15.881	14.216

6c. Vennootschapsbelasting	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)			
Saldo programma			

Mutaties reserves	Begroting 2019 voor wijziging	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019
0.10 Mutaties reserves	-1.257	1.127	1.023
Saldo programma	-1.257	1.127	1.023

OVERIGE GEGEVENS